

SREDNJA EVROPA GLEDA V BRUSELJ

Nedavno sta bili dve pomembni srečanja vladnih oz. državnih predstavnikov srednjeevropskih držav. Prvo je bilo v Trstu, kjer so se sestali notranji ministri držav Srednjeevropske pobude, med katerimi sta tudi Slovenija in Italija. Nekaj dni kasneje pa so se na Dunaju srečali predsedniki držav istega bloka. Manjkal je le italijanski predsednik Scalfaro zaradi vladne krize v Rimu. Obe srečanja nam nudita možnost, da se približamo ob vprašanju Srednje Evrope danes in njenem približevanju Evropski uniji.

Če pogledamo nekoliko zemljevid držav, ki sestavljajo Srednjeevropsko pobudo, lahko ugotovimo, da so te v resnici zelo raznolike, saj gredo od Ukrajine na vzhodu do Makedonije in Romunije na jugu, pa spet Poljske na severu in Slovenije ter Italije na zahodu. Pojem Srednje Evrope je tu seveda zelo razširjen in gotovo ne sovпада s tistim klasične Mitteleurope. Oglejmo si pri tem vsaj nekaj pomembnejših dežel in njihovih perspektiv za vstop v politično Evropo. Vse niso še med preferencialnimi kandidati za vstop, kot so npr. Poljska, Češka, Slovenija in Madžarska.

Češko, Poljsko in Madžarsko lahko obravnavamo kar skupaj. Te so namreč med najbolj razvitimi državami Srednje Evrope, kar so sicer bile že v prejšnjih časih. Zlasti Varšava in Praga sta to bili že v času med obema svetovnjima vojnoma. Danes pa so prav te tri nekdanje članice Varšavskega pakta tudi prve na listi za vstop v NATO. To jim daje tudi neke privilegiran položaj za skorajšnji vstop v Evropsko unijo.

Republika Slovenija je pa vprašanje zase. Danes dosega že zelo dobre standarde in pogoje za vstop v EU. Morala pa bo še marsikaj urediti, tako še spraviti svojo zakonodajo vzporedno z zahtevami Evropske unije. Danes si Slovenija močno prizadeva za kar se da bližnjo pridružitve Bruslju. Slovenska diplomacija je v tem zelo aktivna. Sam predsednik države Milan Kučan je prav pred kratkim potoval v Prago, Varšavo in Budimpešto ter se tu pogovarjal z odgovornimi državniki o skupnem pridruževanju Evropi. Gotovo ima slovenska država tudi to prednost, da sama meji na romanski in germanski svet obenem in je pravzaprav na današnji meji Evropske zveze. S tem se tudi Slovenija sama lahko najbolje zaveda tega svojega poslanstva in to brez vsake retorike.

Pred leti sem v znani goriški italijanski reviji o problemu Mitteleurope in Slovcih napisal tudi naslednje: "Kaj je Mitteleuropa? Posebna skupnost narodov, skupnosti, držav? Posebno geopolitično področje, ki objema Srednjo Evropo? Kaka zopetna obnovitev habsburških idealov, združenih s politično nostalgijo?" Seveda ne gre za vse to, za nekaj pa vendarle, in to v aktualizirani obliki. In še naprej: "Biti mittelevropski pomeni danes predvsem zavedati se lastne pripadnosti mnogostranski, a enoviti kulturi. To je seveda nacionalna, a ne nacionalistična kultura." Mislim, da prav v tem ključu lahko danes obravnavamo tudi politično povezovanje držav Srednje Evrope, kot je bilo prej nakazano.

ANDREJ BRATUŽ

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA PO PRODIJU MASSIMO D'ALEMA

DRAGO LEGIŠA

Seboj je imel tudi listino, ki je vsebovala glavne točke vladinega programa s podpisanimi predstavnikov vseh političnih komponent nove parlamentarne večine, razen socialistične, ki pa ni odločilna.

Z razliko od dosedanje Prodijske vlade, ki so jo parlamentarci Stranke komunistične prenove od vsega začetka, to je po volitvah v aprilu 1996, podpirali od zunaj, bodo "italijanski komunisti" tvorili z novo vlado in parlamentarno večino organsko celoto in bodo imeli svoje predstavnike v sami vladi. Prav tako bo tudi z Zvezo za republiko (UDR), katere nesporni voditelj je bivši predsednik republike, dosmrtni senator Francesco Cossiga.

Slednji je iz razlogov, ki še niso vsi pojasnjeni, dejansko "pokopal" predsednika Romana Prodijske in s svojimi prijatelji brž skočil na D'Alema

Medtem ko pišemo, je glavni tajnik Levih demokratov Massimo D'Alema zapustil Kvirinal, kjer je predsedniku republike Scalfaru bil uradno sporočil, da sprejema mandat za sestavo nove vlade. V pogovorih s predstavniki Oljke, italijanskih komunistov in Zveze za republiko je ugotovil, da ima v parlamentu večino in da bo njegova vlada gotovo prejela zaupnico.

voz. Tudi Cossigova skupina bo imela svoje predstavnike v novi vladi.

Ko so poslanci D'Alema sporočili, da ga predstavniki Oljke na predlog Romana Prodijske kandidirajo za ministrskega predsednika in je že vedel, da se s takim predlogom strinja tudi Cossiga, je časnikarjem izjavil, da je s tem tudi v Italiji konec hladne vojne in da je bila končno legitimirana tudi italijanska levica. Ne smemo namreč pozabiti, da je 49-letni Massimo D'Alema politični tajnik trenutno najmočnejše italijanske stranke, glavne naslednice KPI, še do pred nekaj leti zdaleč najmočnejše

komunistične partije v vsem zahodnem svetu. Časi so se seveda korenito spremenili in je treba priznati, da je prav Massimo D'Alema že nekajkrat tako jasno in odločno obsodil komunistični totalitarizem, kot so ga redki nekdanji partijski voditelji. Sicer je treba ugotoviti in beležiti, da so italijanski Levi demokrati že več let polnopravni člani socialistične internacionale in v evropskem parlamentu pripadajo socialdemokratski skupini. Socialdemokrati pa, kot vemo, vodijo 13 od skupnih 15 vlad v državah Evropske zveze.

Zanimivo je, da so se ob D'Alema imenovanju za mandatarja hudo spotaknili trije znani in vplivni italijanski katoliški mediji, kot so dnevnik Avvenire, tiskovna agencija Sir in sam Osservatore Romano. Prva dva sta celo poudarila, da bi Italija morala dobiti tako imenovano "institucionalno vlado" z natančno določenim terminom, to je časom trajanja. Enako stališče je zagovarjala desna opozicija z Berlusconi-jem in Finijem na čelu!

Ugledni in vplivni kardinal Ersilio Tonini je v zvezi s takšnim pisanjem takoj pojasnil, da gre "za svobodno časnikarsko presojo in ne za cerkvene indikacije", torej cerkvena opozorjanja. "Resnični problem je zdaj v tem - je dejal kardinal - da se sestavi vlada, ki naj zares ustreza pričakovanju ljudi po primernih ukrepih na področju zaposlitve in po ukrepih v korist revnih.

Pomembno je dalje, da vlada traja toliko, kolikor je potrebno za doseg otipljivih rezultatov in za izpolnitev obljub na šolskem področju, saj je problem priznanja paritete (enakopravnosti med javnim in zasebnim šolstvom, op. pisca) neodložljiv.

Zanimivo je, da je med samo krizo vlade papež Janez Pavel II. uradno obiskal Kvirinal, kjer ga je ob navzočnosti mandatarja D'Alema sprejel predsednik republike Scalfaro. Obisk je bil v sredo, 21. t.m., in je bilo verjetno izrečenih nekaj besed tudi v tem pogledu.

STRAN 2

NAGRADA POEZIJI JURIIA PALJKA

Uredništvo in uprava Novega glasa iskreno čestita svojemu uredniku in prijatelju Juriju Paljku za pomembno priznanje, ki ga je prejel na mednarodnem pesniškem natečaju Pablo Neruda.

Več o nagradi in nagrajencu pišemo na 6. strani.

02 Vida Valenčič KOSOVČANI PO GOZDOVIH

20 let naše zgodovine

03 Danijel Devetak / intervju KATJA TOMMASI IN IVO COTIČ

04 BESEDE, KI KROJIMO ZGODOVINO

06 Majda Artač Sturman "KO SE NEURNIK..."

06 Klara Krapež "BUTALCI" V TRSTU

07 SPOMINSKI KIP IVANU RUDOLFU

08 Ivan Žerjal PRED KONGRESI SLOVENSKE SKUPNOSTI

10 Iva Koršič OB KONCU KOROŠKIH DNEVOV

11 Danijel Devetak PESNICA KRATKIH IMPRESIJ

12 Jurij Paljk O JEZIKU

13 Milan Gregorič V DEKANIH BOJ ZA ŽIVLJENJSKI PROSTOR

PO PRODIJU MASSIMO D'ALEMA

Program nove vlade seveda predvideva predvsem odobritev finančnega zakona, ki ga je bila pripravila že Prodijska vlada, in izpolnitev obvez v zvezi z enotno valuto "evro". D'Alema pa že od vsega začetka omenja tudi vprašanje t.i. institucionalnih reform, o katerih je potekala razprava v dvodomni komisiji, ki ji je predsedoval prav sedanjí mandatár. Govor je zdaj zlasti o volilni reformi, saj je treba vedeti, da bo v maju prihodnjega leta na sporedu izvolitev novega predsednika republike, kar bi moralo pospešiti rešitev vprašanja novih predpisov za državnozborske volitve.

Opozicija napoveduje odločen boj zoper novo vlado, ki ji očita, da je nezakonita, češ da je posledica prevare. Berlusconi, Fini in Casini postajajo kar zadirčni, ko ugotavljajo, da bo D'Alema sestavil vlado z odločilno podporo poslancev in senatorjev, izvoljenih na listah "pola svoboščin", zlasti gibanja Naprej, Italija. Gre za parlamentarce, ki so zapustili "pol svoboščin" in se organizirali v Zvezo za republiko (UDR) pod vodstvom senatorja Cossiga. "Zagrešili so izdajstvo, saj se ravna jo v kričnem nasprotju z voljo volivcev," grmijo Berlusconi in prijatelji. V resnici gre za

nov pojav političnega transformizma, ki nastaja zlasti v času krize in je že od vsega začetka nekakšna stalnica v italijanskem - a ne samo v italijanskem - parlamentarnem življenju.

Kar zadeva vprašanje naše manjšinske zaščite, velja to, kar smo napisali zadnjič: predvidevati je treba nove zastoje.

V tej zvezi omenjamo, da je deželni tajnik Slovenske skupnosti že naslovil na mandatarja Massimo D'Alema pismo, v katerem ga opozarja na še nerešene probleme slovenske narodne manjšine v Furlaniji-Juljski krajini. V pismu se omenja predvsem zaščitni zakon, govor pa je tudi o drugih nujnih vprašanjih, ki bi jih morala urediti italijanska vlada.

PRESTRAŠENI KOSOVČANI ŠE VEDNO PO GOZDOVIH

VIDA VALENČIČ

Zahod se je končno odločil za konkretno potezo. Američan Richard Holbrook se je v imenu Atlantske zveze pogajal z beograjskim diktatorjem Miloševićem. Sklep dolgih pogajanj je zahteva po takojšnji umaknitvi srbskih vojaških sil s kosovskega ozemlja, Atlantska zveza pa se je odločila za podaljšanje obdobja, v katerem bi nad Beogradom visela grožnja z vojaško akcijo, ki predstavlja verjetno najučinkovitejše sredstvo pritiska na predsednika ZRJ. Ukaz za aktiviranje sil bo ostal v veljavi vse do 27. oktobra. Do tega dne naj bi se torej srbski vojaki umaknili z območja, ki ga imajo za svojo "sveto zemljo".

Predvideti, kakšni bodo izglezi, je vse preuranjeno. Podčrtati pa je treba, da je korak, ki ga je storil Zahod, kljub nedvoumno potrebnemu pogumu, vsaj za stopinjo šepav. Atlantska zveza je za svoja dogovarjanja prebila v Miloševićevi rezidenci vsaj deset ur za vsako uro prebito z neuradnim kosovskim predsednikom Ibrahimom Rugovo. Razumljivo je zato, da Kosovčani ne zaupajo podpisnemu sklepu, po katerem naj bi Natove sile in mednarodna skupnost prevzele protektorat tega okrvavljenega področja. Zato je na tisoče Albancev še vedno nastanjenih v osrčju gozdov, situacija pa postaja iz dneva v dan vse bolj dramatična zaradi ostrega mraza in pomanjkanja hrane. Srbi ponavljajo, da se ti t.i. "prebivalci gozdov" lahko vrnejo v dolino, vendar kam, ko so vsa naselja porušena?

Kmalu bo stopilo na kosovska tla dva tisoč opazovalcev mednarodne skupnosti (iz vseh držav članic Organizacije za varnost in sodelovanje

v Evropi), ki bodo morali preveriti, ali Srbija spoštuje podpisani sporazum. Zahod je od Srbije zahteval, da zagotovi popolno varnost te neoborožene enote, obenem pa tudi varne izvidniške polete Natovih letal na kosovskem nebu. Jugoslovanska armada bo morala zato deaktivirati radarje za protiletalsko obrambo in z njimi povezane rakete zemlja-tla. Vse torej kaže, da ne bo več napadov med stranmi, vendar do miru je pot še zelo dolga. Že sama podpisana resolucija nosi v sebi genetski napako: ne dotika se vprašanja usode Kosova oz. dveh alternativnih rešitev: avtonomije ali pa neodvisnosti. Ta pomanjkljivost pa pomeni, da je vse prepuščeno še nadaljnjim pogajanjem med Srbijo in Kosovom. Milošević ne bo Kosovu nikoli dovolil neodvisnosti, kosovski narod pa se je v zadnjih mesecih vse bolj prepričal o zahtevi po njej. Ključnega pome-

na je tudi, zakaj je Milošević podpisal (pravzaprav ne osebno) sporazum z Zahodom. Po mnenju številnih političnih analistov naj bi njegova poteza pomenila dejansko le "cukrček", ki ga je srbski voditelj vrget Zahodu, da se ne bi slednji vmešaval v kočljive probleme, ki pestijo današnjo Srbijo. V prvi vrsti gre tu za vprašanje neodvisnosti medijev.

V zadnjih dneh je Milošević odredil zaprtje treh neodvisnih srbskih dnevnikov, katerih uvodniki niso poveljevali Miloševićeve modrosti. Tu pa je tudi vprašanje tesne obveze, ki jo je srbska vlada zavezala na usta vseučilišč. V nekaj dneh je bilo odslovljenih stopetdeset univerzitetnih profesorjev, ki niso podpisali dokumenta "zvestobe vladi"; demokracija je daleč, kako pa bo vse to vplivalo na razplet kosovskih dogodkov, je še uganika.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

PROBLEMI NOVEGA ČASA REŠLJIVI LE Z VEČJO VSESPLOŠNO SOLIDARNOSTJO

Naj gledamo z očmi vsega človeštva ali s pogledom naše manjšine, v obeh primerih se kaže načelo solidarnosti prepotrebno in nujno. Svet vse hitreje postaja ena sama celota, toda na to dejstvo je mogoče gledati na dva popolnoma nasprotna načina. Po prvem bomo lahko šele sedaj vsi skupaj pričeli reševati sicer nerešljive ekološke probleme. Šele vsi skupaj bomo lahko obvladali atomsko energijo, le vsi skupaj bomo lahko zavezili revščino, lakoto in bolezní v svetu. To je pogled solidarnosti. Toda ob tem ne smemo pozabiti na drugo možnost naše prihodnosti. Svet bo tudi v tem primeru postajal ena sama celota, toda tako, da se bo potrošništvo stopnjevalo do nevzdržnega nesmisla. Nastali bodo novi veliki centri gospodarske in politične narave, ki bodo vzeli vajeti v svoje roke in dosledno ter tudi s silo uravnavali življenje ljudi. Namesto solidarnosti in upoštevanja drugih bo kot tolikokrat v zgodovini človeštva stopila v veljavo logika zunanjega sovražnika, ki nas hoče uničiti, zato se bomo proti njemu borili z vsemi sredstvi. V tem smislu je bilo kar nekajkrat mogoče slišati misel, da utegne prihodnje stoletje potekati v znamenju oboroženega spopadanja med razvitim svetom na eni in muslimanskim na drugi strani.

Vse najrazličnejše oblike napetosti pa odpravlja načelo solidarnosti. Odpravlja večvred-

nost razvitih in manjvrednost revnih, nadvladovanje prvih nad drugimi. Odpravlja večvrednost večjih in manjvrednost manjših narodov. Odpravlja brezbržnost, v imenu katere se temu ali onemu narodu, tej ali oni državi, temu ali onemu posamezniku ni treba brigati za druge, kadar so slednji zaradi teh ali onih razlogov v stiski. Načelo solidarnosti ne nazadnje odpravlja pogostoma načrtno nevednost, s pomočjo katere močnejši in večji nočejo nič vedeti o tem, kako njihov blagor praviloma temelji na ubogosti in izkoriščanju šibkejših in manjših. Načelo solidarnosti končno ukinja vsakršno gospodovanje enega nad drugim, gospodovanje, ki slej ko prej zvišuje svoje zahteve in se zanesljivo nagne v takšno ali drugačno obliko nasilja.

Zdi se, da načelo solidarnosti zahteva preveč, v resnici le podarja. Solidarnost je edina, ki daje dovolj prostora vsem narodom, državam, manjšinam in tudi posameznikom. Brez nje so si narodi napoti, države vsaksebi, manjšine pomanjšane in posamezniki ujeti v začarani krog nenehnega boja za čim višje mesto nad drugimi. Zato je utemeljeno in koristno pomisliti, kako verjetno res le večja in iskrena solidarnost odpira varno in srečno pot v prihodnost.

KRATKE

■ KRAPEŽ ODPSTOPI

Slovenski obrambni minister Alojz Krapež je v torek, 20. t.m., odstopil. Hkrati je izjavil, da izstopa iz Slovenske ljudske stranke. Proznati je treba, da se je njegova kratka politična kariera dokaj klavrno končala. Kmalu po imenovanju za obrambnega ministra se je v Ljubljani vselil v stanovanje, ki je državna last in do katerega kot obrambni minister ni imel pravice.

■ PAPEŽ NA KVIRINALU

Papež Janez Pavel II. je v torek, 20. t.m., uradno obiskal Kvirinal, kjer so ga sprejeli z najvišjimi častmi. Šlo je namreč za državniški obisk, ki je bil tretji na vrsti, odkar je bil pred dvajsetimi leti Karol Wojtyła izvoljen za papeža. Prvi obisk je bil opravil za časa predsednikovanja Sandra Pertinija leta

1984, dve leti kasneje pa je obiskal takratnega predsednika Francesca Cossiga. Na Kvirinalu so ga sprejeli predsednik republike Oscar Luigi Scalfaro, predsednika obeh vej parlamenta Nicola Mancino in Luciano Violante, dosedanjí ministrski predsednik Romano Prodi in mandatar za sestavo nove vlade Massimo D'Alema. V svojem govoru se je Janez Pavel II. dotaknil vprašanj, ki so že stalnica v njegovih nagovorih. Tako je omenil vprašanje brezposelnosti, skrb za varstvo družine, ki je osnovna celica družbe, in pozval italijansko politično plast, naj z ustreznimi zakoni in ukrepi poskrbi za pluralnost na področju vzgoje in šolstva, pri čemer je naglasil, da imajo tudi po italijanski republiški ustavi starši pravico, da sami odločajo, kako se bodo njihovi otroci vzgajali in izobraževali.

■ NOVA NEMŠKA VLADA

Novi nemški kancler, socialdemokrat Gerhard Schröder, je sestavil novo nemško vlado, v kateri bodo poleg socialdemokratov še predstavniki zelenih. Novi zunanji minister bo Joschka Fischer, ki bo tudi podpredsednik vlade in pripada stranki zelenih. Finančni minister bo socialdemokrat Oskar Lafontaine, ki je veljal v preteklosti in še velja za nekakšnega ideologa nemške socialdemokratske stranke, ki pa je v tekmi s Schröderjem politično podlegel. Med pogajanjí za sestavo vlade pa si je izbral široke pristojnosti. Nekateri iz tega sklepajo, da utegne na ta način lažje uveljaviti tudi svoje politične poglede na nadaljni razvoj zlasti notranje nemške politike. Zanimivo je, da ima nemška vlada samo petnajst ministrov, med katerimi pa je kar pet žensk.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / KATJA TOMMASI IN IVO COTIČ

NIKDAR NE NEHAMO RASTI

DANIJELO DEVETAK

Edina vzgojna organizacija v krščanskem duhu v zamejstvu je SZSO - Slovenska zamejska skavtska organizacija, ki združuje tržaške in goriške skavte. Sredi septembra je bil v Sovodnjah ob Soči občni zbor, na katerem sta bila izvoljena nova goriška načelnika. To sta Katja Tommasi, ki je letos poletni diplomirala iz ekonomskih ved, in Ivo Cotič, ki mu za dopolnitev akademskega študija na fakulteti političnih ved manjka samo še teza. Na Goriškem sta znana kot dejavna člana naših društev, predvsem pa sta do vseh odprta in simpatična - skratka: dve dobri naložbi za prihodnost. Da bi dobili kolikor toliko popolno sliko skavtske organizacije, ki jo javnost verjetno pozna le površno, in novih smernic mladinske organizacije na Goriškem, smo se pogovorili z obema.

Goriški skavtje so zaupali največjo odgovornost dvema mladima, družbeno angažiranim in izobraženima načelnikom. Kako sta sprejela to zahtevno nalogo?

Katja: Do izvolitve je prišlo na neki način po naravni poti, saj je bilo v zadnjih časih razvidno, da bo do tega prišlo ob izteku mandata prejšnjih načelnikov Mirjam Černic in Julijana Čaudka; svoje vloge nista mogla nadaljevati z večjo angažiranostjo zaradi družinskih razmer. Zato sva sprejela to zahtevno nalogo in sva obema hvala za vse, kar sta naredila. Prišel je čas, da mlajši voditelji poprimemo za vajeti organizacije, saj smo v tem trenutku potrebovali večjo prisotnost lika načelnika, ki bi bil hkrati tudi vzgojni voditelj. Osebo si želimo, da bi voditelji uspeli nuditi čimbolj celostno vzgojo od začetka do konca skavtske poti, t.j. od pristopa k volčičem in volkuljicam do t.i. odhoda roverjev in popotnic. Potrebno je skrbeti za skupno in bolj povezano delovanje voditeljev. Obenem si želimo tudi vzdrževati stike z drugimi organizacijami, kot so tržaški skavtje, ZSKSS (Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov) in AGESCI (italijanski skavtje).

Ivo: Že spomladi smo se menili, kaj naj ukrenemo na septembrskem občnem zboru. Trenutno namreč potrebujemo večje povezovanje med enotami organizacije. Doslej smo bili voditelji preobremenjeni in smo se posvečali izrecno delu znotraj enot. Manjkalo je usklajevanje načrtov in smernic. Potreben je bil nekdo, ki bi skrbel za to in bi tako omogočil voditeljem, da se posvečajo samo vzgoji otrok. Starejši voditelji smo se tudi čutili odgovorne do mlajših in jih želimo podpirati s primernim usposabljanjem. Poleg naju je bil v ožje vodstvo izvoljen oz. potrjen za tajnika Mauro Leban-Močni bober, za duhovnega vodjo pa izvoljen g. Marjan Markežič-Neukrotljivi medved, ki je prevzel naloge msgr. Oskarja Simčiča.

Od kdaj sta vidva sploh skavta in od kdaj voditelja?

Ivo: V organizaciji sem od osmega leta starosti, prehodil sem celo skavtsko pot. Voditelj pa sem od leta 1992.

Katja: Tudi jaz sem začela na osnovni šoli, z navdušenjem pa sem se zavezala tej poti šele pri šestnajstih letih, ko sem videla v skavtizmu večji smisel. Tudi jaz sem voditeljica od leta 1992.

Ali lahko navedeta nekaj aktualnih podatkov

o goriški skavtski organizaciji?

Ivo: V zadnjih treh letih raste število članov, zlasti med najmlajšimi. Volčičev je kar 50, izvidnikov približno 45, v klanu pa 20 roverjev in popotnic; skupno z voditelji torej okoli 130 aktivnih članov. Žal ne moremo biti prisotni v vseh goriških vaseh, kot bi želeli, ker nimamo dovolj voditeljev.

Gojite stike s tržaškimi skavti?

Ivo: Od skupnega tabora (jamboreja) leta 1995 dalje smo stikali tesnejše prijateljske odnose, ki so še danes živi. Pokrajinski vodstvi se redno srečujejo in načrtujejo skupne pobude. Deželno vodstvo se srečuje, da bi usklajevalo delovanje sestrskih organizacij in poenotilo usposabljanje voditeljev.

Katja: Želimo tudi posodobiti deželni statut, da bi racionalizirali posamične vloge voditeljev. Še posebej se mi zdi pomembno, da se člani obeh pokrajin redno srečujejo na vsakoletnih srečanjih ali celo skupnih taborih.

In z združenjem skavtov v Sloveniji?

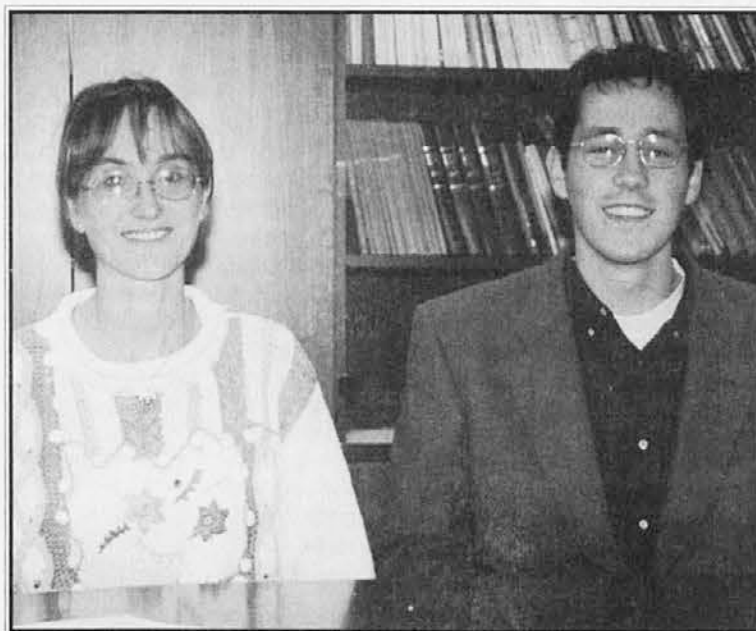
Ivo: Z njimi smo pred dvema letoma podpisali listino o sodelovanju. Ohranjamo stike, tudi taborimo skupaj, nekateri voditelji obiskujejo v Sloveniji taborne šole. Udeležujemo se tudi tabornih šol italijanskih skavtov AGESCI, ki so za nas dragocene, saj ima AGESCI bogato vzgojno tradicijo.

Ali nam lahko kaj poveste o goriški skupnosti voditeljev?

Ivo: Člani skupnosti voditeljev so tisti, ki se po odhodu odločijo, da bodo ostali dejavni znotraj organizacije. Trenutno nas je petnajst, vodita nas Mauro Leban in Nevja Žerjal. Skupno pripravljamo vzgojni načrt, sestavljamo program, ki ga bodo potem izvajali člani v posameznih enotah. To je tudi skupina, v kateri se voditelji usposabljaajo za vodenje. Pomembno je skrbeti za tiste, ki vzgajajo. Oblikujejo se na tabornih šolah, medse pa vabimo tudi strokovnjake, da nam kaj koristnega povedo itd.

Katja: Na začetku septembra smo bili z voditelji na skupnem prenočevanju v Bazovici, kjer smo se posvetili vprašanju poklicnosti v voditeljstvu. Zakaj je vsakdo izmed nas sploh postal voditelj? Na dan so prišle ljubezen do otrok, skrb, da se zanje kaj naredi, in zlasti veselje biti z njimi.

Bo sprememba ožjega vodstva privedla do novosti ali bosta

nadaljevala delo prejšnjega vodstva?

Ivo: Mislim, da so izkušnje prejšnjih let bogate za vse nas. Pomembno je, da sta v ožjem vodstvu prisotna dva "stara" skavta, Mauro in Marjan, ker imata veliko izkušenj in stikov s starejšimi skavti, ki so zapustili organizacijo. Posvetiti se želimo tesnejšim stikom s skavti iz Nove Gorice in primorske regije, s katerimi sodelujemo od samega začetka njihovega delovanja. Konec septembra smo se z njimi srečali, da bi potegnili črto pod opravljenim delom pri poletni pobudi *Skupaj v Posočju*. Šlo je za prvo srečanje goriških in tržaških roverjev z vrstniki od Tolmina do Ankarana. Utrditi hočemo tudi dobre odnose s krajevnimi športnimi in kulturnimi društvi.

Katja: Zdi se nam zelo primerno, da je vlogo duhovnega vodje sprejel g. Marjan; prek njega smo lahko bolj prisotni tudi znotraj krajevnih Cerkev. On načrtuje skupaj z nami, nas seznanja s potrebami, ki jih vidi za nas. Naš glavni cilj je vzgoja članov. Vse drugo je postransko.

Torej vzgoja v celostno osebnost. Kateri so vaši prijemci za dosego cilja?

Katja: Za dosego tega je pomembno enotno osebno napredovanje. Vzgojitelji vseh treh vej (volčičev, izvidnikov in roverjev) sodelujejo pri vzgoji, ki mora biti enotna od 6. do 20. leta člana. Vsaka veja uporablja primerne vzgojne prijeme za enotno napredovanje osebe. Pri volčičih poteka vzgoja prek igre, v okviru *Knjige o džungli*. Štirje prebivalci džungle so liki, ki predstavljajo štiri pomembne točke za vzgojo najmlajših po navodilih ustanovitelja skavtov Badena Powella: Kača-Ka predstavlja ročno spretnost, Baloo duhovnost in pomoč bližnjemu, Akela značaj, Bageera pa fizično moč in zdravje. Ko otroci dosežejo te štiri naloge - t.i. plene, ki so si jih zastavili s pomočjo voditeljev - napredujejo. Pri izvidnikih je sistem podoben, le da ni plenov, ampak so etape, prilagojene starosti. Obstajajo etape odkrivanja, odgovornosti, specializacije in posredovanja. Pri roverjih osebno napredovanje nima določene sheme, ampak člani skupno z voditelji pogledajo to, v čemer se lahko izpopolnijo, odpravijo morebitne napake, rastejo. Zanimivo je, da se torej že volčič, pač v skladu z lastnimi talenti, vzgaja daljnoročno v t.i. "človeka odhoda", in sicer k odgovornosti, samostojnosti in sposobnosti zavestnega odločanja.

Ivo: Marsikdo vidi v tem samo lepe besede in se sprašuje, kje so sadovi tega dela. Zato moram pripomniti, da smo skavtje vzgojna organizacija, ki lahko samo pripomore (!) k vsemu temu. Na vzgojo osebe vpliva veliko dejavnikov. Najpomembnejša je gotovo družina, v krogu katere otrok raste in kjer srka vrednote, potem so družba prijateljev, društvo, šola... Vse je odvisno tudi od časa, srečanj in sploh pozornosti, ki jo otrok posveča skavtom. Sadeve je treba pričakovati dolgoročno.

Katja: Skavtizem ni dejavnost, ki jo gre dodajati klavirju, telovadbi, pevskemu zboru... Nesmiselno je tudi npr. kaznovati otroka, ki "ni bil priden v šoli", s tem da ne pojde več k skavtom. Naš vzgojni cilj je sodelovanje s starši. Z njimi se moramo pogovarjati, ker oni najbolje poznajo otroke, da skupaj kaj dobrega naredimo. To je naša glavna skrb in naloga. Skavtje ne obstajamo, da se razkazujemo v krajih in barvnih rutah ali kot folklori "špalir" pri slovesnih mašah.

Zame, ki sem bil petnajst let skavt, je bilo temeljnega pomena geslo Skavtizem - stil življenja. Mislila, da to lahko velja tudi za današnje mlade?

Katja: Mislim, da ja. Vsakdo lahko sicer doživi ta stil zelo osebno. O tem se pogosto pogovarjamo v klanu roverjev in popotnic. Ti vidijo, da je skavtizem neka alternativa; znotraj organizacije delaš in živiš stvari, ki bi jih "zunaj" ne živel. Vzemi na primer zabavo: to lahko doživiš tudi na preprost način. Če doživiš skavtsko izkušnjo dovolj močno, jo boš iskal v celem življenju in se je boš držal v njenih osnovah. Ne moremo niti mimo drugih smernic, ki spadajo k skavtskemu stilu: to so odnos z naravo, pomoč bližnjemu, vsakdanje dobro delo... Vsakdo mora osebno odločiti, ali se hoče vsega tega držati ali ne.

Ivo, misliš, da še vedno drži tudi geslo Semel scout, semper scout (Enkrat skavt, vedno skavt)?

Ivo: Pred leti se je skavtska pot končala pri 16. ali 17. letu. Sedaj pa si roverji pri tistih letih komaj začinjajo postavljati vprašanja, kot npr. geslo, ki si ga omenil, ali to, kaj sploh pomeni biti skavt na področju vere, služenja, dejavne države... Dejansko pride prej ali slej do odločitve, ko z "odhodom" pri 20. ali 21. letih vsak skavt odloči, če hoče še naprej živeti po določenih smernicah, ki ga bodo

spremljale celo življenje. Tedaj lahko izstopi iz organizacije in izbere npr. delo pri kulturnem društvu, pevskem zboru ali na katerikoli področju. Gre za osebno držo, za katero se obveže, da jo bo v življenju čuval in udeleževal v odnosu do žene, otrok, prijateljev, na delovnem mestu itd.

Katja: Z odhodom se skavt obveže za tri izbire: skavtsko, versko in družbeno-politično. To ne pomeni, da bo skavt po odhodu do smrti dober katoličan, najboljši skavt in za vedno angažiran v družbi, ampak da te tri smernice prepozna kot zase pomembne in si bo vsak dan znova prizadeval, da jih bo po svojih močeh čimbolj uresničil.

Skavtska vzgoja se torej ne konča pri dvajsetih letih...

Ivo: Ne, ampak se nadaljuje vse življenje. Dvajsetletni skavt se zdaleč ni popoln, saj človek nikdar ne konča rasti.

Govorila sta o raznih razsežnostih skavtizma. Kaj pa narodnost?

Ivo: Trenutno vodim starejše skavte - roverje. V pogovorih pogosto prihaja do dvomov in pomislekov: kakšna je moja narodnost? komu pripadam? živim v Italiji, in vendar... Gre za resnične probleme in znotraj skupine imajo mladi različne poglede. Zdi se mi pomembno, da o tem spregovorimo in skupaj razmislimo. Italijanski skavti nas pogosto vabijo k sodelovanju, vedno pa nastane problem jezika in mi se moramo, hočeš nočeš, prilagajati njim. Tega se voditelji zavedamo: izgubljamo specifičnost, zaradi katere tudi obstajamo. Zato vrednoto narodnosti z druge strani skušamo podkrepiti prek odnosov s tržaškimi in matičnimi Slovenci.

Katja: Pomembno je, da mladi najdejo prostor, kjer se lahko o svoji narodnosti pogovarjajo. Če tega ne najdejo, smo videli, da počasi postajajo brezbržni tudi do tega vprašanja in niti ne ločijo državljanstva od narodnosti.

Ivo: Iz pogovorov izhaja, da le nekateri mladi imajo zgodovinski spomin. Malokdo ve, da je uporaba materinega jezika temeljna človekova pravica ali da je italijanska država pred petdesetimi leti sprejela obvezo, ki se jih še sedaj ne drži, itd.

Kaj pomeni za skavta služiti? Je to samo pomoč starki, ko prečka cesto?

Ivo: Eden glavnih ciljev letošnjih taborov je bil služenje. V Posočju smo skušali biti v pomoč dvema družinama, ki sta utrpeli škodo ob velikonočnem potresu, pri hišnih opravilih in drugih poslih. Naši roverji in popotnice so sami izkusili, da dejansko niso opravili veliko dela. Toda že s tem, da so bili tam in so družinoma pomagali, so ju osrečili. Zavedali so se sreče, ki jo čutiš, ko pomagaš bližnjemu. Z vzgojnega vidika je bil to velik korak.

Katja: Vzgajati k služenju ne pomeni samo vzgajati k delovanju, ampak k sprejemanju posebne države. Verjetno bo prišel čas, ko kdo zaradi družine ne bo mogel nuditi svoje pomoči drugim. Videl pa bo potrebo bližnjega, imel bo odprte oči in, kolikor bo zmogel, bo vsaj kaj malega naredil tudi izven družinskega kroga.

Ivo: V mladih skušamo vsaj sprožiti določena vprašanja, vzgajati k solidarnosti, k temu, da bi ne bili brezbržni do stisk drugih.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

30. NAVADNA NEDELJA

Nekaterim, ki so zaupali vase, da so pravični, in so zaničevali druge, je povedal tole priliko: "Dva človeka sta šla v tempelj moliti; eden je bil farizej, drugi cestinar. Farizej se je postavil in pri sebi molil takole: 'Bog, zahvaljujem se ti, da nisem kakor drugi ljudje: grabežljivci, krivičniki, prešuštniki ali tudi kakor ta cestinar. Postim se dvakrat na teden in desetino dajem od vsega, kar dobim.' Cestinar pa je stal daleč proč in še oči ni hotel vzdigniti proti nebu, ampak se je tolkel po prsih in govoril: 'Bog, bodi milostljiv meni grešniku!' Povem vam, ta je šel opravičen domov, oni pa ne; kajti vsak, kdor se povišuje, bo ponižan, in kdor se ponižuje, bo povišan." (Luka 18, 9-14)

ŠE O MOLITVI, TAKI IN DRUGAČNI...

V priliki o farizeju in cestinarju, ki jo najdemo v Lukovem evangeliju, postavi Jezus ogledalo pred dve skrajno različni osebi. Prva je zgled vernosti. Farizej je pripadnik najbolj duhovnega gibanja judovske vere. Danes bi ga lahko primerjali kakšnemu članu duhovnih gibanj v cerkvi. Farizej plačuje davke, se posti - ne le enkrat na teden, kot zapoveduje verski predpis, ampak celo dvakrat na teden -, živi urejeno, v njegovih očeh je vse, kar počne, na pravem mestu. V tempelj, pred Boga, prinaša svoja dobra dela, svojo človeško pravičnost, svoj napor discipliniranega moralnega in duhovnega življenja. In vendar, v Jezusovem ogledalu, se ob njegovi podobi Bog umakne, ga sploh ni. Svojo vero gradi na predstavi svoje lastne, človeške pravičnosti. Iz templja odhaja zadovoljen, toda ne opravičen, se pravi, brez božjega blagoslova. Ostane v začaranem krogu svoje lastne samozadostnosti.

Drugo ogledalo nam ponudi podobo cestinarja, ki je pravo nasprotje zglednega vernika, farizeja. Gre za državnega uslužbenca, ki pobira davke za Rimljane. Za Jude je bil tak človek prodana duša. To je bil eden od najbolj zasovraženih poklicev v Jezusovem času. Cestinarjeva molitev: "Bog, bodi milostljiv meni grešniku!" je iskrena izpoved, preprosta in globoka molitev. Ne temelji na človeških zaslugah, na človeški pravičnosti - ki je cestinar ne zmore -, pač pa na zaupanju v božjo odrešilno pravičnost. Taka drža molilca vzpostavi stik z Bogom. V ogledalu, kjer vidimo cestinarja, zagledamo tudi preblisk božje milosti. "Povem vam, ta je šel opravičen domov, oni pa ne..."

Na zunaj najboljši in najzgodnejši vernik je lahko prazen, ujet v lastne iluzije, duhovno nedorastel, zaprt v začarani krog lastne samozadostnosti. Na zunaj najbolj neurejen človek, nedosleden, moralno na tleh, zapleten v meandre greha, je zmožen stopiti pred Boga in ga doživeti kot Dobroto, Usmiljenje in Odpuščanje. S tem vstopamo v samo srce Jezusovega oznanila o obstoju Boga kot dobrohotne in očetovske (in materinske) navzočnosti, ki človeka osvobaja in mu pomaga presepati meje človeškega ter biti človek, kot ga je spočela stvariteljska božja zamisel.

ENCIKLIKA
FIDES
ET RATIO

Medtem ko soprejšnji teden z vsega sveta prihajala papežu Janezu Pavlu II. voščila ob 20-letnici njegove izvolitve za Petrovega naslednika, je sv. oče prav 16. oktobra podaril javnosti svojo trinajsto encikliko, dolgo pričakovano z naslovom *Fides et ratio* (Vera in razum).

Gre za izrecno filozofsko encikliko, ki je v prvi vrsti posvečena škofom in intelektualcem vsega sveta.

Osrednja misel novega dokumenta, ki obsega približno stopetdeset strani, je ta, da je treba podreti zid, ki je stoletja razdvajal svet vere od sveta razuma, tisti ukoreninjeni predsodek, po katerem naj bi

se moral človek vere odpovedati pretirani rabi razuma. Razmišljanje Janeza Pavla II. se začne pri najglobljih in najskrivnostnejših človekovih vprašanjih: kdo sem? odkod prihajam? kam pojdem? čemu zlo? Enciklika se tudi s precejšnjo doktrinalno jasnostjo in ostrino postavlja proti nekaterim smernicam sodobne laične filozofske misli, kot so npr. skepticizem, nihilizem, t.i. "šibka oz. mehka misel". Vse te namreč trdijo, da Resnica ne obstaja in da so vsa mnenja enako veljavna (individualizem, relativizem). Vera in razum naj končno postaneta dve peruti, je z lepo prispodobo zatrdil sv. oče, s katerima se človekov duh dviga proti Resnici.

Poglobljen članek o encikliki bomo objavili v prihodnji številki našega tednika.

V zadnjih dvajsetih letih se je zgodilo veliko stvari. In za veliko spremembami so bila dejanja ali besede papeža, ki je "prišel od daleč". V preteklih dneh smo se spominjali 20-letnice njegovega papeževanja; prav je, da se tudi zamislimo v velika sporočila tega izrednega človeka, ki od prvega dne svojega posebnega poslanstva vedno in povsod postavlja na prvo mesto Kristusa in takoj za njim človeka. Z močjo, ki mu iz tega izvira, združuje, kar se je zdelo nezdržljivo, odganja strah in prinaša solze veselja.

Čeprav je korak sv. očeta danes utrujen in negotov, so njegove besede še vedno jasne in najdejo pot do src vedno več ljudi. Svoj pečat so pustile v zgodovini zadnjih dveh desetletij, po vsej verjetnosti bodo - upamo - krojile tudi prihodnost. Čas je, da jih tudi mi v sebi "premljemo", osvojimo in v tem duhu prestopimo prag novega tisočletja.

ČLOVEKOVE PRAVICE

Prvenstveno mesto v pogumnih papeževih govorih imajo človekove pravice, in sicer: "pravica do rojstva, življenja, odgovornega starševstva, do dela, miru, svobode in družbene pravičnosti..., pravica do svobode veroizpovedi kot pravica do življenja v duhu nadnaravnega dostojanstva lastne osebe." Uresničitev slednje je "eden temeljnih dokazov pristnega človekovega napredka..."

DRUŽINA

Družina mora biti "prva šola vseh človeških in krščanskih vrlin." Družina "pripada najbolj izvorni in sveti zakladnici človeštva... Kar grozi družini, grozi človeku..."

GREH

"Greh izpodriva Boga s središčnega mesta v človeški zgodovini in v življenju vsakega posameznika... Greh je velika uničujoča sila: uničuje na prekanjen in neizprosni način lepoto sožitja med ljudmi in družbami..."

JEZUS KRISTUS

"Človekov odrešenik, Jezus Kristus, je središče veselja in zgodovine. Na stečaj odprite vrata Kristusu! Njegovi moči, ki rešuje, odprite meje držav, gospodarske in politične sisteme, obširna področja kulture, civilizacije in napredka. Jezus je Mesija vsake dobe, tudi te obetavne vigile leta 2000; On je Človek upanja, temelj človeštva."

JUBILEJ

"V sebi imamo sposobnost biti modri in krepostni. S temi darovi in s pomočjo božje milosti lahko gradimo v stoletju, ki se bliža, civilizacijo, ki je vredna človeka, pravo kulturo svobode. To moremo in moramo storiti! Ko bomo to naredili, bomo doumeli, da so solze tega stoletja pripravile zemljo za novo pomlad človekovega duha."

LJUBEZEN

"Ljubezen je osnovna in prirojena poklicanost vsakega človeka. Je hkrati dar in zapoved: dar Boga, saj nas je On prvi ljubil, in temeljna zapoved moralnega nauka. Civilizacija ljubezni mora biti cilj človeške zgodovine."

MIR

Mir je "božji dar" in hkrati "naloga, zaupana vsem"; je cilj, za dosego katerega sta potrebni "naša molitev" ter "pogumno in solidarno delovanje".

MLADI

"Papež ima rad vsakega človeka in vse ljudi, posebno pa mlade, kajti slednji so bili

najdražji tudi Kristusu... Krščanstvo je vera mladih..." Božja Beseda je namenjena v prvi vrsti mladim, saj se ti "na skrivnostni način" odzivajo nanjo "z vneto, velikosrčno stjo in navdušenjem."

ODPUŠČANJE

"Vedno moramo odpuščati, saj smo tudi sami potrebni odpuščanja." V dvajsetih letih je Janez Pavel II. več kot stokrat javno izrekel "mea culpa" v imenu Cerkve.

RESNICA

"Kot Kristusove priče smo glasniki in služabniki resnice, ki je ne moremo omejiti na filozofski sistem ali politično dejavnost... Vedno iščite resnico, častite odkrito resnico, pokorite se resnici! Ne obstaja veselje izven tega iskanja, tega čiščenja in pokoravanja... Če je resnica kot sinje nebo in čista voda, če je pravo nas-

protje potvarjanju, krivici ali ozkosrčnosti, kako je mogoče ne ostati očarani?"

SOLIDARNOST

"Solidarnost ni čustvo nejasnega usmiljenja ali površinskega razneženja pred težavami bližnjih ali oddaljenih ljudi. Obratno: solidarnost je vztrajnost v zavzemanju za skupno dobro: za dobro vseh in vsakogar, kajti vsi smo resnično odgovorni za vse."

SVOBODA

"Svoboda ni dar: treba jo je stalno iskati in dosegati... Ločena od resnice o človeku, propade, tako da postane v življenju posameznika vse dovoljeno, v političnem življenju pa postane samovolja močnejših in arogantno vladanje... Svoboda obstaja, samo ko jo znamo zavestno uporabljati za to, kar je dobro... Svobodni nismo 'od česa', ampak 'za kaj'. To ni samo pravica za koga: to je tudi dolžnost do drugih."

TRPLJENJE

Lahko rečemo, da je sv. oče živeča ikona človeškega trpljenja, saj je po atentatu prehodil dolg križev pot, zdravje pa mu v zadnjih letih vidno peša. In vendar ostaja neutrudljiv, neuklonljiv. "Trpljenje ostaja skrivnost, ki ji z razumom ne moremo priti do dna... Trpljenje ni izguba energij, kajti božja ljubezen ga preoblikuje."

ZLO

"Tudi mi, kot Job, vemo, da je težko povedati, kaj je zlo. Odgovor iščemo ne v nas, ampak s ponižnostjo in zaupanjem v božjo Besedo; ta utrjuje prepričanje, da je v načrtu božje Previdnosti zlo dokončno podrejeno dobremu."

ŽENSKA

"Kdo, če ne ženska, je znamenje tega, kar je človeško?.. V njej je spočet in od nje pride na svet - človek. Ženska nosi v vseh človeških rodovih spomin vsakega človeka, kajti vsakdo je izšel iz materinega naročja."

NEKAJ
DATUMOV

18.5.1920 se je v Wadowicah na Poljskem rodil Karol Wojtyła.

1.11.1946 je bil posvečen v duhovnika.

28.9.1958 je bil posvečen v škofa.

13.1.1964 je postal nadškof v Krakovu.

26.6.1967 ga je papež Pavel VI. imenoval za kardinala.

16.10.1978 je bil ob 18.44 izvoljen za dvestoštiinpetdesetega papeža katoliške Cerkve; izbral si je ime Janez Pavel II. To je prvi neitalijanski papež po Hadrijanu VI. (1522-23).

10.2.1979 je Janez Pavel II. prvič spregovoril na zborovanju Združenih narodov. Svet je spoznal novega svetega očeta.

13.3.1979 je izšla prva njegova enciklika *Redemptor Hominis*. Posvečena je Kristusu, "središču sveta in zgodovine".

2.6.1979 se je prvič vrnil na Poljsko.

13.6.1981 je Mehmet Ali Agca v atentatu na Trgu sv. Petra hudo ranil papeža. Ta se je rešil po dolgi operaciji.

27.12.1983 je papež obiskal Alija Agcaja v ječi.

13.4.1986 je Janez Pavel II. obiskal rimsko sinagogo. To je bil prvi papež, ki je kdaj stopil v judovski tempelj.

27.10.1986 je v Assisiju zbral glavne predstavnike svetovnih verstev, da bi skupaj molili.

30.9.1988 je izšlo apostolsko pismo *Mulieris Dignitatem*, prvo posvečeno ženskam.

12.4.1997 je prišel Janez Pavel II. po mesecih odlašanja končno v Sarajevo, kamor si je srčno želel priti.

24.8.1997 se je udeležil svetovnega mladinskega srečanja v Parizu: pričakal ga je poldrugi milijon mladih.

21.1.1998 je Janez Pavel II. poletel na Kubo in se srečal s Fidelom Castrom.

NEKAJ
ŠTEVILK

V več kot 7.300 dneh papeževanja je Janez Pavel II. spregovoril oz. zapisal v nad 12 tisoč govorih in dokumentih skupno kakih 15 milijonov besed, t.j. približno osemnajstkrat obseg Svetega pisma.

Eno desetino papeževanja je sv. oče preživel izven rimskih zidov, in sicer 214 dni po Italiji, 506 v tujini. V Italiji je opravil 133 pastoralnih obiskov v 254 krajih. V svojih 83 potovanjih v tujino je obiskal 117 držav. Skupno je prepotoval več kot milijon sto tisoč kilometrov, t.j. trikrat razdaljo od Zemlje do Lune.

V skoraj 140 svečanih slovesnostih je Janez Pavel II. proglasil 279 svetnikov in 803 blažene.

LJUBLJANA / SPOMIN NA PAPEŽEVO 20-LETNICO

PAPEŽEVA VIZIJA EVROPE

JURIJ PALJK

Tudi na Slovenskem so se primerno spomnili 20-letnice izvolitve Karola Wojtyły za papeža.

16. oktobra letos je namreč minilo natanko dvajset let, odkar je stopil na čelo Cerkve poljski papež Janez Pavel II. Po svetu so se ga spomnili z različnimi prazniki, daljšimi zapisi, knjigami, videokasetami in še s čim, povsod pa so tudi priredili slovesnosti v čast papeževga praznika.

Tudi apostolski nuncij v Ljubljani msgr. Edmond Farhat je pripravil sprejem za veleposlanike v Sloveniji, za duhovnike in slovenske vernike. Izrednega pomena se nam zdi, da je msgr. Farhat namenil sicer tradicionalni sprejem vsem slovenskim vernikom, saj so bili nanj vsi ljudje toplo vabljeni v sredstvih javnega obveščanja.

V četrtek zvečer, 15. t.m., so se v lepo prenovljeni cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani zbrali ugledni gostje, da bi prisluhnili besedam italijanskega kardinala iz Genove Dionigija Tettamanzija, ki je prišel v Ljubljano, da bi predaval na temo *Janez Pavel II. in Evropa, ki diha z obema pljučnima kriloma*. Slovesno bogoslužje je uvedel msgr. Farhat, ki je spregovoril o pomenu dvajsetletnice imenovanja sv. očeta za prvega pastirja Cerkve. Dejal je, da nam lahko samo vera odkriva globlji pomen dogodka, saj je ta izrednega pomena za vso Evropo in ves svet, vse človeštvo in ne samo za vernike. Kard. Tettamanzi pa je spregovoril o prizadevanju sv. očeta za zedinjeno Evropo, ki naj ne bi slonela le na gospodarskem sodelovanju, ampak bi postala dom za vse narode in bi v njej vsi narodi bili tudi enakopravni, kot smo ljudje pred Bogom vsi enaki. Odtod tudi naslov kardinalovega predavanja, ki je v bistvu vzet iz odmevnega papeževga govora izpred nekaj let, ko je Evropa primerjal človeškim pljučem. Takrat je sv. oče jasno povedal, da mora Evropa zaživeti v vsej svoji polnosti, da se mora zavedati dejstva, da jo sestavljata Vzhod in Zahod, dve pljučni krili, ki se med seboj dopolnjujeta in sta enakovredni, šele združeni pa polno zadihata. Sv. oče je o dveh pljučnih krilih prvič govoril leta 1985, na god svetih Cirila in Metoda, slovenskih svetnikov, ki sta imenitno poznala vzhodno Evropo, saj sta bila njena odlična predstavnik in sinova. Kard. Tettamanzi je med svojim lepim predavanjem nanizal vrsto citatov iz papeževih govorov, iz katerih je razvidno prizadevanje za človeško in spravljeno Evropo, temelji katere naj slonijo na krščanstvu. Msgr. Tettamanzi je dejal, da sveti oče čuti, kako je zahodna Evropa vsak dan bolj v objemu divjega materializma, pretirane liberalizma in potrošniške miselnosti in se zato vedno bolj oddaljuje od krščanstva. Zato je papež večkrat govoril o tem, kako se mora-

ta tudi sestrski Cerkvi v Evropi vedno bolj združevati, saj sta si edini v Enem. Sveti oče se namreč zavzema za pretok vrednot in ne samo blaga, torej za večjo solidarnost in ljubezen. Zato govori o Evropi v njeni celovitosti in celotnosti, ki presega naravne in druge meje. Po mnenju svetega očeta je Evropa sad obeh tradicij, sad svetega Benedikta na Zahodu in svetih Cirila in Metoda na Vzhodu; obe Cerkvi sestavljata vesoljno Cerkve.

Kard. Tettamanzi je dejal, da je v papeževem delu in njegovih govorih čutiti veliko domotožje po časih, ko sta se Cerkvi Vzhoda in Zahoda ločevali po obredih in bogoslužju, a sta bili še vedno ena sama Cerkve. Krščanstvo je po papeževem mnenju edina duša in trdni temelj Evrope, če hoče ta biti res združena in hoče predstavljati vse svoje člane. Krščanstvo je tudi edina evropska skupna dobrina, ki lahko še danes prekva-

si družbo; le-ta je namreč danes v veliki družbeni krizi in krizi vrednot prav zaradi oddaljenosti od krščanstva. Predavatelj je tudi poudaril središčno vlogo družine v Evropi in se s svetim očetom zavzel za Evropo duha in uveljavljanje vrednot, ki slonijo na krščanskem izročilu. V Evropi morajo prevladati krščanske silnice, ki vodijo k spravi in odpuščanju, ki vodijo v tako Evropo, kjer bo vsak narod, tudi manjšinski (!), imel zajamčene lastne pravice in prostor. Prav zato sveti oče nenehno poziva vsakogar izmed nas in še toliko bolj voditelje posameznih narodov v službo človeka in družbe. Papež tudi poziva Evropo, naj prevzame odgovornost, ki jo ima do t.i. Tretjega in Četrtega sveta, naj gre na težko, a ne nemogočo pot sprave in solidarnosti.

Kard. Dionigi Tettamanzi je tudi citiral nekaj odlomkov iz papeževih govorov v Sloveniji in sklenil, da nam prav zlaganost sedanje evropske kulture naroča ponovno naslombo na krščanske korenine. Govoril je tudi o papeževi misli, kako sedaj v Evropi pred-

vsem na Vzhodu obstaja velika nevarnost, da bi dosedanjo ideologijo zamenjala prazna in nevarna ideologija liberalizma, le-ta pa je po papeževih besedah enako pogubna kot vse ostale, ki so v tem stoletju že pokazale svoje zlo. Nadškof iz Genove je tudi ponovil papežev misel, da moramo v Evropi vsi skupaj graditi svoj novi in skupni dom.

Ljubljanski nadškof dr. Franc Rode je po predavanju svečano odkril doprski kip svetega očeta, ki ga je v bronu naredil akademski kipar Mirsad Begić in prikazuje svetega očeta, kakršen je danes, v vsej njegovi lepoti in tudi starosti in bolehnosti, a vseeno izžareva neko notranje veselje in radost. Med predavanjem in po blagoslovu, ki ga je v papeževem imenu podelil ljubljanski nadškof, so prepevali mladi pevci iz Škofovih zavodov v Šentvidu, nabito polna cerkev sv. Jožefa pa je doživela nadvse slovesen vrhunec ob koncu, ko smo ubrano zapeli *Marija skozi življenje*. Lepo je tudi dejstvo, da smo bili na prijetno družabnost po slovesnosti vabljeni prav vsi ljudje, ki smo prišli poslušat kardinala Tettamanzija. Morda majhna gesta, a velikega pomena.

OB 70-LETNICI OPUS DEI

SVETOST ZA VSE

GIANNI LAMON

Danes, 22. oktobra, bo v katedrali Sv. Justa v Trstu msgr. Piergiorgio Ragazzoni daroval sv. mašo ob 70. obletnici ustanovitve Opus Dei, 2. oktobra 1928. leta. Tega dne je blaženi Josemaria Escrivá (na sliki) "videl", kot je sam večkrat ponovil, to, kar mu je Gospod navdihoval: vsi so poklicani k svetosti. Papež Janez Pavel II. se je v pridigi ob svečanosti proglasitve k blaženim 17. maja 1992 takole izrazil: "Z nadnaravnim navdihom je blaženi Josemaria Escrivá neutrudno pridigal splošni klic k svetosti in apostolatu. Kristus poziva vse k posvetitvi v stvarnosti vsakdanjega življenja: delo, življenje v skupnosti s Kristusom, je torej sredstvo osebnih posvetitve apostolstva."

Blaženi Josemaria Escrivá se je postavil v preroško ujetost z Drugim vatikanskim koncilom, že od začetka svojega poslanstva je skušal vsem kristjanom nasloviti evangeljski poziv: "Dolžan si se posvetiti tudi ti. Vsem, brez izjeme, je rekel Gospod: bodite popolni, kot je popoln vaš oče nebeški" (Pot 291). Poklic je Josemaria Escrivá, duhovnika od leta 1925, silil k prenovitvi prejšnjih shem; k svetosti so lahko težili vsi ti, ki so bili namenjeni resno vzeti krstni poklic, ki je že po sebi vabilo brezpogojno slediti Kristusu, se pravi posnemati njegovo življenje z izvajanjem zapovedi ljubezni, po-

goja vseh krščanskih kreposti. Krst ustvari novo bitje z vključitvijo človeka v Kristusovo velikonočno skrivnost, osvobaja grehov ob zavzetosti za ohranitev te svobode in njeno vsesplošno vsepopolnejšo izpolnitev: svoboda, ki omogoča popolno ljubezen do Kristusa, kot On sam homa, ki pa ima kot pogoj delo Sv. Duha in za cilj spoznava-

nje in ljubezen Očeta, začeta vsega. "Pusti se voditi od Sv. Duha, potem ko si se poslužil sredstev za njegovo iskanje!" To je bil nasvet blaženega Josemarie ob izteku štiridesetih let Saveriju Echevarrii (ki od leta 1994 vodi Opus Dei kot škof prelat), da bila lahko doumel, kolikšna je pomembnost vsakdanjega iskanja odnosa s Tolažnikom.

"Pravi predhodnik, že ob izteku dvajsetih let, neločljive enotnosti krščanskega življenja, je služabnik božji predvidel polnost kontemplacije - sredi ceste - in pozval vse vernike, naj se vključijo v apostolsko dinamičnost Cerkve, vsakdo na mestu, ki ga na svetu zaseda. To sporočilo posvečenja v zemeljski stvarnosti in posvetitve samih realnosti izkazuje znamenje božje previdnosti v duhovnem stanju našega časa, ki je tako prizadevno v poveljevanju človeških vrednot, a tudi tako nagnjeno k popuščanju imanentni viziji sveta, ločenega od Boga" (iz odloka o junaških vrlinah).

Letos poteka tudi 50-letnica pristanka Sv. stolice na juridično vključitev in vstop v Opus Dei poročenih oseb z enako pravico in dolžnostjo neporočenih, da iščejo svetost z vestnim opravljanjem vsakdanjih dolžnosti. Opus Dei deluje v Trstu od leta 1983. Organizacija srečanj za duhovno oblikovanje je prepuščena moškimi in ženskami, ki se v ničemer ne razlikujejo od drugih ter se trudijo, da bi uresničili evangeljsko vabilo: "Bodite torej popolni, kakor je popoln vaš nebeški Oče!" (Mt 5,48)

SVETNIK TEDNA

28. OKTOBRA

SILVESTER ČUK

SIMON IN JUDA
TADEJ, APOSTOLA

Starokrščansko izročilo ve povedati, da so nekateri apostoli po Jezusovem vnebohodu in prihodu Svetega Duha skupno oznanjali evangelij. Med temi naj bi bila tudi Simon in Juda, ki ju na vseh seznamih apostolov v evangelijih najdemo na desetem in enajstem mestu (na dvanajstem, zadnjem, je vedno izdajalec Juda Iskariot). Zaradi tega sta apostola Simon in Juda povezana tudi na vseh svetniških koledarjih katoliške Cerkve.

V apostolskem zboru sta bila dva Simona (ime pomeni "Bog je uslišal"); prvemu je Jezus, ko ga je poklical, dodal vzdevek Peter (Skala), drugega evangelist Luka imenuje Gorečnik, Marko pa Kananejec (kar je v hebrejskem jeziku isto). To daje slutiti, da je morda pripadal stranki zelotov, ki je bila prežeta s politično obarvanim mesianizmom. O njegovem življenju vemo prav malo zanesljivega. Mnogi razlagalci Svetega pisma sodijo, da je bil Simon rodni brat Juda Tadeja in Jakoba mlajšega, prvega jeruzalemskega škofa, ki ga je dal veliki duhovnik Anan leta 62 kamnati. Simon naj bi ga nasledil na škofijskem sedežu v Jeruzalemu. Preden so začeli Rimljani leta 70 mesto oblegati, je Simon, ki je imel pred očmi Jezusovo napoved o razdejanju Jeruzalema, svoje vernike izpeljal iz mesta. V dobi cesarja Trajana (98-117) je nastopilo veliko preganjanje kristjanov; med tem viharjem je leta 107 kot junaški mučenec dal svoje življenje za Kristusa tudi jeruzalemski škof Simon, ki je bil tedaj star že blizu 120 let. Po drugem izročilu pa naj bi Simon Gorečnik oznanjal evangelij v Egiptu in Juda Tadej v Mezopotamiji, nazadnje pa oba skupaj v Perziji. Tam so poganski duhovniki Juda pobili s koli, Simona pa po hudem mučenju prežagali, zato Juda upodabljajo s kiji, Simona pa z žago.

Tudi Juda sta bila v apostolskem zboru dva: Juda Tadej in Juda Iskariot. Prvi je imel tri brate: Jožefa, Jakoba mlajšega in Simona. Slednja dva sta bila apostola in jeruzalemska škofa. Njihov oče je bil Kleofa, ki ga Sveto pismo imenuje tudi Alfej, in naj bi bil brat svetega Jožefa. Tudi njihova mati Marija Kleofova je bila v rodu z Jezusovo materjo Marijo. Bila je med tistimi ženami, ki so spremljale Jezusa na njegovih potih in mu ostale zveste do Kalvarije. Alfej naj bi že zgodaj umrl, zato je sv. Jožef prevzel skrb za nečake; odtod naziv "Gospodova brata", ki ga zasledimo v Svetem pismu, čeprav sta bila le Jezusova bratranca. Juda Tadej naj bi po binkoštnem prazniku deloval v Mezopotamiji in nazadnje v Perziji, kjer je umrl mučeniške smrti skupaj s svojim bratom Simonom.

Ta dva apostola sta bila dolgo "pozabljena"; v 18. stoletju pa se je obnovilo zlasti češčenje Juda Tadeja, ki je v današnjih dneh zelo živo. Velja za priprošnjika v skoraj brezupnih zadevah. V številnih cerkvah najdemo njegovo podobo, ob kateri je posebna molitev njemu na čast. Simona so za svojega zavetnika izbrali barvarji, strojarji, drvarji, usnarji, zidarji in tkalci. V slovenskem ljudskem izročilu veljata Simon in Juda za zimski svetnika, saj ob njunem godu nemalokrat že zapade sneg.

■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri.

Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu.

Vsak ponedeljek ob 16.15 nova oddaja **Primorskih minus sedem**: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem tednu! Oddajo vodi Marko Ž. Sledi izbor "naj" osebnosti Primorske '98. Pokličite in povejte svoj predlog: 00386 66 281 113 in 00386 66 281 114.

Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (v Goriški in Furlaniji) in 91,2 - Tinjan (na Tržaškem).

PROTI PROTIČLOVEŠKIM MINAM

Italijanski uradni list *Gazzetta ufficiale* je v teh dneh sporočil, da bodo v Italiji uničili več kot sedem milijonov protičloveških min. Na polotoku je sicer proizvodnja letih prepovedana že od leta 1993, toda vojska jih je imela v zalogi še veliko, največ v kraju Baiano di Spoleto. Tudi Italija skuša na ta način pripomoči v najbrž že vnaprej izgubljeni vojni, ki jo bijejo mednarodne humanitarne organizacije in Cerkve. Protičloveške mine so namreč strašno orožje, saj so že narejene tako, da človeka, običajno civilista, "samo" hudo in za vedno pohabijo. Javnost je bila z njihovimi učinki spet seznanjena v nedavnih vojnah v Afganistanu in bližnji Bosni.

5

ČETRTEK
22. OKTOBRA
1998

KOLIKO SMO EKOLOŠKO OZAVEŠČENI?

JURIJU PALJKU PRVA NAGRADA NA MEDNARODNEM NATEČAJU ZA POEZIJO

"KO SE NEURNIK O POVODNJI ULIJE..."

MAJDA ARTAČ STURMAN

Letošnja jesen nam je v prvih oktobrskih dneh namesto svojega sončnega, z živopisnim listjem ovenčanega obraza pokazala svoj temni obraz, da starejši zmagujejo z glavami in ugotavljajo, da so se značilnosti letnih časov spremenile in da ne pommijo tako budih in gostih poplav kot zadnja leta.

Poleti neznosna vročina in strahovita suša, nato nenadne temperaturne spremembe, jeseni pa neprekinjene padavine, nevihte, dež. Poleti strahoviti požari, ki razžirajo na bektare in bektare gozdnih površin, uničujejo pridelek, gospodarska poslopja. Jeseni neustavljivi deroči budourniki, poplave, zemeljski usadi, plazovi, ki goltajo ljudi in živali, polja in domove in marsikaj, kar so si delavni ljudje ustvarili in pridobili s trudom svojih rok.

Dva osnovna elementa: ogenj in voda, ki si ju je znal človek na pragu civilizacije pokoriti in koristno uporabiti v svoj prid, brezmejno dijavata in prizadevata neizmerno gorje. Ogenjvoda - ena sama ekološka katastrofa.

V zadnjih tednih so ogroženi tisoči prebivalcev severne Italije, zlasti dežele Furlanije-Juljske krajine, in Slovenije. Množični mediji poročajo o ogromni škodi zaradi poplav. Če bodo stekle solidarnostne akcije, se jim bo marsikdo prepričano odzval in finančno prispeval v prid ogroženim območjem (kot že ob potresu). Toda v svojem vsakdanjem mikrokozmosu bi moral najprej spremeniti odnos do narave, ki je zvečine premalo odgovoren.

Nič čudnega, če ogrožena narava mačehovsko besni, da se njene sile znašajo nad ljudmi. Klimatske značilnosti se spreminjajo zaradi prekomernega onesnaževanja vode in zraka. Naravovarstveniki opozarjajo na tanjšanje ozonske plasti in na pojav tople grede, na kisli dež, kar so posledice neodgovorne odnosa do okolja na individualni ravni, še zlasti pa neustreznih - in kratkovidnih ukrepov.

V mnogih zabodnoevropskih državah načrtno skrbijo za omejevanje prometa in izpušnih plinov, strupenih odpadkov in uporabe okolju škodljivih snovi v kmetijstvu in industriji, skrbno čistijo

gozdne površine in struge vodnih tokov. Pristojni organi posvečajo veliko pozornost zdravemu okolju in predelavi odpadkov. Presenečena sem bila, ko sem poleti celo v majhni avstrijski vasi naletela na več smetiščnih zabojnikov: ne samo za aluminij, barvano in belo steklo, biološke odpadke, plastenke posebej, temveč ločeno celo za ponošene obleke in dotrajane čevlje. Večji del odpadnega materiala je namreč mogoče predelati oziroma ponovno uporabiti.

Kaj pa pri nas, smo v ekološkem smislu res evropski? Zabojnikov za ločeno zbiranje odpadkov ni dovolj, preveč so oddaljeni, ukrepi za omejevanje prometa izzovejo takojšnje proteste trgovcev in drugih občanov. Da ne govorim o podpori kmetom in vsem tistim, ki so včasih skrbeli za čiščenje rečnih strug, za obranjanje gozdnih površin v najbolj ogroženih predelih, kjer lahko pride do zemeljskega usada ali poplave. Zato se mi naposled poraja vprašanje, ali smo sploh ekološko ozaveščeni. In zakaj običajno govorimo o narodni zavesti ali, če bočete, pogosto o kulturni, družbeni, verski, politični ozaveščenosti, ne pa o ekološki zavesti? V velikih naravnih katastrofah, kot so požari, potresi, poplave, smo nemočni in neobgledni ljudje vsi državljani iste Zemlje.

DRUGA PREMIERA SLOVENSKEGA STALNEGA GLEDALIŠČA

"BUTALCI" V TRSTU

KLARA KRAPEŽ

Poklicna gledališča v zadnjih letih pripravljajo vsako sezono tudi gledališko uprizoritev za otroke in mladino. Slovensko stalno gledališče iz Trsta je že dober teden po predstavi Ibsenove Hedde Gabler kot drugo premiero pripravilo igro za svoje mlajše obiskovalce. Režiser Jaka Jamnik je namreč priredil besedilo Frana Milčinskega Butalci, znano mladinsko zgodbo, ki jo je dopolnil s posameznimi elementi iz sodobnega časa in ji tako vdihnil neko novo razsežnost in drugačen pogled opazovanja.

Pripoved o velemestu Butale in njegovih veleumnih prebivalcih sloni na štirih igralcih, ki nastopajo v vlogah Butalcev in drugih likov. Režiser je postavitev zasnoval kot splet komičnih situacij in dialogov, brez odvečne scenografije in tako gledalcu približal osebe ter njihova razmišljanja. Kot izrazno sredstvo sta poleg besede uporabljena še gib in mimika (v posameznih odlomkih močno karikirana), vse to pa omogoča prosto pot domišljiji mladih gledalcev, kar poudarja številne možne variante za izpeljavo zgodbe. Vse skupaj je Jaka Jamnik opremil še z glasbenimi odlomki iz znanih filmov, Butalci pa so tako postali tudi

prisposodba za današnji čas. Aktualnost zgodbe, v kateri se avtor norčuje iz namišljenih meščanov, se že od njene nastanka ne zmanjšuje, omejenost človeške pameti namreč vedno znova preseneča.

Vojko Belšak, Stojan Colja, Aleš Kolar in Danijel Malalan so v vlogah Butalcev in drugih zares odlični. Skupaj z režiserjem in svetovalcem za gib Branetom Završanom so pripravili tekočo predstavo z izrednim komičnim nabojem, igra se odvija na popolnoma praznem odru, le z majhnimi dodatki in spremembami v kostumih, ki jih je za predstavo izbrala Marija Vidau.

Butalci in Butale so zgodba o preteklem in sedanjem času, o ljudeh iz naše bližine in nas samih. Mladi in tisti malo manj bodo v predstavi Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta zagotovo uživali.

MED VEDRINO IN TESNOBO

DANIJEL DEVETAK

Antična in vedno nova govorica poezije, uspešna in razumljiva na vseh koncih sveta, je bila v nedeljo, 18. oktobra, pravi protagonist na odru tržaškega gledališča Miela. V sklopu 13. festivala južnoameriškega filma je namreč letos prvič potekal tudi mednarodni natečaj za poezijo, ki nosi ime po velikem čilskem pesniku socialnih vrednot Pablu Nerudi. V senci tega velikana je zablestelo tudi ime zamejskega pesnika.

V državah Latinske Amerike je od vedno imela poezija pomembno družbeno vlogo kot nepogrešljiv dejavnik pri utrjevanju narodne identitete. Nema lokrat so bili pesniki kot znanilci utopij pravi preroki ali pa politični nasprotniki totalitarnih režimov. Tudi v zgodovini slovenske književnosti ne moremo prezreti velikih kulturnikov, ki so s svojimi vizijami prečiščevali pravi obraz naše narodne biti. Od zmeraj smo namreč Slovenci narod, ki se ne ponaša s spomeniki vojskovodjem, ampak muzam. Te nas ohranjajo pri življenju in bodrijo, da iščemo vedno svetlejšo prihodnost...

S svojimi stihmi se je na mednarodnem natečaju Pablo Neruda prijavilo okoli dvesto ustvarjalcev pretežno s področja Alpe Jadran; med njimi je bilo največ italijanskih, španskih, hrvaških in slovenskih sodobnih pesnikov. Predstaviti so morali največ deset poezij v italijanščini oz. v tujem jeziku s priloženim prevodom v italijanščino. Tretjo nagrado je prejel tržaški pesnik Sergio Penco, drugo pa mlajši

književnik iz Ljubljane, Matjaž Pikalo. Z umetniškimi krogi v zamejstvu se je slednji seznanil prek beneške prireditve Postaja Topolovo; tam je spoznal časnika Micheleja Obita, ki mu je poezije prevedel v italijanščino. Našemu tedniku in Goriški Mohorjevi družbi pa je v čast, da je prvo nagrado mednarodnega natečaja prejel časnika Jurij Paljk, čigar poezije iz zbirke Nedorečenemu (GMD 1997) je v italijanski jezik mojstrsko prelila prof. Jolka Milič. Paljk je na odru izrazil svoje zadovoljstvo nad dejstvom, da je prejel svojo prvo nagrado za poezijo v mestu, na katerega je močno navezan. V Trstu je namreč živel kar deset let; sploh je zamejstvo spoznal in vzljubil prav skozi oči Tržčanov.

Po podelitvi nagrad je spregovoril predsednik žirije in občinski odbornik za kulturo dr. Roberto Damiani. Poudaril je, da je bila izbira nagrad za člane žirije, med katerimi je bil tudi pesnik Marko Kravos, takoj jasna in soglasna. Po odbornikovem posegu je občinstvo naravnost prevzel italijanski igralec Doré de Rosa, ki je občuteno in dodelano interpretiral pesmi nekaterih udeležencev in zmagovalcev natečaja. Izpovedne lirike Jurija Paljka so tedaj izzvenele - tudi v italijanskem prevodu - zelo nežno, prepričljivo, ganljivo. Izražale so žlahtno razmišljujočo dušo, ki razgalja skrite rane, tiste, ki najbolj bolijo. Vedrina in tesnoba se v Paljkovi poeziji - in življenju - neizogibno prepletata; le "božja milost" v očeh hčerki blaži njegovo utrjeno in nepotešeno domotožje, občutek, da je - vedno in povsod - na vsak način

daleč od tiste sreče, ki je nikakor ne more dohiteti. Vdano ostaja v tišini, v kateri se rojeva njegov notranji monolog - poezija. Pesnikova intimna govorica je nevsiljiva, in vendar pušča v poslušalca priokus, ki še dolgo ne neha odmevati.

Jurij Paljk piše, ker mu to narekuje srce. S svojimi verzmi ni nikdar iskal odrov, odlikovanj ali prestiža. Tudi zato je nepričakovana nagrada za to, da je tišino v sebi izlil v vsem doumljive občutke, še toliko večji poklon njemu, zamejskemu in sploh slovenskemu pesništvu.

SLOVENSKE FILM, TV, VIDEO, WEB

MONITOR V GORICI

Danes, 22. t.m., se bo v Kulturnem domu v Gorici začel 13. Film Video Monitor.

Manifestacija prireja goriški Kinoatelj v sodelovanju s številnimi ustanovami, ki so izraz življenja Slovencev v Italiji in Avstriji. Pobudo so predstavili v petek, 16. t.m., na srečanju z novinarji v kavarni San Marco v Trstu.

O sporedu 13. Film Video Monitorja je v imenu prirediteljev spregovoril Aleš Doktorčič, ki je širjenje pobude iz Gorice, kjer je nastala in dolgo let potekala, na Benečijo, Kanalsko dolino in Koroško utemeljil s potrebo, da pride do vertikalnega povezovanja teritorija od Primorja do Koroške. Osrednji del pobude bo še vedno v Kulturnem domu v Gorici, vendar bodo projekcije še v gledališču Ristori v Čedadu, v družbeno-kulturnem središču na Trbižu in v Ljudskem kinu v Celovcu. Danes bodo odprli razstave o vojvodinskem kinematografskem delavcu Vladimirju Totoviču, ki je padel na soški fronti v prvi svetovni vojni, o slovenski filmski zvezdnici Ili Rini in o risbah iz animiranega filma Socializacija bika? Po otvoritvi bodo vrteli film Richarda Flanagana z naslovom The Sound of One Hand Clapping (Zven ploskajoče dlani), ki govori o hčeri slovenskih izseljencev v Avstraliji. Pisatelj Richard Flanagan je poročil Slovenko in je med drugim napisal knjigo o tržaških slovenskih izseljencih v Avstraliji. V petek, 23. t.m., bodo na sporedu dokumentarci, popoldne pa bo okrogla miza: Film in stvarnost. Zvečer bodo predvajali film Brezno Igorja Šmida, nato predpremiero filma Kam plove ladja režiserja Željimirja Žilnika. V soboto, 24. t.m., bodo dopoldne na sporedu slovenski mladinski filmi oz. dokumentarci. Tudi popoldan bo posvečen dokumentarcem, nato pregledu slovenskega animiranega filma in filmom AGRFT. Vrteli bodo tudi animirani film Zvonka Čoha in Milana Eriča Socializacija bika? Pozno zvečer bo na sporedu film Francija Slaka Pet majskih dni.

IŽ

OB 80. OBLETNICI SMRTI P. ŠKRABCA

V NOVI GORICI JE BIL TRETJI SIMPOZIJ O PATRU STANISLAVU ŠKRABCU

Štiti. Ko je služboval v Frančiškanskem samostanu na Kostanjevici v Novi Gorici, je dal pobudo za ovrednotenje podobe in delovanja omenjenega patra, ki je nad 42 let živel na Kostanjevici. Škrabčeva rodbina pa je ob obujanju spomina na svojega sorodnika, skupaj z društvom prijateljev Miklove hiše iz Ribnice, ustanovila poseben sklad za štipendiranje študija slavistov in frančiškanov na raznih visokih šolah.

Največjemu slovenistu 19. stoletja so se oddolžili tudi v Novi Gorici, kjer

so prejšnji teden že tretjič zapored priredili Simpozij o Stanislavu Škrabcu. Organiziral ga je Frančiškanski samostan na Kostanjevici ob sodelovanju Slavističnega društva Slovenije. Simpozij je imel naslov Škrabčeve presoje, polemike in portreti, na njem pa je z referati sodelovalo 18 uglednih slovenistov iz Ljubljane, Maribora, Trsta in s Kolumbijske univerze v New Yorku. Od tam je prišel univerzitetni prof. Rado L. Lenček, ki je v svojem referatu obravnaval Škrabčeva pisma Janu Baudouinu, ki se je zanimal tudi za jezik naših rojakov v Reziji.

Predsednik organizacijskega odbora Škrabčevih dnevov v Novi Gorici je bil p. Andrej Vovk, novi gvardijan Frančiškanskega samostana na Kostanjevici. V zapisu z naslovom Tretjemu Škrabčevemu simpoziju na pot med drugim beremo: "Do zdaj je bilo opravljenega mnogo pomembnega dela, ki v Škrabcu prepozna velikega znanstvenika, raziskovalca in učitelja slovenskega jezika. Njegova znanstvena in jezikoslovna veličina pa že odpira vrata v nov, zaenkrat precej skrit svet njegove človeške, kulturne, duhovne in svetniške osebnosti. Med frančiškani na Slovenskem še danes živi izročilo, da je bil Škrabec dober človek in zgleden redovnik, zlasti velik v svoji humani, kulturni, duhovni in svetniški dejavnosti, celo večji kot jezikoslovec in znanstvenik. Zato bi morali raziskati tudi to podobo p. Škrabca."

M.

Dne 6. oktobra letos je minilo 80 let od smrti patra Stanislava Škrabca, frančiškana, največega slovenista 19. stoletja. Zato se ga letos še posebej spominjajo. Pred nekaj dnevi so v Hrovači pri Ribnici na Dolenjskem odprli obnovljeno rojstno hišo Stanislava Škrabca, kar so s svojimi prispevki omogočili njegovi sorodniki. Po maši je hišo blagoslovil p. Niko Žvokelj iz Frančiškanskega samostana pri Novi

KIP IVANU RUDOLFU V ČAST, NAM PA V ZGLED

Kdor se je v nedeljo, 18. t.m., odločil, da kljub dežju odide v Šembid tudi veliko ljudi iz zamejstva. Ob njegovi družini in drugih sorodnikih so prišli seveda domačini, a tudi tisti nekaj fantje, ki so se že v Afriki med vojno odzvali vabilu Ivana Rudolfa in stopili v Jugoslovanski kraljevi bataljon, da bi se borili proti fašistični Italiji in nacizmu. Po temeljitem vežbanju pod poveljstvom angleških vojaških specialcev so nato kot radiotelegrafisti, padalci in mnogi tudi kot vojaki prekomorskih brigad prišli nato preko morja na jugoslovanska tla in se borili v vrstah NOB. Mnogi so prav zaradi tega postali žrtve ideološkega nasilja.

Zbrali so se ljudje od blizu in daleč, lepo je, da je prišlo v Šembid tudi veliko ljudi iz zamejstva. Ob njegovi družini in drugih sorodnikih so prišli seveda domačini, a tudi tisti nekaj fantje, ki so se že v Afriki med vojno odzvali vabilu Ivana Rudolfa in stopili v Jugoslovanski kraljevi bataljon, da bi se borili proti fašistični Italiji in nacizmu. Po temeljitem vežbanju pod poveljstvom angleških vojaških specialcev so nato kot radiotelegrafisti, padalci in mnogi tudi kot vojaki prekomorskih brigad prišli nato preko morja na jugoslovanska tla in se borili v vrstah NOB. Mnogi so prav zaradi tega postali žrtve ideološkega nasilja.

Tako so ob Cirilu Kobalu, ki je bil pobudnik, da je Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR postavilo ta doprski kip Ivanu Rudolfu ob 100-letnici njegovega rojstva na trgu pred Vojkovin domom, prišli na slovesnost tudi drugi bivši Rudolfovi vojak. Božič, Brajda, Fajgel, Paljki in drugi ali njihovi sinovi so prišli v Šembid-Podnanos in so bili veseli, da se je s tem dogodkom obudil spomin na tega zaslužnega narodnega buditelja, Maistrovega borca, tigrovca in kot rečeno vojaškega organizatorja. Veseli in ponosni, da je ob spomeniku stala častna straža slovenske vojske, kar kaže, da je tudi slovenska država želela izkazati čast temu človeku, ki si za rešitev narodnega vprašanja ni pomišljal tvegati in se izpostaviti ter zapostaviti svoje osebne ali družinske skrbi. Prišli so tudi tržaški in goriški rojaki, ki so prof. Ivana Rudolfa cenili kot šolnika in vzgojitelja ter političnega delavca v vrstah Slovenske demokratske zveze ter urednika tednika Demokracija. Številnost Primorcev in ne samo teh, ki so se udeležili lepe slovesnosti v Šembidu, spet dokazuje, kako svetel je še spomin na uglednega moža, in obenem izpričuje zavezanost Primorcev slovenski besedi in slovenstvu, kateremu je bil tudi Ivan Rudolf vse življenje zvest.

Sama prireditev se je sicer začela ob 14. uri v Gasilskem domu s predstavitev dveh novih knjig. Prvo je izdalo Društvo TIGR - Primorske in nosi naslov *Prof. Ivan Rudolf*, napisala pa sta jo dr. Mira Cencić ter prof. Jurij Rosa. V njej sta na dobrih 70 straneh zelo lepo predstavila vsestransko osebnost Ivana Rudolfa in njegovo narodnoobrambno, vojaško, vzgojiteljsko, politično in časnikarsko-literarno delo. Oba avtorja sta svoje delo o Ivanu Rudolfu izčrpno predstavila pozornim poslušalcem in v celoti predstavila lik vipavskega rojaka, ki je vse svoje življenje posvetil slovenski stvari, a na svoje korenine ni nikdar pozabil. Iz njunih posegov izhaja predvsem ugotovitev, da se je Ivan Rudolf predvsem zavzemal za slovensko stvar v celoti, vedno je gledal preko ozkih interesov in se zavzemal za dobrobit slovenskega naroda ter je tako lahko svetel zgled tudi današnjim rodovom. Predstavitev knjig in svečanega odkritja spomenika, ki je delo primorskega akademika kiparja Zmaga Posege iz Bilje, se je udeležila tudi žena Ivana Rudolfa gospa Bogdana, ki

je kljub svojim častitljivim letom čila in mladostna. Lepo je bilo, ko je gospa pred predstavitev knjig in po njej segala v roko nekdanjim fantom, ki so bili z njenim možem v Afriki in z njimi obujala spomine, večino od njih je tudi prvič spoznala prav v Šembidu. Svečanosti so se udeležili tudi hčerka Neva, sin Saša, glavni urednik slovenskih poročil deželnega sedeža RAI v Trstu, in ožji ter daljni sorodniki Ivana Rudolfa.

Druga knjiga, ki so jo predstavili v Šembidu, pa so zbrane lovske zgodbe in živalske črtice samega Ivana Rudolfa. Knjiga z naslovom *Spev v nanoško jutro* je v teh dneh izšla pri Goriški Mohorjevi družbi z imenitnimi ilustracijami znanega primorskega slikarja Jurija Mikuletiča. O knjigi in lovskega zapisnika Ivana Rudolfa je spregovoril tajnik Goriške Mohorjeve družbe Marko Tavčar, ki je dejal, da so bili zapiski strastnega lovca prvič objavljeni na slovenskem radiu Trsta A in so jih šele sedaj prvič objavili v knjigi. Tavčar je tudi povedal, da so zapiski odraz velikega ljubitelja narave, kar je Rudolf bil, saj je veljal za izrednega poznavalca divjadi in narave v naših krajih,

bil pa je tudi velik ljubitelj živali in mu je lovstvo služilo bolj za globlje spoznavanje živalskega sveta kot pa za plenjenje divjadi. Po Tavčarjevem mnenju je knjiga odraz časa, ki ga žal danes več ni, človeška roka je namreč posegla tudi v naravo, Rudolfovi opisi ptic in divjadi pa so izredni, odražajo dušo iskrenega ljubitelja narave in vraščnosti človeka vanjo. Tavčar je njegove zapise pravilno primerjal z zapisi Frana Erjavca, ki je tudi ustvarjal v naših krajih.

Presenetljivo veliko ljudi se je udeležilo teh predstavitev v Gasilskem domu, kar samo priča o tem, kako važno je v naših krajih pisati, poročati in osvetljevati like velikih ljudi iz naše polpretekle zgodovine, ki so še danes lahko svetel spomin in vzor mladim rodovom. Prav zaradi mladih ljudi je potrebno na te zamolčane ljudi opozarjati, ker se bo sicer spomin izgubil, njihovo delo pa bo ostalo nepoznano. Ko govorimo o liku Ivana Rudolfa, ne moremo mimo temeljne resnice, da je bil vse življenje zavezan slovenski besedi, saj je pravi čudež, da je sredi vojne vihrje pod Keopsovo piramido v Egiptu izdal dva slovenska lista. Sramota bi bila, če tega mladi slovenski rodovi ne bi vedeli. Tudi zaradi tako velikih stvari je bila prireditev v Šembidu pomembna.

Pred spomenikom je za kulturni program poskrbel mešani pevski zbor Stanko Premrl iz Šembida, ki ga vodi Nadja Bratina in kvintet Ventus iz Vipave ter recitatorja Nataša Torkar in Andrej Jelačin. Ivana Rudol-

fa je počastila tudi domača lovska družina, katere predstavnik je poudaril, da gre prav Učeničkovim zaslugam, da ima lovska družina nekaj podatkov iz samih začetkov organiziranega delovanja. Predstavnik Društva TIGR Karlo Kocjančič se je toplo zahvalil vsem, ki so pri pobudi sodelovali.

Osrednji govor je po predstavitvi knjig pred Vojkovim domom, kjer bo odslej stal kip Ivana Rudolfa, imel tržaški pisatelj Boris Pahor, medtem ko sta kip slovesno odkrila Rudolfov vnuk inž. Vanja Rudolf in vipavski župan Ivan Princes. Boris Pahor je osvetlil lik Ivana Rudolfa in poudaril, da žal na Slovenskem primorska zgodovina ostaja nekje v ozadju, skorajda zanemarljiva. Zato je odločno zahteval, da se pravilno ovrednoti primorska zgodovina in zlasti obdobje pod fašizmom, ko so člani TIGR-a postali prvi borci proti fašizmu v Evropi. Boris Pahor pa je v svojem govoru trpko povedal, kako tudi v današnji Sloveniji žal ni prostora in ne posluha za to svetlo obdobje primorskih Slovencev in tudi za ljudi, kakršni je bil Ivan Rudolf.

Slavje v Šembidu je bil lep praznik slovenstva in je tudi Slovincem v matični domovini končno vrnilo spomin in lik Ivana Rudolfa. TIP

PRED RAZSTAVO ČERNIGOJEVIH DEL

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici bo v sredo, 4. novembra, ob 18. uri svečano odprtje spominske razstave likovnih del tržaškega umetnika Avgusta Černigoja ob stoletnici njegovega rojstva.

Pobudnik razstave je Kulturni center L. Bratuž, ki je za razstavo zbral nad sto del v različnih slikarskih tehnikah. Na razstavi bodo predstavljene Černigojeve slike v tehniki olja na platno, njegove slovite grafike, mešane tehnike in risbe, razstavljena pa bodo tudi njegova likovna dela, izdelana v lesu. Znano je, da je bil Avgust Černigoj poliedričen umetnik, ki se je poskušal v vseh likovnih tehnikah.

Razstava v Gorici bo vsekakor prvovrstni kulturni dogodek širšega pomena, saj bodo na njej predstavljena samo Černigojeva dela iz zasebnih zbirk in nekatera, ki jih hranijo slovenski denarni zavodi in naše organizacije.

Avgust Černigoj, ki ga bo na otvoritvi uokviril v čas in prostor prof. Joško Vetrh, je gotovo eden naših največjih likovnih umetnikov, ki je bil v stiku s sodobno evropsko likovno umetnostjo in velja danes za očeta konstruktivizma na Slovenskem. Na goriški razstavi bodo predstavljena dela, ki jih običajen ljubitelj lepe umetnosti le redkokdaj vidi, nekaterih pa sploh ne pozna.

POMEMBNA NOVOST PRI MLADINSKI KNJIGI

KRONIKA KRŠČANSTVA

JURIJ PALJK

Pri založbi Mladinska knjiga je pred kratkim izšla zajetna knjiga, katere naslov je še sam dovolj zgovoren: *Kronika krščanstva*. Knjiga je trdo vezana in obsega 480 strani. Najbrž ima prav založnik, ki jo je na Slovenskem predstavil kot najboljši prikaz 2000-letne zgodovine krščanstva do danes. Seveda je *Kronika krščanstva* zahteven projekt, ki je nastal v sodelovanju z ugledno nemško založbo Bertelsmann in pri katerem je sodelovalo veliko ljudi. V slovenščino sta jo preličila Nada in Dušan Voglar, vendar so pri slovenski izdaji sodelovali tudi Alenka Dermastia, ki je napisala kratke predstavitve osebnosti, Nataša Golob, ki je pisala o arhitekturi, slikarstvu, kiparstvu in iluminiranih rokopisih, Igor Grdina, ki je pisal o pokristjanjevanju, reformaciji in protireformaciji med Slovenci, Martin Ivanič, ki je uredil kronologijo krščanstva med Slovenci, Marko Kerševan je napisal knjigi uvod, Helena Ložar-Podlogar je pisala o romarskih

poteh in svetnikih na Slovenskem, Edo Škulj pa je kot glasbeni strokovnjak pisal o slovenski cerkveni glasbi. Knjigo je uredila Irena Trenc-Frelih.

Slovenskega bralca bo razveselil tudi dodatek, ki pod naslovom *Krščanstvo na Slovenskem* uvršča Slovence v zgodovino in življenje krščanstva. V tem lepem poglavju bo bralec zvedel nekaj več o tem, kako je krščanstvo prišlo med Slovence, saj v zapisu *Pokristjanjevanje slovenskega prostora v zgodnjem srednjem veku* in v članku *Redovništvo in samostani na Slovenskem* pisca na strnjen način prikazuje, kako je krščanstvo prešlo slovensko družbo. O vlogi krščanstva na Slovenskem govorijo še članki *Redovništvo in rokopisi*, zapis o umetnosti in Cerkev ter študija o cerkveni glasbi na Slovenskem. Pregleden je tudi zapis o reformaciji in protireformaciji. V dodatku, ki opisuje vlogo Cerkev in krščanstva na Slovenskem, je še zapis o ljudski pobožnosti med Slovenci, morda najbolj prepričljivi pa so portreti velikih osebnosti, ki so

bile na Slovenskem povezane s krščanstvom: Janez Krstnik Prešeren, Karel Janez Herberstein, Štefan Küzmič, Friderik Irenaj Baraga, Matija Majer, misijonar Ignacij Knoblehar, Anton Martin Slomšek, Simon Gregorčič in Janez Evangelist Krek.

Knjiga je izjemno lepo ilustrirana, saj bo bralec v njej našel nad 900 slik, grafikonov in zemljevidov, barvnih reprodukcij umetniških del in pomembnejših knjig o krščanstvu; objavljeni so tudi grafični listi, posnetki slavnih rokopisov iz srednjega veka. Odlika knjige je tudi v tem, da je napisana ekumenično, se pravi, da so avtorji pazili, kako prikazati družbo, krščanstvo in vse vidike krščanstva kar najbolj objektivno.

V kratkem zapisu ne moremo v celoti predstaviti *Kronike krščanstva*, ki je urejena izrazito kronološko, od Kristusovega rojstva do današnjih dni. Gre pa za sodobno, moderno knjigo, saj vezni tekst spremlja vrsta drobniš zapisov in gesel, ki bralca takoj pritegnejo k branju. Morda bom malce pretiraval, toda njena zasnova vča-

sih spominja že na odlične leksikone, podatkov je namreč ogromno, vsi so tudi opremljeni z lepo pripravljenimi in natisnjenimi ilustracijami. Velja omeniti tudi to, da sta ob koncu knjige zelo podrobni kazali, s katerima si bo bralec pomagal.

Kronika krščanstva je sestavljena tako, da lahko vsakdo v njej prebere samo posamezno poglavje in gesla o obdobju, ki ga v zgodovini krščanstva najbolj zanima; lahko pa jo bere tudi kot imenitno zgodbo o Kristusovem nauku, ki je v zadnjih dveh tisočletjih gotovo najbolj vplival na razvoj družbe in njeno zgodovino.

Knjigo, kakršna je *Kronika krščanstva*, bo v roke jemal vsakdo, ki mu pomeni nekaj krščanska vera, vsak izobraženec, ki hoče vedeti kaj več o lastnih koreninah, vsakdo, ki kaj da na zgodovino, da niti ne govorimo o tistih, ki imajo radi lepo umetnost. Založbi Mladinska knjiga pa gredo seveda čestitke, da si je na razmeroma majhen knjižni trg, kakršen je slovenski, sploh upala dati tako začetno in dobro knjigo o zgodovini in vplivu krščanstva na našo družbo.

SPOŠTUJMO SLOVENŠČINO

Člani Slavističnega društva Slovenije, zbrani na svojem rednem občnem zboru v Murski Soboti, 1. t.m., so enoglasno sprejeli izjavo o slovenščini kot učnem jeziku.

Prizadevanja za uveljavljanje angleščine kot učnega jezika ob slovenščini pri pouku nekaterih predmetov v osnovni šoli niso nova, so pa vztrajna in kljub številnim strokovnim ugovorom ne poenjujejo (npr. na poskusnih šolah že v 3. in 4. razredu osnovne šole, geografija v 6. in 7. razredu, pouk računalništva in še kaj). Oprijemlje se jih celo glas narodnosti in sodobnosti, povrhu naj bi bila v prid časovne gospodarnosti: osnovnošolci naj bi se že v 3. in 4. razredu osnovne šole učili - na primer - spoznavanja narave in družbe ter angleščine hkrati, torej bi pouk potekal tudi v angleščini. Dovolj znano je, da se v takem primeru ne naučijo ničesar, kvečjemu kaj malega "zamorke" angleščine, saj učitelji za tako delo nimajo ustreznih izobrazbe.

Osnovno načelo prenove pouka slovenščine je, da so tudi učitelji drugih predmetnih področij v slovenski šoli odgovorni za jezikovno podobo svojega področja. Še bolj kot doslej se zavedamo, da je jezik poln in ustvarjal, če "živi" in se polnovredno prilagaja vsem spornim potrebam izražanja; da ga ni mogoče prav nikjer opustiti ali nadomestiti z ničimer, ker bi to pomenilo nasilje nad njegovo celoto, in da je učenje tujih jezikov toliko bolj učinkovito, kolikor bližji smo si s svojim lastnim jezikom. Žal se ta zavest zelo počasi in mukoma oprijemlje slovenske javnosti, zlasti staršev in šole; eno izmed znamenj te počasnosti in mučnosti je tudi siljenje v omenjeni zgodnji "utrakvizem"; njemu je namenjen naš ugovor - po stroki in vesti. Ne govorimo posebej o zgodnjem razpadanju slovenske jezikovne zavesti pri učencih in o vseh posledicah, ki iz tega nastajajo (gre predvsem za tako imenovane identitetne težave), odločno pa ugovarjamo zoper neustrezno in neodgovorno ravnanje z nečim, kar smo si - če drugega ne - z glasnimi poudarki zapisali v temelje svoje ustave in v šolsko zakonodajo.

Smo torej proti uvajanju tujega jezika kot učnega jezika pri katerem koli predmetu, ne glede na to, odkod take pobude prihajajo.

Istočasno ponovno poudarjamo, da smo slavisti proti vsem poskusom zmanjševanja sedaj predvidenega števila ur materinščine na kateri koli stopnji. Z vso resnostjo opozarjamo, da imajo večje število ur slovenskega jezika v državnih šolah v zamejstvu kot v republiki Sloveniji, kjer je slovenščina državni jezik, primerjavo s položajem državnega jezika v Sloveniji in v državah z velikim številom govorcev, kjer se tudi vse bolj zavedajo nujnosti, da se omili vse večji vpliv angleščine, bi razkrila še večje nesmisle, ki se jim moramo upreti v skladu s svojo poklicno in narodno etiko.

7

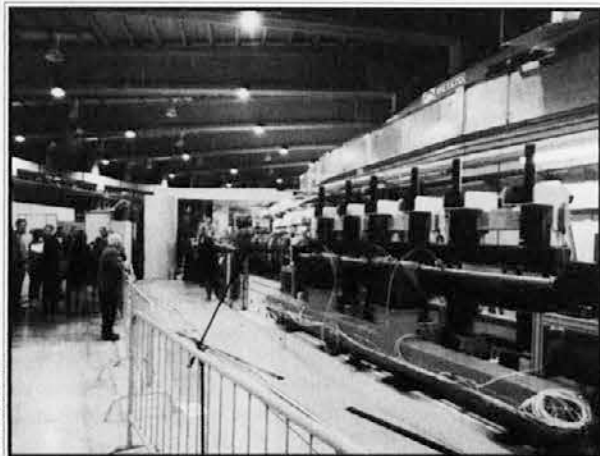
ČETRTEK
22. OKTOBR
1998

SINHROTRON IN SLOVENSKI ŽIVELJ

OSTAJA ŠE VELIKO NEIZPOLNjenih OBVEZNOSTI

MATJAŽ RUSTJA

Letos poteka 5. obletnica odprtja sinhrotrona (svetlobnega pospeševalnika) pri Bazovici. Svojčas so v ta namen razlastili veliko domače zemlje in podpisali dogovor z domačini o odškodnini oz. o razvoju Krasa. Predstavniki Koordinacijskega združenja kraških vasi (KZKV) so na tiskovni konferenci ob 5. obletnici sinhrotrona pri Bazovici opozorili na še neizpolnjene obveznosti do domačega kraškega prebivalstva.

Koordinacijsko združenje kraških vasi je sklicalo v soboto, 17. t.m., tiskovno konferenco pred vhodnimi vrati bazovskega sinhrotrona. Ob 5. obletnici odprtja svetlobnega pospeševalnika in ob 8. obletnici podpisa dogovorov med krajevnimi organizacijami in padriškim Znanstvenim parkom, deželo Furlanijo-Juljsko krajino in občino Trst, je želelo KZKV opomniti javnost, da je večina dogovorov ostala še na papirju.

Še pred uradnim pričetkom tiskovne konference sta stopila do organizatorjev predsednik družbe Sincrotrone Trieste Carlo Rizzutto in njen pooblaščen upravitelj Massimo Altarelli. Obe ma so na kratko orisali pogoje stanja neizpolnjenih obljub, predstavnik ustanove pa sta nato povabila KZKV na sestanek v bližnji prihodnosti.

Po hitri izmenjavi mnenj, ki pa še vedno daje upanje, je Karlo Grgič, predsednik KZKV, pričel tiskovno konferenco, nekaj čez deseto uro se je namreč zbralo lepo število novinarjev in radovednih mimoidočih. Prav takrat je namreč potekal dan odprtih vrat sinhrotrona, ki je sprejemal številne radovedneže ne samo z odkrivanjem tehnologije pospeševalnika, ampak tudi z obloženimi kioski..., nikjer pa slovenskega napisa. Tudi ob tej točki se je zaustavil Grgič, saj spadajo večjezični napisi med obveznosti sinhrotrona, katere še ne spoštuje. Med te lahko prištevamo še (ne)dajanje dela našim tvežnikom in našim ljudem (od skupnih 200 uslužbencev sta le dva iz Bazovice in s Padrič).

Deželna vlada (in s tem prehajamo k drugemu gluhemu sogovorniku) se je obvezala, da bo organizirala do

oktobra 1990 konferenco o tržaškem kraškem teritoriju. Srečanje, ki ga do danes ni bilo, naj bi uredilo nadaljnje posege na vzhodnem Krasu. Večjih urbanističnih posegov (!) pa je bilo na pretek (plinovod Ricmanje-Padriče, kasarna orožnikov v Bazovici, novi avtocestni izstopi pri Padričah...), čeprav naj bi bili ti zamrznjeni do zgoraj omenjene konference.

Dežela si je nato zadala termin 31. julija 1990, do katerega naj bi odobrila zakon za razvoj in ohranitev Krasa. Zakon je sprejela komaj dve leti pozneje, danes pa je sam težko uporabljen tudi zaradi popravkov v avgustu leta 1996. Zakon je nudil Krasu triindvajset milijard lir v desetih letih, nekaj jih je res šlo za poljedelstvo, gozdne površine, športne objekte idr., šest in pol jih je še na razpolago, skoraj enajst pa smo izgubili v birokraciji.

Poleg tega bi morala deželna uprava prevzeti nase finančno breme za izdelavo študij in projektov v okviru zakona za razvoj Krasa. Dežela še danes ni finančno podprla nobenega od obstoječih projektov. Prav nič pa ni bilo storjenega tudi na področju urejevanja jurskega in srenjskega upravljanja imovine.

Tržaška občina je skoraj v celoti izpolnila obveznosti, deželna uprava pa gluho poslušala prizive in se spretno izogiba dolžnostim. Delček Krasa je za vedno zaznamovan. Stara zgodba se nadaljuje, besedičenje živi vse od prihoda Italije v Trst po prvi svetovni vojni, nadaljuje se tiho uničevanje slovenskega življa in naše zemlje. Kar pa mogoče najbolj boli, je posmeh, igranje s človeško dostojanstvenostjo.

V PRIČAKOVANJU NA KONGRESE "ODPRTH VRTAT"

SSK BO NA KONGRESIH VZELA V PRETRES ŽGOČE IN AKTUALNE TEME

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 22. novembra, bo potekal na Opčinah tržaški pokrajinski kongres stranke Slovenske skupnosti. Na njem bodo opravili pregled in podali oceno delovanja zadnjih dveh let v luči nedavnih političnih dogajanj.

Kot je povedal strankin pokrajinski tajnik Peter Močnik na tiskovni konferenci v soboto, 17. t.m., na strankinem sedežu v Trstu, bodo pred pokrajinskim kongresom potekali kongresi posameznih sekcij. Le-ti pa ne bodo kongresi čisto običajnega tipa, kjer delegati razpravljajo o političnem položaju in na koncu izvolijo delegate za pokrajinski kongres. Poleg tega bodo namreč imeli še neko drugo značilnost, in sicer to, da bodo kongresi "odprtih vrat". V tem duhu in s pogledom, uprtim v krajevo stvarnost, naj bi se po vseh krajih tržaške pokrajine zvrstila srečanja z ljudmi, na katerih bo tekla razprava o žgočih tematikah, kot so npr. zaščitni zakon, šolska problematika, odnos z javnimi upravami idr. Na ta srečanja je torej vabljen vsakdo, tudi ljudje, ki niso ravno člani Slovenske skupnosti.

Na pokrajinskem kongresu pa bodo, kot že rečeno, opravili pregled političnega položaja in delovanja stranke v zadnjih dveh letih. Težišče razprave bo v prvi vrsti na oceni delovanja krajevnih uprav, od posameznih občin do pokrajine. Ne smemo po-

zabiti, da bodo prihodnje leto volitve za obnovitev občinskih svetov v Dolini, Zgoniku in na Repentabru, pri snovanju morebitnih koalicij pa SSK želi odigrati svojo vlogo, ki ne sme biti drugorazredna. Tako bo govor o upravnih, kjer naša politična organizacija sodeluje v upravni koaliciji (Dolina, Trst), kot o tistih, kjer je v opoziciji (Zgonik, Repentabor, Milje in pokrajina). Že na tiskovni konferenci je Močnik podal kratko oceno o tem vprašanju, ocenjujoč pozitivno stanje v Dolini in v Trstu (vendar se bo moral župan Illy izjasniti o nekaterih stvareh, v prvi vrsti o stališču glede Maselijevega osnutka), manj pozitivno oz. negativno pa stanje v Zgoniku, na Repentabru, v Devinu-Nabrežini in na pokrajini. Močnik je izrazil priznanje edinemu slovenskemu svetovalcu v miljskem občinskem svetu Danilu Šavornu, ki je, kljub temu da deluje v opoziciji, dosegel pomembne rezultate, kot npr. postavitev dvojezičnih tabel

ob vhodu v slovenske zaselke občine.

Kongres SSK bo posvetil veliko pozornost tudi šolski problematiki. Slovenska stranka se namreč tu zavzema za mednarodno zaščito slovenskih šol, saj jih ščitijo mednarodni dogovori med Italijo in Jugoslavijo - to je sedaj nadomestila Slovenija -, ki so veljavni še danes. Kar se tiče odnosov z matično državo Slovenijo, bi le-ta morala voditi tesne stike z manjšino vsaj na krajevni ravni.

Kar zadeva odnose v manjšini sami, obstaja tu vprašanje civilne družbe in sredstev javnega obveščanja. V prvem primeru se Slovenska skupnost zavzema za oblikovanje demokratično izvoljene, pluralistične in enotne organizacije tako na ravni civilne družbe kot političnega zastopstva. V drugem primeru pa stranka obžaluje, da ni prišlo do široke povezave med predstavniki članov zadruge Primorski dnevnik, kar je privedlo do razbitja na dva

tabora. Slovenska skupnost se zavzema za upravo zadruge, ki naj bo prijetna vsem.

O vsem tem bo torej tekla beseda na kongresih SSK. Reči je treba, da prihaja do kongresov (deželni kongres bo decembra v Trstu) v obdobju, ki je za slovensko stranko zelo delikatno. SSK namreč na zadnjih deželnih volitvah ni uspelo izvoliti svojega deželnega svetovalca. V glavnem gre to pripisati deželnemu volilnemu zakonu, vendar mora tudi stranka sama razčistiti, kaj ne gre. V Nabrežini ima stranka ne navaden odnos z občinsko upravo, ki ga zaznamujeta, bi se lahko reklo, tako ljubezen kot sovraštvo. Če k temu dodamo še "normalna" razhajanja znotraj naše narodnostne skupnosti tudi v bistvenih stvareh, kot sta zaščitni zakon in šola, lahko vidimo, da je kar precej argumentov na rešetku.

Vsekakor, kot nam je povedal predstavnik šentjakobske sekcije Boris Slama, sedaj stranka potrebuje kongres, na katerem bo treba govoriti zelo odkrito, tudi ker to želijo somišljeniki in člani SSK. Po njegovem mnenju ljudje niso bili nikoli tako razburjeni, kot so sedaj. Vsi bi hoteli nekaj narediti za slovensko stranko. Predstavniki SSK v rajonskem sosvetu za Rojan, Greto, Barkovlje, Kolonjo in Škorkljo Aleksander Furlan pa nam je dejal, da upa v temeljito prenovno, tako z anagrafskega kot z vsebinskega vidika.

ZAPIS OB GOSTOVANJU MEPZ SELE IN ANSAMBLA DRAVA

MILO PETJE IZPOD KARAVANK JE OSVOJIL PRIMORCE

Letošnji Koroški kulturni dnevi na Tržaškem so se končali z obiskom mešanega pevskega zbora iz Sel in ansambla Drava, ki ju vodi Roman Verdel. Na Primorskem so se mudili v soboto, 17., ko so v novi cerkvi v Štivanu predstavili celovečeren koncert, s katerim so nastopali med letošnjim poletnim gostovanjem po Argentini, ter v nedeljo, 18. t.m., ko so s petjem obogatili mašo v Rojanu, ki jo oddaja Radio Trst A, popoldne pa so sodelovali pri misijonski prireditvi v Nabrežini.

Pevsko društvo Sele je nastalo leta 1953, tako da ima za seboj že 45-letno delovanje. Petje, in to večglasno, kot je značilno za Korošce, je bilo sicer v Selah od vedno doma. To se odraža tudi v sedanjem, že močno pomlajenem zboru, ki skrbi za ohranitev in razvoj slovenske pesmi in slovenskega življa v tej gorski občini pod Košuto. Program, ki so nam ga predstavili, je temeljil na znanih in priljubljenih koroških ljudskih pesmih, kot so *Pojdam v Rute*, *N'mav čez jizaro*, *Pobeč sem star šele osemnajst let* in druge, slišali smo tudi nekaj splošno znanih zborovskih skladb

FOTO KROMA

in nekatere bolj popevkarsko zasnovane pesmi, kot sta *Prižgimo luč* ali *Šiferjeva Ostanj z nami*.

Pevovodja Roman Verdel je znal učinkovito sestaviti spored, tako da so si sledile omenjene narodne pesmi z instrumentalnimi vložki, ki jih je oblikoval ansambel Drava (Toni Boschitz - kitara, Bruno Petrischek pri klavirju in sam Verdel kot flautist in harmonikar). Izrazita mehkoba petja, Selanov naravna zlitost v večglasju ter odnos in občutljivost pri podajanju sporočila pesmi so pri številnem občinstvu naleteli na topel sprejem, kar je potrjevalo navdušeno

ploskanje. Pevovodji in pevcem gre priznanje, da so znali tak spored vseskozi podajati prepričljivo in s pravim čutom za mero, tako da ni izpadel kot osladno ali banalno iskanje efekta.

Večer se je nadaljeval s prijetno družabnostjo na sedežu devinskih zborov, ki so jih gostili v sodelovanju s Slovensko prosveto iz Trsta in KD Igo Gruden iz Nabrežine. To je bila priložnost, da so se ponovno utrdili stiki, ki že dolgo obstajajo med devinskimi zbori in Selani.

Obisk zbora iz Sel je s sodelovanjem pri nedeljski radijski maši v Rojanu dobil še

širšo razsežnost in njihovo zelo jasno in naravno petje je gotovo navdušilo vse, ki so na letošnjo Misijonsko nedeljo poslušali prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu.

Prav tradicionalna misijonska prireditev v Nabrežini pa je bila priložnost, da je zbor iz Sel nekoliko podaljšal svoj obisk na Primorskem. V sicer nekoliko okrnjeni obliki, saj so se nekateri morali vrniti na Koroško, ker so tudi športniki in so jih popoldne čakale tekme, so izoblikovali lep priložnostni koncert v tamkajšnji župnijski dvorani. Udeleženci večera so lahko videli tudi diapozitive o obiskih številnih slovenskih misijonarjev v Nabrežini. Uradnemu delu in srečolovu je tudi v Nabrežini sledila družabnost, ko je petje prepletalo živahne pogovore, ki potrjujejo, da si imamo Korošci in Kraševci kljub razdalji veliko povedati, saj nas v marsičem in predvsem glede narodnega vprašanja povezuje podobna usoda.

Še ena misel pa se je utnila marsikomu ob tem obisku rojakov s Koroškega. V devinsko-nabrežinski občini še vedno ni dvorane ali prostora, da bi lahko zares primerno sprejeli podobne skupine, ki predstavljajo vsebinsko in scensko bolj razgibane programe.

MF

V OKVIRU LEPIH PRAZNOVANJ

KONCERT OB 20. OBLETNICI ZBOROV VESELA POMLAD

Zbori Vesela pomlad praznujejo letos 20-letnico delovanja. V ta namen je steklo več pobud, da bi primerno obeležili to pomembno obletnico za slovensko zborovstvo na Tržaškem. V ta okvir je spadal tudi koncert, ki ga je pevsko društvo Vesela pomlad priredilo v nedeljo, 18. oktobra, v športno-kulturnem centru v Zgoniku.

Kljub sivemu in deževnemu vremenu, ki je človeka kar sililo, da ostane doma in gleda televizijo (ali da gre naravnost spat), se je v zgoiški telovadnici zbralo kar lepo število ljubiteljev petja, prijateljev ter nekdanjih in sedanjih pevcev zborov Vesela pomlad in njihovih staršev. Verjetno jim ni bilo žal, da so prišli, saj so bili priče lepemu in doživljajem polnemu koncertnemu in družabnemu popoldnevu.

Prireditelji so na koncert povabili pet zborov oz. pevskih skupin, ki uspešno delujejo na Tržaškem. To so bili Ženski pevski zbor Glasbene matice in zbor Jacobus Gallus iz Trsta, Mešani pevski zbor Lipa iz Bazovice, vokalna skupina Musica noster amor in Dekliški pevski zbor Vesna iz Sv. Križa, ki so številnemu občinstvu postregli s kakovostno izvedbo izbo-

FOTO KROMA

ra zlasti slovenske, a tudi tuje glasbene zakladnice.

ŽePZ Glasbene matice je pod vodstvom Tamare Stanese zapel ljudsko iz Bele Krajine Igraj kolce v priredbi Jakoba Ježa, rezijansko Lipa ma Marica v priredbi Orlanda Dipiazze in Veneček Zdeneka Lukaša. Zbor Lipa se je pod vodstvom Tamare Ražem predstavil s primor-

ske ljudsko Dober večer v priredbi Mihaela Rožanca, z Venturinijem Valčkom in z istrsko ljudsko Dajte, dajte v priredbi Alda Kumarja. Vokalna skupina Musica noster amor, katere umetniški vodja je Tamara Stanese, je izvedla tri skladbe češkega skladatelja Petra Ebna, in sicer Lastovička, Kukavica in Lastavica lita (skupni naslov Tri la-

stovičke). Za nedeljski nastop so kriške pevke zbora Vesna pod vodstvom Bogdana Kralja pripravile Trobentico Marija Kogoja, premursko ljudsko Ne ouri, ne seaj v priredbi Radovana Gobca in rezijansko Zeleni plog v priredbi Pavleta Merkuja. Kot zadnji je nastopil zbor Jacobus Gallus, ki je pod vodstvom Janka Bana zapel kanon Cantate et psallite Emila Cossetta, ljudsko iz Čičarije Ive v priredbi Ignacija Ote ter venec ljudskih iz slovenske Istre Pesmi od ljubezni in kafeta v priredbi Alda Kumarja, kot dodatek pa še rezijansko v Merkujevi priredbi Njen čeva jti gna.

Poslušalci so z navdušenim ploskanjem nagradili nastope posameznih zborov, ki so na splošno pokazali dobro (nekateri zelo dobro) kakovostno raven. Že v soboto, 24. t.m., pa bo v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah koncert novega mešanega zbora Resonet, ki združuje tudi večje število pevcev Vesela pomladi.

Nedeljskemu zgoniškemu koncertu je sledila družabnost z ansambлом Zamejski kvintet in čarodejem Avgustinom.

IŽ

OBVESTILA

V NEDELJO, 25. t.m., bo ob 14.30 na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu vsakoletna sv. maša za vse naše rajne. Maševal in govoril bo župnik iz Rodika g. Milan Pregelj.

V DRUŠTVU slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 26. t.m., srečanje s pesnikom Jurijem Paljkom ob prejetju pesniške nagrade Neruda. Začetek ob 20.30.

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija-4. steg iz Trsta vabi nove člane. Za otroke od 7. do 10. leta, voliče in verice, so tedenska srečanja ob sobotah v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) z začetkom ob 15. uri. Za nekoliko starejše (od 11. do 16. leta) so srečanja isti dan in v istem kraju z začetkom ob 15.30. Informacije dobite v večernih urah pri Katji Volpi (tel. 943925) in Pavlu Biancuzziu (tel. 572934).

ZBIRAMO KROJE, klobuke, rute in drugo staro skavtsko

opremo za slovenski skavtski muzej v Trstu. Kdor želi prispevati svoj delež, naj se javi pri skavtskih voditeljih v domačem kraju ali na sedežu Slovenskih tržaških skavtov v Marijinem domu v ul. Risorta 3 ali pri Rudiju Košuti, Scala Santa 6, tel. 417-829.

PRODAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahoto iz volne merinos in štiri blazine. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040-830440.

DAROVİ

OB SV. KRSTU Dalile darujejo boter in nonoti: za misijon p. Kosa 100.000; za cerkveni pevski zbor Sv. Ivan 50.000; za Marijin dom Sv. Ivan 30.000; za Slovensko Vincencijevo konferenco Sv. Ivan 30.000 lir.

V SPOMIN na mamo Stanislavo Pahor vd. Kovač darujeta hči Rada in sin Duško z družinama 100.000 lir za kriško cerkev.

9

ČETRTEK
22. OKTOBRA
1998

KRATKO RAZMIŠLJANJE O NAŠI USODI

HLADNI VETER KOMINFORMA JE ŠE VEDNO MED NAMI

GORAZD BAJC

Ko sem se v četrtek, 15. oktobra, odpravil na predavanje o kominformu prof. Jožeta Pirjevca, ki ga je v mali dvorani gledališča France Prešeren priredilo istoimensko kulturno društvo, sem si, bolj od zgodovinskega podajanja enega najboljših poznavalcev spora med Titom in Stalinom, nadejal, da bi videl reakcije poslušalcev in dognal, ali ima dediščina informbirojskega spora še vedno svoj vpliv. Večer v Boljuncu me je prepričal, da sta še vedno prisotna tista nestrpnost in odklanjanje drugače mislečega.

Kam vodi vse to? Ali je še vedno tako hladno, kot da bi ledena burja kominforma še vedno tulila in premetavala vseprek naše zamejstvo? Dobil sem potrdilo - in ne samo zaradi posledic kominforma - da nekaj v našem zamejstvu ne gre in da je zato naša usoda vse bolj na nitki. Nič novega, boste rekli, saj je med nami preveč govora in pisarjenja, da nekaj ne gre; tokrat pa bi rad izpostavil nekaj ključnih problemov, ki so na četrtkovem večeru močno prišli do izraza.

Pojdimo kar po vrsti. Prvič: zanimivemu in izčrpnemu prikazu prof. Pirjevca, ki je jasno prikazal vzroke takratnega spora, je sledila živahna diskusija, ki je že takoj pokazala eno od številnih slabosti

našega zamejstva. Prof. Pirjavec je posredoval na koncu predavanja tudi tale zanimivi podatek: ko je leta 1953 grozil poseg jugoslovanske vojske na meji med obema conama, je imel Vittorio Vidali že pripravljene oborožene ljudi, s katerimi je italijanska vlada tudi računala. Na tale podatek je bil odziv negativen, češ da je to laž. Pri tem se sprašujem naslednje: če niti zgodovinarju ne verjamemo, ker nam pač vedno ne ugaja, kar reče, komu naj verjamemo glede naše preteklosti? Bomo ostali za vedno zaverovani v lastno "resnico", kljub temu da nam bodo strokovnjaki na strokoven način dokazali, da ni bilo prav tako, kot si mi predstavljamo in želimo? Obstaja seveda tudi možnost nepristranskosti strokovnjaka; v tem primeru pa imamo dve možnosti: prvo, naj se od strokovnjaka zahteva, naj navede, od kod je črpal podatek; drugo, kdor se ne strinja, naj sam pove, kar je bilo v podajanju strokovnjaka lažno, in nato dokumentirano navede pravo resnico. V drugačnem primeru je obtoževanje strokovnjaka brezpredmetno.

Drugič: v zamejstvu je bila 50-letnica informbirojskega spora le bežno omenjena; pohvala naj gre zato KD France Prešeren, ker je organiziralo večer. Pri tem pa me sploh ne zanima, ali je organizator

"rus", "napolrus", "uod ta be-
lih" ali pa neopredeljen! Ne-
šteto krat je bil in je še vedno
v zamejstvu ideološki bojkot
zanimivih in pohvale vrednih
prireditve, predavanj, razprav,
itd. Zakaj ne v Petrelino
dvorano v ulici Donizetti ali
pa v Gregorčičevo na ulici sv.
Franciška ali pa na proslavo
tega ali onega društva, na Dra-
go itd.? Koliko zanimivih in
poučnih večerov je bilo zapra-
vljenih v imenu ideoloških
pregrad? Je "kominformski"
duh (mišljen seveda kot sim-
bol odklanjanja drugega) še
vedno najmočnejši?

Tretjič: v zamejstvu večkrat
manjkajo najosnovnejše in-
formacije o preteklosti in o se-
danjem stanju; krivdi ideološ-
kih predsodkov pa se pridru-
žuje tudi krivda vodilnih elit.
Zakaj ni govora oziroma od-
prtega soočenja o naših naj-
aktualnejših problemih? Tako
težko pričakovani zaščitni za-
kon ni npr. še ustvaril javne
debate med zamejci! Zakaj
ne preveriti impulza Sloven-
cev o tem, kar sploh oni me-
nijo? Razen nekaterih časopi-
snih informacij ni prišlo do
nobenega skupnega javnega
soočenja med našimi politi-
čnimi predstavniki. Ali ne bi
lahko bila letbšnja Draga e-
den od možnih forumov? Končno bi se srečala širša za-
mejska mavrica skupaj in bi
vsaj nekaj ur govorila, poslušala
in soustvarjala debato o naš-
ši skupni zamejski usodi.

Na zgoraj navedene kritike
dobim klasičen odgovor: saj
se že veliko dela, več kot toli-
ko ni moč narediti in povrh
tega je premalo zanimanja.
Res je, da je, še posebno med
mladimi, zaskrbljujoča apa-
tija in da zato trud organiza-
torjev rodi premalo sadov. Na
četrtkovem večeru pa smo bi-
li priča, da ni vedno tako: pr-
vič, je že sam moderator ve-
čera gospod Vojko Slavec na
začetku poudaril, da so pri-
pravili večer na željo mladih
v društvu, ki bi se radi sezna-
nili s tem, kaj je bil pravzaprav
kominform (naslov večera je
bil namreč "Kominform, kaj je
to?"); drugič, med dolgo de-
bato je bilo edino vprašanje,
ki se je konkretno vezalo na
Pirjevčovo predavanje in je
odražalo konkretno zani-
manje obogatitve lastnega vede-
nja o preteklosti, prišlo iz vrst
mladih!

Četrtič: med sicer vedno
zanimivimi osebnimi pričeva-
nji, ki so še kako obogatila de-
bato, a so večkrat prešla v
medsebojna obtoževanja in
povezovanja s sedanostjo, je
gospod Anton Kosič direktno
vprašal prof. Pirjevca, kdaj bo-
mo zamejski Slovenci enotni.
Odgovor je bil: ne bomo eno-
tni, dokler ne bomo presegli
takšnih lokalističnih delitev in
dokler ne bomo dosegli skup-
nih interesov.

Na četrtkovem večeru je
tako spet prišla na dan kruta
zamejska resnica, ki negativno
spremlja in pogojuje našo
zamejsko usodo: očitno med
nami zamejci ni, ne glede na
versko ali ideološko prepri-
čanje, skupnega cilja.

VEČER DRUŠTVA SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

DR. PAOLO PETRONIO O VIKTORJU PARMİ

V ponedeljek, 19. t.m., je bilo v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev zelo zanimivo srečanje z dr. Paolom Petroniom, ki je spregovoril o pozabljenem tržaškem skladatelju Viktorju Parmi. Na večeru so bili prisotni tudi predstavniki godbe iz Trebča, ki nosi ime po Viktorju Parmi. Predsednik godbe Milan Čuk je na duhovit in simpatičen način podal kratek opis zgodovine in delovanja godbe.

Dr. Petronio, sicer znanec DSI, saj je tam predaval o Bohinjski progi in o 30-letnici odprtja železniške proge Divača-Koper, ni samo izvedenec za železnico, ampak je tudi aktiven poznavalec glasbe, saj je študiral glasbo, glasbeno zgodovino in muzikologijo. Preštudiral je vse večje skladatelje zadnjih 200 let ter ima bogato knjižnico in zbirko plošč in posnetkov.

Letos obhajamo 140-letnico rojstva skladatelja Viktorja Parme, ki je tako v Trstu kot v Sloveniji malo poznan, čeprav je avtor zelo kakovostnih skladb, zlasti oper in operet. Parma se je rodil v Trstu leta 1858. Na Dunaju je doštudiral pravo in kompozicijo, nato je v Sloveniji opravljal službo policijskega funkcionarja, obenem pa še komponiral. Parma je namreč hotel ustvariti slovensko nacionalno glasbo oz. nacionalno glasbeno šolo. Dr. Petronio je v skoraj tri ure trajajočem predavanju zelo poglobljeno orisal Parmovo življenje in najpomembnejša dela, zlasti operi Ksenija in Zlatorog, odlomke katerih so udeleženci tudi imeli priložnost poslušati.

Po prvi svetovni vojni je Parma živel in deloval v Mariboru, kjer je bil ravnatelj tamkajšnjega gledališča do svoje

smrti leta 1924. Po smrti so njegova dela v Sloveniji do leta 1941 veliko izvajali in cenili, najprej v Mariboru, potem še v Ljubljani. Po drugi vojni je šel v pozabo, morda iz političnih razlogov, ker se je takrat dala prednost drugim skladateljem. Tako stanje prevladuje še danes, čeprav, je dejal dr. Petronio, je Parma glasbenik velikega formata.

IN MEMORIAM

JOŽE PLACER

V petek, 16. t.m., je v kati-
narski bolnišnici umrl dolgo-
letni sluga na liceju France
Prešeren v Trstu Jože Placer.
Pokopali so ga v torek, 20.
oktobra.

Rodil se je leta 1934 v Lokvi na Krasu, že kot otrok pa je doživel hudo nesrečo, zaradi katere je izgubil več prstov na rokah. Po težki mladosti in preselitvi v Trst je dobil službo kot sluga na liceju France Prešeren. Pepi, kot smo ga vsi imenovali, je svoj poklic opravljal vrsto let vestno in zavzeto, in, kar je še najvažnejše, v prijateljskem odnosu z vsemi, tako s kolegi kot s profesorji in dijaki, do katerih je znal biti prisrčen in razumevajoč. V začetku devetdesetih let je stopil v zaslužni pokoj, ki pa ga ni užival dosti. Pred časom ga je prizadela zahrbtna in neozdravljiva bolezen, kateri se je nekaj časa upiral, na koncu pa ji je podlegel.

Ob prezgodnji in težki izgubi Jožeta - Pepija - Placerja izreka prizadetim svojcem iskreno sožalje tudi uredništvo našega časopisa.

OBČINSKI SVET IMA SVOJEGA PRESEDNIKA

Goriški občinski svet ima končno predsednika in podpredsednika. Problem izvolitve reprezentativne institucionalne figure, ki ima nalogo voditi seje sveta in določiti dnevni red del, je bil po treh mesecih rešen, vendar na najbolj klavrn način.

Pa začnimo po vrsti. Že od umestitvene seje 16. julija je bilo iz glasovalnih izjav jasno, da je bila storjena krivica nekaterim predstavnikom večine, predvsem CDU-ju, pri dodeljevanju prvih stolčkov. Ko je večinska koalicija (ki jo sestavljajo FI, NZ in CDU) predstavila svojega kandidata Zampara za predsednika, slednjemu ni uspelo zaradi nasprotovanja omenjenih svetovalcev, obenem pa tudi s pomočjo nekaterih prostostrelcev.

Nesoglasja v večini, ki so botrovala ponovni neizvolitvi predstavnika večine zadnji dan julija, so bila tako radikalna, da se je sredinski del FI obrnil na Oljko in si domislil dogovor za izvolitev institucionalne figure, kakršna je predsednik sveta. Opozicija je bila pripravljena na dialog pod nekaterimi pogoji, o katerih smo že pisali, vendar dobršen del večine tega ni sprejel in dogovor je izpadel naenkrat brez opravičila s strani svetovalcev, ki so si dialog domislili. Zdelo se je, da je večina utrdila svojo granitnost, vendar ponovno ji je zmanjkalo glasov.

Na ponedeljkovi seji si je desničarski del Gorice končno oddahnil. Ostre besede in polemike s koalicijskimi partnerji je večina rešila na najenostavnejši in najstarejši način, in sicer v zameno za potrebne glasove je dodelila "prizadetim" svetovalcem nekatera mesta v organe, za katere je občina pristojna.

Z večinskim volilnim sistemom ima koalicija FI-NZ-CDU 25 svetovalskih mest oz. glasov (na 40), zato je bila po tem barantanju izvolitev predsednika dejansko le formalnost. Za predsednika občinskega sveta je bil tako izvoljen predstavnik FI Rinaldo Roldo, ki je sicer v funkciji l.i. "consigliere anziano" vodil seje od vsega začetka; za podpredsednika pa so izvolili predstavnika NZ Casalatina.

Na dnevnem redu je bila nato izvolitev svetovalcev večine in opozicije v nekatere institucije od Gorske skupnosti do Trgovinske zbornice; pri tem velja poudariti, da ni prišlo do kandidate in posledično izvolitve nobenega slovenskega predstavnika.

ERIKAJAZBAR

BOGAT IZSEK KULTURNE DEJAVNOSTI NA KOROŠKEM

IVA KORŠIČ

V čisto jesenski, vlažni nedelji, 18. oktobra, so se koroški prijatelji poslovili od goriških zamejcev.

MLADI KOROŠCI V ŠTEVERJANU

Zadnje srečanje Koroških dnevnov na Goriškem oz. na Primorskem je bilo v župnijskem domu v Števerjanu. Nedeljski popoldanski spored so oblikovali otroški zbor, vokalna in folklorna skupina Slovenskega kulturnega društva iz Globasnice, v prelepi Podjuni. Društvo slavi letos 95. obletnico obstoja; v njem živahno delujejo otroški in mešani zbor, vokalna in folklorna skupina, dramski, planinski in športni odsek.

Goste je v imenu prireditelja SKPD F. B. Sedej iz Števerjana pozdravil njegov predsednik Mihael Corsi. Dobrodošlico je izrekel tudi števerjanski župan Hadrijan Corsi. Poudaril je pomembnost teh dolgoletnih plodnih povezav s koroškimi rojaki. Vsakoletni stiki utrjujejo sodelovanje med koroškimi in goriškimi društvi in nedvomno bogatijo naš kulturni prostor, v katerem se kljub vsem nasprotnim vetrovom, ki prihajajo iz najrazličnejših smeri, še zmeraj živo in ustvarjalno pretaka naš slovenski jezik; nanj mo-

ramo biti ponosni in ga ne smemo nikdar zatajiti. Ta je skupaj z našo kulturo neizmenen zaklad.

Koroške pozdrave sta prinesla predsednik KKZ Janko Zerzer in podžupan iz Globasnice Bernard Sadovnik. Iz podžupanovega nagovora pa je izzvenel tudi grenek očitek matični domovini Sloveniji, ki se premalo zavzema za Slovence izven svojih meja; prav manjšinci bi zanj lahko predstavljali trden most, realno povezavo z evropskimi narodi.

Žalostne misli je pregnal nastop otroškega zbora, ki je pod taktirko Travdi Lipuš zapel nekaj veselih pesmic oz. popevk ob spremljavi kitare in ritmičnega ploskanja. Nekaj skladbic je izvedla vokalna skupina pod vodstvom Claudie Schorli. Nekateri poslušalci bi si sicer želeli slišati v sporedu nekaj več slovenskih pesmi. Sicer pa je to vrzel zapolnila folklorna skupina - spretno jo vodi Branko Hudl - s svojim zanosnim, radoživim prikazom pristnih ljudskih plesov ob zvokih harmonike. Celoten spored je povezovala Anka Jernej.

SREČANJE GLASBENIH ŠOL V KC L. BRATUŽ

Prisrčne glasbene trenutke so poslušalci in izvajalci doživeli tudi v petek, 16. oktobra, ko so si pod večer v komorni dvorani Kulturnega centra

Lojze Bratuž izmenjali izkušnje v poučevanju in prisvajanju glasbenih veščin pedagogi in seveda gojenci dveh manjšinskih glasbenih šol: Glasbene šole na Koroškem in Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel iz Gorice. Za uvod je otroški zbor Veseljaki iz Doberdoba - z Orff instrumenti so jih spremljali gojenci z doberdobskega oddelka SCGV Komel - podal pod vodstvom Lucije Lavrenčič dve poskočni pesmici. Za njimi pa so si sledili nastopi gojencev obeh šol. Učenci so pokazali, v kolikšni meri so se že približali instrumentu, ki so si ga izbrali. Tako so ob skladbah Dvoraka, Čajkovskega, Haydna, Mozarta... ubrano zazveneli zvoki raznih instrumentov in zveneči glas obetavne sopranistke. Med koroškimi gosti je bil tudi ravnatelj šole Roman Verdel. Ravnatelj SCGV Komel Silvan Kerševan je pozdravil prisotne in jih seznanil z delovanjem obeh šol; to je zelo pestro in plodno (na Koroškem imajo približno 400 gojencev!), čeprav se večkrat žal morata soočati s težavami, kajti obe ustanovi sta manjšinski in se morata marsikdaj opirati le na lastne moči.

Sooblikovalci glasbenega večera so se razšli z mislijo na skorajšnje ponovno srečanje na koroških tleh.

IN MEMORIAM

ŽELJKA SIMČIČ

V Gorici smo poznali pok. Željko Simčič kot pevko v cerkvenem zboru v cerkvi sv. Ignacija na Travniku, kjer je pela od mladih let skupaj s pok. Pepijem Bratužem in drugimi številnimi pevci in pevkami, ki so nekoč bogatili slovensko mašo, ki je bila po zadnji vojni dolgo let edina slovenska maša ob deveti uri.

Poleg tega je bila pok. Željka uradnica pri Goriški Mohorjevi družbi, ko je bila ta še v starih prostorih v ulici Orzoni, in je sodelovala s pok. dr. Jankom Kraljem kot njegova tajnica. Sicer je pa bila tesno povezana z družino Bratuževih, kot bi bila član njihove družine, ker si ni ustvarila svoje. Po vojni je bila mnogo let vse do upokojitve tajnica na srednji šoli Ivan Trinko v Gorici. Požrtvovalna in neutrudna je ostala zvesta pevka pri sv. Ignaciju, dokler so ji telesne moči dopuščale. Učakala je lepo starost 92 let še dovolj čila in prisebna. Ko sem

ji prinesel zadnjo številko Ognjišča, je bila vsa vesela: "Tako bom imela znova lepo branje." Ne vem, ali je to zadnjo številko res tudi prebrala. Zadnja leta je bila v oskrbi sester čudodelne svetinje na Korzu. Pogreb je bil v torek, 20. t.m., v cerkvi sv. Ignacija, saj je bilo primerno, da je bila pogrebna maša zanj v cerkvi, kjer je toliko let pela.

Draga Željka, Kristus te je poklical, da sedaj prepevaš: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji.

KH

IN MEMORIAM

MIHAELA DEVETAK

V noči na torek je prejšnji teden na domu zatisnila oči 65-letna Mihaela Devetak, po domače Helka Čotova, gospodinja znane gostilne Devetak. Pogreb je bil naslednjega dne, v sredo, 7. oktobra. Kljub jesenski naliivi je pokojnico pospremila na domače pokopališče velika množica ljudi. Somaševanje in pogreb je vodil domači župnik Viljem Žerjal ob asistenci g. Marjana Markežiča in g. Karla Bolčina. Ob koncu obreda se je nevesta Gabriella spomnila na vsestranske vrline pokojne in se ji zahvalila v imenu družinske skupnosti. Na koroško sv. mašo pod vodstvom Zdravka Klanjščka spremljali pevci zbora Rupa-Peč in Mirko Filej. Pevci so v slovo pokojnici zapeli pred njenim domom in na pokopališču.

Pokojna Mihaela-Helka se je rodila na Vrhu sv. Mihaela v družini pri Brečkovih. Leta 1956 se je poročila z Renatom in priženila k njemu na dom k Čotovim v domačo gostilno, kjer sta mlada zakonca kasneje prevzela poslovanje gostinstva. S trdim delom in požrtvovalno voljo so iz stare domače gostilne spremenili v daleč naokrog znano gostišče z imenom Devetak, ki ga danes vodijo sin Avguštin, nevesta Gabriella in hčerka Nerina. Pokojna Helka, še nič hudega sluteča, se je julija letos z možem udeležila potovanja po Holandski in Belgiji, ki ga je organiziral Novi glas. Zahrbna bolezen je žal že tiho delovala v njenem čvrstem in močnem telesu. Klinični izvidi Onkološkega centra v Avianu so to dokazali. Zavedajoč se krute resnice so svoji obdržali Helko doma. Ob požrtvovalnosti zmeraj prisotnih domačih in pomoči zdravnika Cijana ter bolnišice

sestre je draga Helka s sv. zakramenti odšla v večnost. Župnijska skupnost jo bo pogrešala zlasti ob nedeljah pri službi božji, ki jo je zvesto obiskovala in s prelepim sopranom povzdigala pesem v božjo čast. Bog ji bodi stoteren plačnik. Ohranili jo bomo v trajnem spominu.

RD

POSVETILO HELKI NA GROB

Žalost boleča... samota neskončna...
jeza brezmejna v srcu skeli!
Ni več besede... ni več nasmeha...
tvojega objema si srce želi!
"Moli" si rekla - molil sem zate,
da laže prenesla bi težki odhod.
Nemo odšla si v drugo življenje -
jaz pa živim sam svojo pot!
Kje naj srce uteho zdaj najde
in moč kljubovanja tugi brez mej?
Ne joči, srce - ne joči za njo,
saj ona nekje čakala te bo.
Tudi sedaj - če oči ti zapreš
in vase se mirno, tiho zazreš,
začutil boš njen nežni šepet:
"Še vedno sem s tabo in tu bom ostala,
dokler te nekje ne bom dočakala."

DORJANA DEVETAK

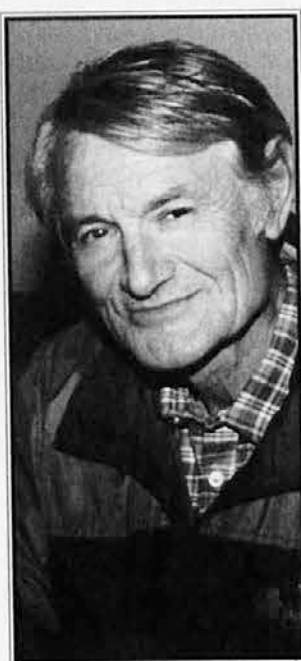
"SPOZNAJMO DOMAČE USTVARJALCE" / VIKTOR SELVA

PESNIK, KI ZNA "UJETI" TRENUTEK

"Vas lahko slikam?" sem vprašal Viktorja Selva, Štandrežca, ki se že tri desetletja kot amater z veliko ljubeznijo ukvarja s fotografijo. "Seveda," je rekel in se posmejal - enkrat toliko na oni strani objektiva.

Gospod Viktor je na Goriškem znan kot rahločutna in tiha umetniška duša. Rad je v veseli družbi, je član krajevnega društva, dramske skupine, poje pa kar v dveh goriških zborih. Ker je bila v četrti teden zvečer, 22. t.m., v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu otvoritev njegove fotografske razstave v okviru nove pobude *Spoznavajmo domače ustvarjalce*, smo se z njim pogovorili o njegovi ljubezni do fotografije.

Svojih začetkov se spominja takole: "Začel sem že v letih '60, prvič sem razstavljal leta 1969. Ne fotografiram dosti, toda vedno, po malo. Najprej sem razstavljal na krajevnem prazniku, potem v Sovodnjah in drugod v naših krajih." Izvedeli smo, da je v letih '70-'80 obstajal v Štandrežu fotografski krožek, v katerem so razvijali črno-bele fotografije. Glede aparatov pa je gospod Selva povedal tole: "Najprej sem imel eno Agfo z negativi 6x6 cm, potem eno Retinet. Sedaj upo-

rabljam soliden ročni aparat Nikon vrste reflex." Glavno pa je to: "Najprej mora biti veselje. Brez tega ni nič." Pa še to: "Ko slikam, moram biti sam in nihče mi ne sme delati sile. Predmeta ne slikam dostikrat. Naredim samo eno fotografijo. In tista mora biti prava. Najraje fotografiram naravo. Imam jo zelo rad in oko je že vajeno jo opazovati in sprejemati." Naš sogovornik slika večinoma diapozitive. "Te jemljejo malo pristo-

ra. Če me kakšna posebno zanima, jo dam razviti v fotografijo." Dve leti je član fotografskega krožka Circolo fotografico isontino (CIFI). "Prav v tem času imamo skupinsko razstavo v Avstraliji, ki so si jo želeli furlanski izseljenci v tej daljni deželi, da bi imeli pred sabo rodne kraje." Fotograf je nekaj pesnik, ki vidi stvari, ki ostajajo drugim zakrite... "Da, fotografu pade posebna stvar hitro v oči. Niso vsi tega vajeni. Fotograf ujame trenutek in ga »ustavi«; kdor tega ne zna, mu trenutek zbeži in ga ne bo nikdar več ujel, ker se ne bo ponovil. Nekateri sončni zatoni so npr. res izredni. Taki se zgodijo enkrat ali dvakrat v letu."

Na štandreški razstavi je do ponedeljka, 26. t.m., razobešenih okoli 40 barvnih in črno-belih fotografij; nekaj je kraških tematik, nekaj zatonov, dva portreta, seveda je prisoten tudi Štandrež, pa tudi nekaj novih fotografij zanimivih grafitov. "Prosvetno društvo Štandrež prvič prireja pobudo *Spoznavajmo domače ustvarjalce*. Še imamo skrite talente, ki je prav, da jih javnost spozna. Kot začetnik pobude upam, da bo ta dobro sprejeta, da bomo še šli naprej. Počasi."

DD

PREDSTAVITEV DEL KLAVDIJE VONČINA

PESNICA KRATKIH IMPRESIJ

DANIJELO DEVETAK

Končno je imela tudi goriška javnost možnost spoznati pesnico, ki od zmeraj živi v Gorici, a jo je le malokateri someščan poznal kot tako. V petek, 16. oktobra, je bila v prostorih grofove dvorane na gradu predstavitev treh knjig Antonije Klavdije Vončina.

Po uvodnem pozdravu občinskega odbornika za kulturo Antonia Devetaka, ki je podčrtal tradicijo ženskih likov v goriški kulturi, je Antonietta Risolo, predstavnik založbe Ibiskos iz Empolija, pri kateri je izšla večina knjig goriške pesnice, povedala nekaj besed o delovanju petnajst let stare založbe. Publiko, ki je medtem napolnila veliko

dvorano do zadnjega kotička, je zaupala nekaj svojih vtisov o liku in poeziji protagoniste goriškega večera. Kritik Michele Berti je predstavil pesnico in omenil številna odlikovanja, ki jih je za književno ustvarjanje prejela od leta 1991

dalje. Končno je spregovoril o kratkem romanu *Contratto mortale*, ki je postavljen v značilen sodobni srednjeevropski okvir, še bolj pa je poglobil analizo Vončininih zadnjih lirskih zbirk *Gocce in frante* in *Icone* ter poudaril, da je v vsakdanjem življenju verjetno težje tako dobro spoznati Klavdijo Vončino kakor iz njenih verzov. Intimistični kratki navdihi in do kosti prečiščene intuicije brez naslova lebdijo v brezčasju in se na živ način dotikajo večno kočljivih in skrivnostnih tematik smisla življenja in trpljenja, upanja in vdanosti, iskanja mira in hrepenenja. Mlada in nadarjena igralka Nikla Petruska Panizon je vživeto prebrala odlomek iz povesti in nekaj biserčkov Vončinine

poezije. Nato je spregovorila sama avtorica, sicer nekoliko v zadregi, saj nerada govori o sebi. Razodela nam je svojo ljubezen do klasičnega italijanske književnosti, ki jih je spoznala v študijskih letih in kasneje kot profesorica posredovala njihovo dediščino mladim rodovom. Posebno sta ji pri srcu s svojo ubrano in čisto lirčnostjo pesnika Montale in Ungaretti. Načrtov ima še veliko, česar se iskreno veseli vsakdo, ki je kdaj segel po njenih knjigah.

Kot dijak klasičnega liceja Trubar sem pred več kot desetimi leti opazoval profesorico italijanskega jezika in literature Vončinovo, kako je doživeto, utopljeno in celo ganjena, s sklenjenimi rokami pred obrazom, spremljala branje Petrarcovih stihov ali Dantejeve *Božanske komedije*. V tišini sem občudoval njeno sposobnost istovetenja z duševnimi nagibi književnih velikánov, ki so živeli v od današnjega sveta pozabljeni davni, in njene napore, da bi jih dijakom približala. In nisem razumel... Sedaj držim v rokah knjige svoje nekdanje profesorice in jo še bolj občudujem, kajti iz njih diha izvir in globok človeški duh. Ta zaupa skupim in bistvenim besedam, ki sta jim tuja literarni virtuozi ali retorika, svoje najdragocenejše izpovedi. In sedaj razumem.

PRIJATELJSKO GOSTOVANJE

MePZ SEDEJ V SACILEJU

V soboto, 17. oktobra, je bilo v Sacileju XII. Polifonsko srečanje. Koncert se je pričel ob 20.30 v stolnici sv. Nikolaja. Na sporedu so bili trije mešani pevski zbori, ki so se predstavili vsak z osmimi pesmimi.

Kot prvi je nastopil zbor gostitelj Contrà Camolli z dirigentom Carlom Berlesejem. Sledil mu je polifonski zbor Durantino Don Antonio Mangani iz Urbanije, ki ga je vodil Simone Spinaci. Tretji na vrsti je bil F.B. Sedej iz Števerjana z dirigentom Bogdanom Kraljem. Svoj program je ta začel s pesmima *Tebe pojem* S. Mokranjaca in *Otče naš* P.I. Čajkovskega. Sledili sta dve latinski, nato tri slovenske: *Ecce quomodo* J. Gallusa, *Ave*

verum W.A. Mozarta, *Sonce že zahaja* F. Gruberja, *Je mrak končan* I. Hladnika in *Pa se sliši* K. Pahorja. Zaključil je z dvema črnsko-duhovnima pesmima: *In the river of Jordan* in *I want to go to heaven*. Navdušena publika je z dolgim aplavzom sprejela zaključno pesem *Signore delle cime* B.D. Marzija, ki je vse prav poseben ganila. S tem se je koncert tudi končal, družabnost pa se je preselila v bližnje prostore stolnice.

Da bi se srečanje še nadaljevalo, nas je zbor Contrà Camolli potem še povabil na svoj sedež, ki so ga pred kratkim prenovili s prostovoljnim delom, kjer smo ob kapljici še prepevali in utrdili stike. SV

OBVESTILA

PD ŠTANDREŽ. Fotografiska razstava del Viktorja Selve je odprta do 26. t.m. v župnijski dvorani ob delavnikih od 20. do 22. ure in v nedeljo od 9. do 12. ure ter od 17. do 19. ure.

ŠZOLYMPIA. Sezona 1998/99. ŠPORT + ZABAVA = OLYMPIA. Zabava je vsako sredo in četrtek od 16. do 18. ure. Za informacije: telovadnica Olympie, Drevored 20. septembra 91 ali Vanja Černic, tel. 0481-538960.

DAROV

ZA KULTURNI center Lojze Bratuž: v spomin na drago teto Željko darujeta Lojzka in Andrej Bratuž 500.000 lir; namesto cvetja na grob Željke Simčič daruje Cilka Kovač 50.000 lir; Maks Komac in njegovi darujejo v spomin na drago Željko 200.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: namesto cvetja na grob pok. Helke Devetak: Roberto Gruarin 10.000; Mauro Tommasi in družina 50.000; Cotič Rusjan Zebka in Ivan 20.000; Angela in Zofka Jurin 50.000; Remo in Mara v spo-

min na svakinjo 150.000; Zora Devetak Laurenti 100.000; Ivanka Colja in Marija Colja Ulian z druž. 50.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: namesto cvetja na grob pok. Željke Simčič Bruna 100.000 lir.

NAMESTO CVETJA na grob pok. Helke Devetak daruje sekcija SSK Sovodnje 100.000 lir za društvo krvodajalcev iz Sovodnjah 50.000 za mladinski in otroški zbor Vrh sv. Mihaela.

ZAMPZ Vrh sv. Mihaela: Zora Devetak Laurenti 50.000 lir.

DRUŽINA DEVETAK v spomin na ženo in mamo Helko: za CRO v Avianu 200.000; za MPZ Rupa-Peč 100.000; za cerkev na Vrhu 150.000; za zvonjenje 50.000; za obnovitev cerkve in mašo 50.000; za krvodajalce v Sovodnjah 100.000; za misijone 100.000; za MLPZ Vrh sv. Mihaela 100.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

ČESTITKE

Novoporočencema **MARTI** in **SIMONU** čestitajo z najlepšimi željami naše uredništvo, uprava in prijatelji.

USPELA SREČANJA S KOROŠKO USTVARJALKO

PESNICA LENČKA KUPPER MED NAŠIMI OTROKI

Nedvomno se bodo letošnji Koroški dnevi najbolj vtisnili v spomin osnovnošolčkom: njim je posvetila nekaj izredno doživetih uric znana koroška pesnica Lenčka Kupper (ob njeni 60-letnici je Kršćanska kulturna zveza izdala zbirko njenih skladbic z naslovom *Enkrat je bil en škrat*, povzetim po istoimenski pesmi, s katero je l. 1980 avtorica osvojila na mah vsa otroška srca in je zdaj ljubka pesmica že ponarodela). V četrtek, 15. t.m., je obiskala šolo O. Župančič v Gorici in F. Erjavca v Štandrežu (na sliki); v petek, 16., se je pa mudila v Romjanu in v Števerjanski šoli A. Gradnik. Čeprav ji je verjetno poreden škrat zagodel in

jo pustil skoro brez glasu, je v pičlih šestdesetih minutah naučila male poslušalce zapeti ob spremljavi kitare - brenkal je njen sin Niko Kupper - več svojih pesmic. Le-te so otroci sprejeli z velikim, odkritim navdušenjem. Zraven so še rajali, ploskali, skakali, pokazali, kako spančkajo, in seveda poslušali Lenčkino lepo pravljico o čarobnem čopiču, ki je ozdravil bolnega čarovnika in prvič v jeseni obarval liste v čudovite barve, ki jih vsako leto in še dandanes občudujemo. Otroci so se ob koncu zgrnili okrog dobrosrčne pesnice in zaprosili za spominski podpis, ki jim ga je rade volje poklonila. IK

KONCERT MAURIJEVIH PESMI V TOLMINU

V sredo, 28. t.m., bo v dvorani v Tolminu zanimiv koncertni večer, na katerem bodo priznani slovenski solisti izvedli vrsto samosplovov skladatelja Štefana Maurija (iz Avč nad Kanalom) na besedilo pesnice Ljubke Šorli. Nastopili bodo solisti O. Gracelj (sopran), M. Kalin (alt), Z. Perger (bas), pri klavirju bo Nataša Valant, na kontrabas bo igral D. Šuligoj. Začetek ob 20. uri. Gre gotovo za zanimiv in lep kulturni dogodek z izvedbo del besede in glasbe domačih umetnikov. Naj še spomnimo, da je skladatelj Mauri izdal vrsto svojih zbirk v Gorici.

ZAHVALA

Dne 18. t.m. je v Gospodu zaspala najina draga teta
ŽELJKA SIMČIČ

Želiva se zahvaliti vsem, ki so jo v njenem dolgem življenju imeli radi, jo obiskovali, ji v težkih trenutkih pomagali, jo z molitvijo in cvetjem pospremili na njeni zadnji poti ter v njen spomin darovali v dobrodelne namene. Iskrena hvala čč. Marijinim sestram, pri katerih je imela teta Željka zadnja leta svoj drugi dom in toplo zavetje ter tolažbo v boleznih in v poslednjih urah. Posebno zahvalo dolgujeva gospe Bruni Petruša, ki se ji je leta in leta posvečala s skrbjo in ljubeznijo. Zahvaljujeva se župniku slovenske duhovnije g. Cvetku Žbogarju, dr. Kazimiru Humarju in prof. Stanku Jericiju za somaševanje ter pevcem in organistu g. Hermanu Srebrniču za petje v cerkvi in na pokopališču.

Nečaka Lojzka in Andrej Bratuž

ŽUPNIJA SV. ANDREJA
V ŠTANDREŽU
IN MARIJINA DRUŽBA
- GORICA

vabita na

MISIJSKO PRIREDITEV

v nedeljo, 25. oktobra,
v Štandrežu.

Ob 16. uri ura molitve za misijone v župnijski cerkvi, ob 17. uri nastop dramske družine SKPD Sedej iz Števerjana z igro Agathe Christie *Mišolovka*.

NA RAZPOLAGO BO
BOGAT SREČOLOV
ZA MISIJONE.

KD SABOTIN

Sobota, 24. oktobra 1998, ob 20.30, na sedežu društva v Štmavru:

NASTOP MePZ ŠTMAVER,

OGLED DOKUMENTARNEGA FILMA: ŠTMAVER, MOJA VAS, OTVORITEV RAZSTAVE SLIK IZ GORICE DO PODGORE SLIKARKE ALBINE PINTAR

Umetnico bo predstavil župnik Vojko Makuc. Razstava bo na ogled tudi 25. oktobra ter 8. in 15. novembra.

Nedelja, 25. oktobra 1998, ob 8.30:

SREČANJE IN POHOD NA SABOTIN

ob 10. uri sv. maša pri razvalinah cerkve Sv. Valentina. Sledila bo družabnost na sedežu društva v Štmavru.

TOPLO VABLJENI!

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

vabi na odprtje spominske razstave

AVGUSTA ČERNIGOJA

ob 100-letnici rojstva

Sreda, 4. novembra 1998, ob 18. uri
Gorica, Drevored 20. septembra 85

11

ČETRTEK
22. OKTOBRA
1998

BENEČIJA / POHODI JESENSKIH TURISTOV

JESENSKI PRIDELKI DOMAČE ZEMLJE

ERIKA JAZBAR

Jesen predstavlja za beneške doline visoko turistično sezono. Na programu se zvrstijo številne iniciative od t.i. burnjakov oz. praznikov kostanja in drugih družabnih srečanj do pravih turističnih ponudb, ki stečejo navadno v jesenskih mesecih.

Na začetku meseca oktobra so tako v Trstu predstavlili krajšo brošuro z naslovom *Od Nadiže v Furlaniji-Juljski krajini do Soče v Sloveniji*, po geslom "za doživetje brez meja", s katero nameravajo pristojne ustanove na obmejnem območju krepiti turistično ponudbo domačih krajev s povezovanjem omenjenega teritorija v kulturno-gastronomsko-naturalistično enoto.

Konec meseca (30. oktobra) pa bo spet stekla zelo priljubljena pobuda *Vabilo na kosilo v Nadiške doline*, ki je v zadnjih letih naletela na zelo dober odziv s strani ne le domačega turizma. Ponudba pristnih jedi v nekaterih domačih gostilnah bo trajala do 20. decembra.

Najznačilnejša in najstarejša jesenska pobuda beneških kmetovalcev pa je Trg kostanja in domačega sadja. Jesenski čas je namreč najboljša

sezona za gorske kmečke pridelke Nadiških dolin, in sicer jabolka, hruške, kostanj, gobe, med ipd. Pobuda je zato zelo pomembna za tamkajšnje proizvajalce, ki pogosto delajo v nelahkih razmerah.

V tem letnem času se v beneških dolinah pojavljajo tudi številni "divji" turisti, o kate-

rih takole piše Marino Qualizza v uvodniku petnajst dnevnika Dom z dne 15. septembra: "Vsako leto, ko se vrne jesen, po Benečiji se pokaže nieka čudna vrsta turizma. Gre za tajne turiste, ki poliete so zamujali po Gradu in Lignanu, an ko tam začne pihati močna burja an sonce na greje vič, se obarnej v Benečijo. Tle niemamo morja, hotelov an drugih dragocenih reči, imamo pa sadje, gobe, njeve, na katerih je polno jabolk (...). Za tele ni gospodarja, ni lastnika. So na razpolago ti-

stega, ki pride priet an za naše ljudi, posebno za nekatere, ki so že v lietah, priti priet je zaries težkuo. Takuo kostanj an "gobe gredo drugam".

Pa vrnimo se na prodajni sejem gorskega kmetijstva. V obrtniški coni v Špetru pri kraju Ponte San Quirino je do konca meseca vsak dan od 9. do 19. ure na prodaj vsaka vrsta sezonskega sadja in zelenjave, ki je značilna za te kraje. Ob nedeljah pod velikim šotorom dobiš tudi pečen kostanj, rebulo in veselo glasbo. Trg prirejajo kmetijska zadruga NAPO, ki združuje nekatere proizvajalce sadja in zelenjave, in Gorska skupnost Nadiških dolin; letošnja izvedba pa je že 18. po vrsti. Tudi letos velja poudariti, da so informativni letaki tiskani v treh jezikih.

Po oceni izvedencev je bila letošnja sezona zelo bogata, saj so doslej nabrali kar 2500 stotov jabolk kljub slabemu vremenu in naličju, ki so povzročili veliko težav. Prireditelji prodajnega sejma pa nameravajo za prihodnje izvedbe združiti svoje sile in ob pridelkih domače zemlje vključiti v iniciativo tudi živinorejce in tako nuditi turistom oz. kupcem popolno proizvodnjo domačih krajev.

NA SVETE VIŠARJE ROMARJI OD BLIZU IN DALEČ

Pred kratkim smo v našem tedniku že poročali o sklepnih slovesnostih romarske sezone na sv. Višarjah. Obenem smo podčrtali, v kolikšni meri so bili letos prisotni različni narodi na božjepotnem kraju. Čeprav so številke velikokrat suhoparne ali celo sovražne, vam posredujemo nekaj matematičnih zapisov o letošnjem romarskem delovanju na Višarski gori. Še vedno prevladujejo Slovenci, ki jih je bilo letos približno 11.500 (medtem ko jih je bilo leta 1997 več kot 13.000). Za njimi so tudi letos kot običajno Italijani: bilo jih je približno 6.000 (lani 5.800). Opaziti je lep porast Avstrijcev in Nemcev. Medtem ko jih je bilo lanske leto nekaj nad 3.500, beležimo letos več kot 4.500 prisotnosti. Vredno je omeniti tudi romarje drugih narodnosti, ki ne pripadajo tem trem velikim narodnim skupinam, ki so si izvolile višarsko goro za priljubljeno romarsko pot. Njihova prisotnost se je namreč več kot podvojila: od lanskim manj kot 500 romarjev so jih letos zabeležili skoro tisoč.

SREDSTVA IZ SLOVENIJE ZA NARODNE SKUPNOSTI SLOVENCEV V TUJINI

Slovensko zunanje ministrstvo je v obrazložitvi svojega proračuna za leto 1999, objavljeni v Poročevalcu državnega zbora, pojasnilo tudi delovanje Urada republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ta organ namreč spada v okvir ministrstva za zunanje zadeve. Zapisano je, "da bo Urad v naslednjem letu zagotovil nemoteno in redno izpolnjevanje ustavnih obveznosti do Slovencev v zamejstvu in po svetu."

Za to bo v letu 1999 namenjenih okrog milijarda 300 milijonov tolarjev. To bodo sredstva, ki organizacijam v zamejstvu zagotavljajo nemoteno delovanje na političnem, kulturnem, športnem, gospodarskem in na drugih področjih. Prispevki bodo namenjeni slovenskim

organizacijam v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Določen sklad bo uporabljen v Sloveniji, vendar za projekte, ki so namenjeni delom slovenskega naroda v tujini. Javnost financiranja in njegova primerenost se bo zagotavljala predvsem v obliki skupnih zastopstev v vseh omenjenih državah, ki bodo sogovornik Uradu pri pogajanjih in razdeljevanjih proračunskih sredstev. Tako usklajen proračun posameznih skupnih zastopstev v vsaki državi bo v letu 1999 zagotavljal sredstva kulturnim, športnim, gospodarskim in izobraževalnim organizacijam (vključno z dijaškimi domovi in vrtci) in tudi javnim občilom, kot so čakniki in radijske postaje.

M.

SLOVENCİ PO SVETU

V SPOMIN NA MSGR. VINKA ŽAKLJA

Vsako leto praznuje društvo Slomšek v Maasmechelu Slovenski dan. Letos je to bil 38. po vrsti in je imel še poseben pomen.

Ko bi Bog pred dvema letoma ne poklical k sebi g. Žaklja, soustanovitelja društva Slomšek, bi z njim praznovali 50 let rednega slovenskega bogoslužja v belgijskem Limburgu. V svoji oporoki je g. Žakelj določil, naj se njegova hiša prepiše na Slovensko katoliško misijo. Spomin nanj so počastili dan pred Slovenskim dnevom, v petek, 9. oktobra. Slovenska katoliška misija je na hiši slovesno odkrila spominsko ploščo. Po pozdravu novega izseljenkega duhovnika g. Alojzija Rajka je Polde Cverle, tajnik Misije, spregovoril v imenu Misije in vseh slovenskih društev v belgijskem Limburgu. Ploščo sta odkrila prelat Nace Čretnik iz Pariza in Stanko Revinski, eden od najstarejših odbornikov društva Slomšek, nakar se je g. Čretnik spomnil prijatelja in sobrata v molitvi. Spored ob spominski plošči je zaključil mešani pevski zbor Slomšek. Nato se je slovesna akademija nadaljevala v dvorani, kjer je g. Čretnik najprej opisal življenje sobrata. Za njim je msgr. Schreurs, škof hasseltske škofije, poudaril pomen dela g. Žaklja in predvsem vztrajno delo krajevnih slovenskih skupnosti. Po pesmi zbora Slomšek sta spregovorila župan občine Maasmechelen Georges Lenssen in zastopnik vseh slovenskih društev na Nizozemskem Ad Hamers. Župan je poudaril pomen slovenske narodne skupnosti, ki se je integrirala v flamsko družbo, ne da bi pozabila na slovensko identiteto, kulturo in vero. Ad Hamers je tudi spregovoril o dušnopastirskem delu g. Žaklja med Slovenci na Nizozemskem od leta 1960 dalje.

Proti koncu akademije so v spomin na g. Žaklja nekaj povedali tudi sorodniki, ki so prišli iz Sentjošta, in še Jaša L. Zlobec, ki je bil kot slovenski veleposlanik v Bruslju večkrat med belgijskimi Slovenci. Zadnja je spregovorila državna sekretarka na Uradu za izseljence v zamejstvu in po svetu Mihaela Logar, ki se je sestala z vsemi predstavniki slovenskih društev v Belgiji in na Nizozemskem, se seznanila z njihovim delom in navezala stike. Zbor Slomšek je pod vodstvom Vilija Roglja med govori oplešal akademijo s slovensko narodno pesmijo. Med navzočimi naj omenimo še g. Ljuba Bekša, ki je nadomeščal škofa Metoda Piriha. Poleg govornikov so se slovesnosti udeležili tudi številni župniki flamskih far, v katerih je msgr. Žakelj deloval, in seveda tudi številni slovenski duhovniki iz Pariza, Frankfurt, Mannheim in z Brezij.

Naslednjega dne so se gostje naprej udeležili slovesne službe božje, ki jo je daroval msgr. Janez Moretti, papeški nuncij v Bruslju. Pri maši so v spomin na msgr. Vinka Žaklja in msgr. Antona Ilca zapeli trije slovenski zbori - Naš dom, Slomšek in Zvon - slovensko tretjo mašo Matija Tomca. Nabirko pri maši so namenili vipavski škofijski gimnaziji. Po maši je društvo Slomšek pripravilo bogat program v Kulturnem domu v Maasmechelu. Sodelovali so omenjeni zbori, Slovenska folklorna skupina iz Nizozemske in pa zbor Cantemus iz Kamnika. Po kulturnem programu je Vinko Cverle s svojim ansambлом iz Dramelji pri Celju zaokrožil dvodnevno slovesnost s plesnim večerom.

Še dolgo bo ostal spomin na to lepo praznovanje. Potekalo je namreč tako, kakor si je želel msgr. Vinko Žakelj: bil je dan vseh Slovencev.

PC

O JEZIKU

JURIJ PALJK

Najbrž je bilo o jeziku že preveč napisanega, da bi se dalo povedati še kaj novega. Seveda tu ne mislim ne jezik kot človeški organ in tudi nobene jezikoslovnega razglabljanja ne bo v tem članku. Govorili bi radi samo o jeziku kot sredstvu sporazumevanja, v našem primeru o slovenskem jeziku, ki ga pišemo in seveda tudi govorimo, tu pri nas in "tam gor", v osrednji Sloveniji, da ne bom zapisal v Jugi, kot bi žaljivo rekla večina ljudi pri nas, ko se odpravlja napolnit rezervoar bencina v sosednjo Slovenijo. In naj, prosim, sedaj nihče ne oporeka, da ni tako. Le v bar pojdite in prisluhnite pogovoru. Slovenija je skoraj redno imenovana "tam gor" ali pa "Jugo", zelo malo ljudi se zaveda, da s takimi nazivi žalijo svoje sosede.

"Kaj govorite? V kakšnem jeziku govorite?" je morda najbolj pogosto vprašanje naših sosedov, ko nas slišijo govoriti slovensko. Včasih smo že naveličani odgovarjati, a vseeno. In potem ti italijanski sosed lepo postreže: "Zame je vseeno, kaj govorite, ker meni enako zveni hrvaščina, slovenščina, ruščina in vse ostalo. Itak je vse enako, vsaj tako se sliši." Običajno odgovorim, da so

razlike med omenjenimi jeziki takšne kot med španščino in italijanščino, med francoščino in Dantejevim jezikom, a ne zaleže. Navadno mi odgovorijo, da jim je vse skupaj tako blizu, kot jim je domača arabščina. Takrat bi najraje rekel: "Hvala!" Zahvalil bi se jim zato, ker sem njihov sosed in ker mislijo, da govorim arabsko; zato, ker o moji domovini še vedno govorijo kot o Jugi in nanjo gledajo le kot na kraj, kjer se dobro je in še bolje pije in jim je obenem žal, ker se za kosila ne plačuje več tako malo, kot se je plačevalo pred leti... Pa običajno umolknem in spet začnem znova, z razlago, z besedami, z jezikom, s kulturo, z našim življenjem. Sam vem, da za slovensko stvar več naredi en samcat posameznik kot pa trume veleposlanikov iz bele Ljubljane, ki za nas "tu dol" komajda vedo; če pa že vedo, nas gotovo premalo poznajo. Zato razlagam, delim knjige, posredujem, ko je potrebno, da se ljudje spoznajo med seboj. Nepoznavanje je največji sovražnik sožitja ob meji, ker nenehno rojeva nezaupanje in strah pred drugačnostjo, pred

sosedom, ki govori drug jezik, a živi od tebe samo dva metra stran.

Kolikokrat sem že sosedu dopovedoval, da Slovenci nismo noben "baubau", da imamo tudi mi svoje slikarje in pesnike, dobre in slabe ljudi, da imamo tudi mi svoj prostor pod soncem, katerega smo vredni kot drugi, nič več. Povem mu tudi, da samo jaz ne morem biti z Balkana, če je pa on - pa naj bo Tržičan ali Goričan - trdno prepričan, da sam ni z Balkana: ali sva oba Balkanca ali pa ni nobeden. Povem mu tudi, da sva soseda od vedno, le da tega noče sprejeti. Če k temu dodam neverjetno dejstvo, da v italijanskih šolah v Gorici, Trstu in Vidmu nikdar niti z besedico ne omenijo ne slovenskega naroda ne slovenskega jezika ne Slovencev v Italiji, kaj šele slovenske kulture, je mera polna, razumevanje nezaupanja soseda pa veliko lažje.

"Kaj govorite med sabo?" je zato vprašanje, ki ga je lažje razumeti, če veš, da je sosedu nepoznavanje tvoje kulture vsiljeno že v šoli, in to nalašč, kajti neverjetno je, da bi lahko bilo drugače, ker bi se sicer ob meji v italijanskih šolah učili tudi slovenskega jezika. Tako bi potem znali reči vsaj "Dober dan!" in bi besedo "ménika" izgovarjali kar lepo po naše "mesnica". Vprašanje "Kaj govorite med sabo?" je zame

POVEČUJEJO SE SPORI V KOALICIJI IN PRITISK OPOZICIJE

PREDLOG ZA NOVO OBTOŽBO ZOPER PREDSEDNIKA VLADE

MARJAN DROBEŽ

V slovenski politiki se poglabljajo stari in nastajajo novi spori ter nesoglasja. Odnosi med strankami, ki tvorijo vladno koalicijo, torej med LDS, SLS in Demokratično stranko upokojencev, so postali neobičajno ostri, kar je časopisne komentatorje privedlo do domneve, da se Sloveniji morda približuje vladna kriza.

Nesporazumi in konflikti torej, zaradi katerih se Državni zbor in vlada republike Slovenije ne moreta povsem posvečati mnogim nujnim problemom s področja domačih in mednarodnih tem oz. odnosov, posebej tistim, ki se nanašajo na vključevanje Slovenije v EU.

V težavah sta zlasti obe največji in pogosto tudi najbolj vplivni politični stranki, LDS in SLS. Socialdemokrati napovedujejo novo ustavno obtožbo zoper predsednika vlade Janeza Drnovška zaradi znane zadeve slovensko-izraelskega varnostnega sporazuma. Potem ko zahteva za prvo ustavno obtožbo

proti premieru v parlamentu ni bila sprejeta, je pobudo za presojo ustavnosti omenjenega sporazuma pred dnevi zavrnilo tudi Ustavno sodišče.

Pobudniki nove ustavne obtožbe - prvi med njimi je predsednik SDS Janez Janša - bodo premieru poskušali dokazati, da je kriv, ker vlada ni obravnavala in sprejela slovensko-izraelskega varnostnega sporazuma.

Zahteva za prvo ustavno obtožbo zoper dr. Janeza Drnovška ni bila sprejeta zaradi odločilne podpore poslanec iz SLS. Zdaj pa se taka podpora zdi malo verjetna.

INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA SALONIT ANHOVO

NOVA PROIZVODNJA BREZ STRUPENEGA AZBESTA

Ob 77. obletnici Industrije gradbenega materiala Salonit v Anhovem so uradno začeli s proizvodnjo vlaknecementnih valovitih plošč za pokrivanje streh. Gre za nov proizvodni obrat, imenovan Esal, ki sta ga ustanovila Salonit in švicarska družba Eternit. Ta je tudi 51-odstotni lastnik novega proizvodnega obrata oz. družbe Esal v Anhovem. S to novostjo in uspehom so v Industriji Salonit dokončno prenehali uporabljati azbest, zdravju izredno škodljivo snov, ki je v Sloveniji prepovedan z zakonom.

Medtem ko izdelava vlaknecementnih valovitih plošč že poteka, pa pripravljajo tudi proizvodnjo ravnih strešnih plošč. V novem proizvodnem obratu je zdaj zaposlenih 40

delavcev, do konca leta 1999 pa jih bo skupaj že 150. Izdelali bodo približno 24 tisoč ton vlaknecementnih valovitih plošč na leto in kasneje skoraj prav toliko ravnih.

Industrija gradbenega materiala Salonit je letos dosegla razne uspehe, ki omogočajo prelomnico v njenem razvoju. V obratih in delavnicah se nadaljuje odstranjevanje ostankov azbesta, zaradi česar bo odslej proizvodnja zdravju neškodljiva. Delavcem, ki jim je azbest povzročil zdravstvene težave, so prav te dni začeli izplačevati odškodnine. Gre za okoli 230 primerov, vsak oboleli delavec pa bo prejel od 15 tisoč do 70 tisoč mark odškodnine. V obdobju preobrazbe in racionalizacije proizvodnje in poslovanja industrijskega ve-

likana v Srednji Soški dolini je bilo predčasno upokojenih 350 delavcev, ki imajo tako zagotovljena sredstva za preživljanje oz. za varno starost. V poslovnem sistemu Salonit je zdaj zaposlenih skupaj okrog 820 delavcev in uslužbencev. Ta Industrija gradbenega materiala pa se je tudi finančno opomogla, tako da spet posluje z dobičkom. Jože Funda, predsednik uprave in generalni direktor delniške družbe Salonit Anhovo, je na časnikarski konferenci ob začetku proizvodnje vlaknecementnih valovitih plošč tudi poudaril, da bodo Industrijo gradbenega materiala odslej sistematično širili in večali, tako da bodo zagotavljali zaposlitev vsem prebivalcem, zlasti mladim.

M.

Stranka je namreč morala pristati na ostavko obrambnega ministra Alojza Krapeža, ki si je sam dodelil stanovanje in s tem kršil zakon. Da bi vzpostavila nekakšno ravnovesje med strankama, pa je SLS zahtevala, da Janez Drnovšek odstavi ministra za šolstvo in šport Slavka Gabra iz LDS. Premier spornega ministra ne bo odstavil, češ da naj o njegovi politični usodi odloči Državni zbor.

Odziv SLS je bil oster, zaradi česar je LDS prek glavnega strankinega tajnika Golobčiča svojo partnerko opozorila, da je v nevarnosti celo obstoj vladne koalicije.

Kljub nevarnostim pa vladna kriza najbrž ni neizbežna, saj bi si zlasti SLS z izstopom iz vlade poslabšala svoje pozicije in možnosti pred tako važnim dogodkom, kot bodo lokalne volitve v nedeljo 22. novembra. Stranko zdaj v časnikih in nasploh v javnosti napadajo in obsojajo zaradi domnevnih finančnih utaj, s katerimi naj bi si na nezakonite načine pridobivala sredstva za svoje financiranje.

POLEMIKE V PARLAMENTU

Politične stranke oz. poslanci v parlamentu pa so medtem čedalje bolj dejavni. Prednjači SDS Janeza Janše. Pripetili pa sta se tudi zadevi, ki sta močno odmevali v javnosti. Predsednik SLS Marjan Podobnik je na državni televiziji sporočil, da mu generalni direktor družbe SCT Ivan Zidar grozi s smrtjo, češ da si menda prizadeva za njegovo zamenjavo. O tem poteka preiskava. Poslanec LDS Jelko Kacin pa je povzročil prvi fizični obračun v parlamentarni zgodovini Slovenije. Vzel je časopis, ga zvil v rolo, pristopil do Hvalice in ga s časnikom nekajkrat močneje udaril po obrazu. Domnevno je to storil zato, ker ga je Hvalica vztrajno žalil. Predsednik državnega zbora Janez Podobnik je zaradi incidenta prekinil sejo in izrazil svoje zgražanje ter obsodbo.

DEKANČANI OBRANILI SVOJ ŽIVLJENJSKI PROSTOR

MILAN GREGORIČ

Pred nekaj tedni se je odigralo, upajmo, poslednje dejanje večletnega velikega spopada med krajan Dekanov in graditelji avtoceste (AC) Kozina-Koper. V tem času je bilo namreč storjenih več poskusov, da bi prizadetim prebivalcem spodnje Rižanske doline, ob že obstoječi železnici in magistralni cesti, vsilili še odprto inačico AC. Načrt je bil ponovno odločno in argumentirano zavrnjen na mogočnem zboru krajanov ob koncu avgusta, ki ga je obiskalo blizu petsto ljudi, ki so se plebiscitarno izrekli proti načrtovanemu opustošenju samega kraja kot tudi edinstvenih prisojnih območij ob vznožju tinjanskega gričevja, kjer se na ožjem dvo-kilometrskem pasu nastavlja toplim sončnim žarkom eden največjih strnjjenih nasadov oljk v Slovenski Istri (z okrog 10.000 drevesi), ki bi bil s predvideno odprto traso AC delno fizično uničen ali pa ekološko odpisan zaradi trajnih škodljivih izpustov. Na zboru je bilo poudarjeno, da je za Istrana, ki se pri izgradnji hiše z njenimi temelji spoštljivo umakne oljki, da je ne bi bilo treba izrjavati, ta načrt "pravo barbarsko početje". Prisotni so vztrajali na eni izmed možnih in sprejemljivih inačic daljšega predora (okrog 2 km), ki bi hkrati zaščitil enkrat naravno in kulturno dediščino tega prostora kot tudi zdravo bivalno okolje za prek 1.300 občanov ter vseh rodov, ki bodo še prišli za njimi. Izpodbijali so tudi trditve o finančni stiski investitorja (republike Slovenije) ter dokazovali, da bi npr. zado-stovalo se odpovedati v pri-

hodnjem proračunskem letu enemu samemu avionu (vojaškemu lovcu) ali nekaj tankom in bi tako prihranili potrebno razliko sredstev za ekološko dostojno rešitev avtocestnega odseka. Argumente krajanov, ki so se več let sami borili za obvarovanje spodnje Rižanske doline, je na koncu podprla tudi občina Koper, saj je mestni svet na seji sredi septembra povsem posvojil njihove zahteve. Tudi predstavniki investitorja so zmogli toliko korektnosti, da so priznali, da je bilo na zboru podanih toliko tehtnih argumentov proti odprti inačici AC, da jim ne bo težko prepričati Državnega zbora, da za ta sporni odsek zagotovi več sredstev. Dodali so še, da so bili ti argumenti, kljub nekaterim čustvenim nastopom in izbruhom, postavljeni na tako resen, kulturn in plebiscitaren način, da česa takega še niso doživeli na celotni trasi AC od Maribora pa do Kopra. Tako je bil dolgoletni vztrajen in nepopustljiv boj Dekančanov za svoj življenjski prostor končno kronan z uspehom.

OBVESTILO

VABILO NA SPRAVNI obred. Krajevna skupnost Črni vrh vabi v Koševnik pri Črnu vrhu nad Idrijo v nedeljo, 25. oktobra. Z začetkom ob 14. uri bo pri bližnjem Andrejčkovev breznu potekala spomin-ska maša s pogrebnim obredom. Pomen srečanja so prireditelji zapisali v vabilo: "Resnica je glasnik vesti, ki pre-maguje zlo, je svetelnik dobro-te in odpuščenja, ki plameni v miru in spravi."

ZDRAVSTVENI DOM ZA ZGORNJO VIPAVSKO DOLINO

ODSLEJ VSE AMBULANTE IN DRUGE DEJAVNOSTI V ENI ZGRADBI

Zdravstveni dom v Ajdovščini, ki je namenjen potrebam prebivalcev ajdovske in vipavske občine - vseh je okrog 23 tisoč -, so prenovili, posodobili in funkcionalno boljje usposobili. To je bilo mogoče predvsem zato, ker so prejšnje poslopje zavoda na Idrijski cesti prodali delniški družbi za gradbeništvo Primorje, vse dejavnosti pa združili v osrednji zgradbi Zdravstvenega doma v Tovarniški ulici. Kot je poudarila direktorica Zdravstvenega doma dr. Dunja Bratina, so denar za preureditev in posodobitev zdravstvenih dejavnosti pridobili iz raznih virov. Okrog 95

milijonov tolarjev je znašala kupnina od prodaje prejšnjega poslopja, ministrstvo za zdravstvo Slovenije je za financiranje projekta prispevalo 20 milijonov, občina Ajdovščina 30 milijonov in občina Vipava 10 milijonov. Pomemben pa je bil tudi delež Zdravstvenega doma, ki je za posodobitev in za nakup nove opreme namenil 40 milijonov tolarjev.

Direktorica Zdravstvenega doma je še poudarila, da ome-njeni posegi pomenijo velik dosežek pri izboljševanju ravni zdravstvenega varstva prebivalstva ajdovske in vipavske občine. Posebne pomena

so sodobni prostori za urgentne posege in za službo nujne medicinske pomoči. Pri nabavi nove opreme so s pri-spevki sodelovala tudi nekatera podjetja. Tako je tekstilna tovarna darovala 11 milijonov tolarjev za nakup gineko-loškega stola, ki je postavljen v novi ordinaciji.

Direktorica je v svojih raz-mišljanjih o zdravstvu v Ajdovščini dejala, "da bo kot domačinka iz Ajdovščine na-redila čim več za napredek zdravstva v Zgornji Vipavski dolini". Želi si, da bi Zdravstveni dom lahko dobil nekaj novih zdravnikov.

M.

S KNJIGO V KAMPANJO ZA IZVOLITEV ŽUPANA

Marjan Poljšak, nekdanji poslanec v slovenskem državnem zboru in predsednik Nacionalne stranke dela, bo kandidiral za župana v svoji rodni Ajdovščini. Ob pričetku predvolilne kampanje predstavlja volilcem tudi knjigo, ki je izšla v teh dneh. V delu z naslovom *Razkrinkajmo prevaro* avtor analizira in ocenjuje uvedbo t.i. izkoriščevalskega kapitalizma v Sloveniji. Osnovno sporočilo knjige je, da je kapitalizem uvedel t.i. Kučanov klan, toda Marjan Poljšak v svojem delu, ki obsega 230 strani, ostro kritizira vse politi-

čne stranke in njihove predstavnike v Sloveniji, pa naj delujejo v vladi ali pa so v opoziciji. Med drugim Poljšak piše, "da kapitalizem ogroža obstoj majhnega slovenskega naroda in majhne slovenske države, zategadelj je za njuno ohranitev nujna sprememba družbenega reda. Zato predlagam uvedbo družbenega reda ljudskega kapitalizma v kombinaciji z narodnim in krščanskim socializmom".

Nekdanji poslanec in pred-sednik Nacionalne stranke dela je prepričan v svojo zmago na volitvah za župana Ajdovščine. Za to funkcijo pa bosta kandidirala tudi sedanji župan Kazimir Bavec in Miroslav Geržina, nekdanji poslanec SKD v državnem zboru.

M.

ŽE 5 KANDIDATOV ZA ŽUPANA NOVE GORICE

Nekatere politične stranke so objavile imena kandidatov za nove župane in svetnike Mestne občine Nova Gorica. LDS kandidira sedanjega župana Črtomirja Špacapana, ki je sicer že pred razpisom lokalnih volitev s številnimi govori ob 50. obletnici nastanka Nove Gorice začel predvolilno kampanjo. SDS bo za župana kandidiral ing. arhitekta Nika Jurco, kandidat Združene liste socialnih demokratov bo dipl. gradbeni inženir Andrej Miška, kandidat Slovenskih krščanskih demokratov dipl. ing. Gojmir Moze-tič, Zveza za Primorsko pa bo kandidiral dipl. ing. Borisa Juga, podjetnika iz Solkana. Svojega kandidata za župana bo imenovala tudi Slovenska ljudska stranka, vendar ime-na še niso določili. (M.)

NEKAJ KMETIJSKIH NASVETOV

ČEBULNICE IN OLJKE

ČEBULNICE ZA OKRASNI VRT

Na naših vrtovih je še veliko cvetja, veliko barv pa ustvarja tudi vse bolj rumenasto listje. Tudi razne vrste zgodnjih krizantem že cvetijo, kmalu pa bodo zacvetele tudi poznejše vrste martink, ki jih najpogosteje uporabljamo za okraševanje grobov ob prazniku Vseh svetih. Zdaj pa je tudi čas, ko spet sadimo okrasne čebulnice in gomoljnice, ki nam bodo razveseljevale zgodnje spomladanske dni.

Začnimo pri črnem teluhu, ki prehitijo vse cvetje in nas lahko preseneti že decembra. Zelo zgodnji so tudi zvončki, ki zacvetijo prav na prelomu med zimo in pomladjo. Skoraj istočasno nas nato pozdravljajo žafrani, saj nekatere zimске sorte cvetijo že februarja, sledijo pa jim narcise, ki jih dobimo v več vrstah. Še bogatejši je izbor tulipanov. Najzgodnejši so botanični tulipani, ki so visoki le kakih 10 cm, nato poznamo nizke, srednje in visoke sorte, papagajski tulipani pa imajo skodrane cvetove. O barvah pri tem cvetju ni govoriti, saj jih dobimo v vseh mogočih odtenkih.

Drugo polovico oktobra in vse do prvega hujšega mraza bomo torej sadili čebulnice in gomoljnice. Ko sadimo cvetje, moramo misliti na učinek, ki ga želimo doseči, ko bo cvetelo. Vsekakor s tem najzgodnejšim cvetjem vnašamo na vrt nekaj barve, ki nas na pomlad zelo razveseljuje. To cvetje najlepše uspeva v sicer težji, a s humusom bogati zemlji, ki je dovolj propustna, tako da voda ne zastaja. Drugače čebulice gnijejo. Globina sadilne jamice naj bo za dve debelini čebulice in pol. Čebulnice pa lepo uspevajo tudi v lončkih in koritih, da bomo tako okrasili tudi vhod v hišo ali vrtno potko.

POZOR NA OLJČNO MUHO

Oljke letos dobro obetajo. Kar dobro so obrodile in tudi zdrave so. V letošnji sezoni doslej ni bilo večjega napada najhujše škodljivke oljk, to je oljne muhe (na sliki). Stroka meni, da so k temu pripomogle tudi zelo visoke temperature v juliju in avgustu, ko se oljna muha ni razmnoževala. Vsekakor pa morajo oljkarji redno spremljati stanje v oljčnikih. Pri tem si pomagajo z rumenimi lepljivimi vabami, ki jih pregledujejo in v primeru, da se pojavi večji napad, bomo v sedanjem času škropili le po metodi zastrupljene vabe. To pomeni, da bomo uporabili sladilo Buminal v 1% koncentraciji, ki privabi oljne muhe. To vabo pa bomo zastrupili z enim možnih škropil v predpisani koncentraciji. Škropili pa bomo predvsem debli in nerodovitne dele krošnje ter oporne zide itd. Na ta način bomo dovolj omejili prisotnost škodljivke, istočasno tudi pa močno zmanjšali možnost ostanka insekticida v oljčnem olju.

Zaradi obilnega deževja zadnjih dni je v nižje ležečih

oljčnikih možen napad najbolj znane glivične bolezni oljk, se pravi t.i. pavjega očesa. V primeru, da na listih opazimo značilne madeže - oči, bomo takoj po obiranju poskropili oljke z bakrenimi pripravki.

Omenili smo obiranje. Temu vprašanju bomo posvetili kdaj drugič več pozornosti. Omenimo naj le, da je za kakovost oljčnega olja važno, da oljke obiramo dovolj zgodaj, vsekakor ko so dosegle primerno oljevitost in se v plodovih niso še začeli procesi, zaradi katerih se dvignejo kisline. Pri črnih sortah določimo čas glede na obarvanost povrhnjice. Svetujejo, da se obiranja lotimo, ko je večina plodov obarvana in se začneja barvati tudi mesnati del ploda. Za oljko je značilno postopno dozorevanje plodov, zato opazujemo celoto, in ko je večina plodov dosegla omenjeno stanje, začnemo z delom. Pri belici ali drugih podobnih poznejših sortah določimo primeren čas za obiranje glede na stanje mesnatega dela oljke. Nezrel plod ima lomljivo meso, primeren za obiranje pa mehko in kašasto, če ga med prsti malo stisnemo. Vsekakor pa se zaenkrat ne mudi.

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (6)

DAMJAN HLEDE

Kakšna je torej prava vsebina razsodbe Ustavnega sodišča št. 166 z dne 13. maja 1998?

Glede na prvi predmet pritožbe o protiustavnosti - 4. odstavek člena 155 civilnega zakonika - Ustavno sodišče tako razmišlja. Člen 155 ni protiustaven, ker ne predvideva - v primeru prekinitve sobivanja - dodelitve stanovanja tistemu nezakonitemu roditelju, ki mu je dodeljen otrok, kajti ta pravica pripada otroku že na podlagi členov 147, 148 in 261 civilnega zakonika. Ta trditev se naslanja v prvi vrsti na člen 317-bis in na sam člen 261, na katerih temelji parafikacija pravnega statusa nezakonitih otrok z zakonskimi. Omenjena člena namreč nalagata nezakonitim staršem, ki so otroka priznali, iste dolžnosti in pravice do njega, kakršne jih imajo zakoniti starši. "V duhu reforme iz leta 1975 zakonska zveza ni več razločevalni element v odnosih med starši in sinovi - zakonitimi oz. priznanimi nezakonitimi - kajti ista je vsebina pravic in dolžnosti enih do

drugih. Pravni status staršev med njima glede na zakonsko zvezo ne more povzročiti slabšega stanja za otroke..." (tako ustavno sodišče).

Jasno je torej, da predmet pritožbe ne zadeva parafikacije staršev, katerih medsebojna razmerja so v različnem pravnem položaju, torej ne zadeva parafikacije izvenzakonskih skupnosti z družino, ki je osnovana na zakonski zvezi, ampak zadeva izključno enakopravnost otrok. Otroci so namreč tisti, ki ne morejo biti oškodovani z ozirom na izbiro staršev, da svoje sobivanje utemeljijo ali ne utemeljijo na zakonski zvezi. Nezakoniti otroci skratka ne smejo biti pravno prikrajšani v odnosu do staršev zaradi "neuradnosti" njihovega medsebojnega razmerja. Vprašanje dodelitve stanovanja tistemu nezakonitemu staršu, ki mu je v slučaju prekinitve razmerja dodeljen nezakoniti otrok, skratka ni odvisno od parafikacije izvenzakonske skupnosti z družino, ki temelji na zakonski zvezi, pač pa od zaščite otrok, ki so jim v obstoječem pravnem sistemu zagotovljene iste pravice v odnosu do staršev, ne glede na to, če so ti poročeni ali ne. To pomeni, da na podlagi 30. člena italijanske ustave ("Starši imajo dolžnost in pravico vzdrževati, izobraževati in vzgajati otroke, tudi če se rodijo izven zakonske zveze"), veljajo za nezakonite otroke iste norme, ki jih je zakonodajalec namenil zakonitim. Stanovanjska pravica otroka pa spada v pravico do vzdrževanja, ki jo ustava nalaga staršem.

Da bo jasno, da je duh razsodbe tisti, ki smo ga komaj osvetlili, ustavno sodišče v svoji motivaciji jasno pove, da "sobivanje more uxorio predstavlja izraz izbire za prostost od pravi, ki jih zakonodajalec navezuje na poroko..." (!) in da iz tega celo "izhaja, da bi avtomatična razširitev teh pravi na izvenzakonske skupnosti lahko predstavljala kršitev načela svobodnega odločanja strank."

Odločitev, ki zadeva drugi predmet pritožbe - da se član izvenzakonske skupnosti ne more posluževati sodnega postopka, ki ga predvidevajo členi 706-709 civilnega postopnika - je samo konkretna aplikacija doslej navedenih načel.

Iz vsega doslej napisanega torej izhaja, da so izvenzakonske skupnosti pravno relevanten družbeni pojav, ki ga za sedaj zakon upošteva z ozirom na nekatere posamične premoženjske ter osebnostne pravice in dolžnosti; da izbira staršev glede na poroko ne more pogojevati pravnega stanja otrok; da pravila, ki jih zakon predvideva z ozirom na družine, ki so osnovane na zakonski zvezi, niso avtomatično raztegljive na izvenzakonske skupnosti.

DALJE

ZADNJE NOVOSTI ODLOKA 626/94

V ponedeljek, 5. t.m., je potekalo na sedežu Slovenskega gospodarskega združenja v Gorici informativno srečanje na aktualno temo. Posvečeno je bilo namreč pojasnitvi in prikazu zadnjih popravkov odloka 626/94 posebno v zvezi s protipožarno varnostjo. V bistvu gre za ovrednotenje podjetniške nevarnosti, imenovanje odgovornega za varnost v podjetju in predstavnika sodelavcev.

Odvisno osebje mora biti seznanjeno z nevarnostmi svojega delovanja in vse to mora biti beleženo v zapisniku, ki ga je treba hraniti na delovnem mestu.

Delodajalec mora obvezno izpostaviti na delovnem mestu seznam sanitancev in zdravstvenih struktur, na katere se ponesrečenec lahko obrne v primeru nesreče na delu.

Tudi družinsko vodena podjetja brez uslužbencev se morajo prilagoditi temu odloku.

Veliko je novosti in obveznosti, ki jih zakonski odlok 626/94 vsebuje, zato je osebje Goservisa na razpolago vsem, ki bi bili radi podrobno seznanjeni z njegovo vsebino. Ker je bilo na predavanju veliko zanimanja, namerava združenje organizirati tečaje v zvezi s prvo pomočjo, požarno varnostjo, avtokontrolo po sistemu HACCP, embalažo (contrôlato ambientale CONAI)...

MD

EVRO: NAŠA NEZNANKA (7)

MARA PETAROS

PRINAŠA RAZVOJ?

Evro je, kot smo že spoznali, nova evropska valuta; pa ni samo to, saj predstavlja pravo novost, ki ji v razvitem svetu ni para. Še nikoli se ni zgodilo, da bi enajst razvitih držav ustvarilo skupno tržišče z eno samo skupno valuto, kar bo imelo velike posledice tudi na drugih neekonomskih področjih vsakdanjega življenja. Ekonomisti namreč že dolgo raziskujejo in pripravljajo predvidevanja, kaj se bo po uvedbi evra spremenilo v enajstih državah, ki so pristopile k evropski monetarni uniji, zelo pomemben pa je vpliv, ki ga bo nova valuta imela na ves svet.

S tehničnega vidika bo prehod povzročil nekaj težav, saj bo treba tri leta delati in računati z dvema valutama. Potrošniki bomo morali vsaj na začetku nemalo računati, da bomo lahko pretvarjali cene v eni valuti v cene v drugi, da bi jih lahko primerjali. Za tiste, ki jim matematika ni ravno pri srcu, bo evropska skupnost pripravila posebne tablice, na katerih bodo zneski že preračunani. Vse te probleme bi lahko obšli, če bi bil sprejet nemški predlog o takojšnjem prehodu z ene valute na drugo.

Veliko večji problem pa je priprava na novo ekonomsko in ne samo ekonomsko stvarnost. S 1. januarjem 1999 bo

edina še obstoječa meja med enajstimi državami jezik. Italijanske družine si od te nove stvarnosti veliko pričakujejo. V prvi vrsti čakajo na uvedbo evropskih normativ za gospodarske dejavnosti, kar naj bi omogočilo razvoj malih in srednjih podjetij, omililo državni monopol ter poenostavilo delovanje državnih uradov. Nov trg naj bi nudil več novosti tudi glede zaposlitvenih možnosti. Če se bodo po eni strani spremenile prodajne mreže, zaradi česar bodo počasi odpadli trgovski posredniki in distribucijska podjetja, bo po drugi strani proizvajalec moral zagotoviti kupcu primerno asistenco po nakupu. Družine, pa tudi podjetja, bodo namreč lahko z razvojem računalniškega omrežja kupovali neposredno pri proizvajalcu, ne glede na kraj proizvodnje, plačilo bo potekalo z virmanskim prenosom, po prodaji pa bo moral prodajalec zagotoviti kupcu vse storitve, da bo lahko svoj nakup kar najbolje izkoristil. To pomeni, da bo moral proizvajalec ustanoviti podružnice v raznih krajih, da se bo lahko približal kupcem in s tem bodo nastala nova delovna mesta.

Zaradi prostega kroženja kapitalov in ljudi v sklopu evropske skupnosti, bo ustanavljanje podjetij v katerikoli od enajstih držav evropske mo-

netarne unije enostavnejše. To pomeni, da bo lahko italijanski podjetnik ustanovil ali kupil podjetje v Nemčiji ali na Irskem. Za kraj naložbe se bo odločil, ko bo temeljito preveril, kakšne so infrastrukture, kakšna je zakonodaja in kolikšna je stopnja obdavčevanja. Žal moramo ugotoviti, da zaradi zelo zapletene zakonodaje in visoke stopnje davkov, da ne govorimo o zapletenosti delovanja državnih uradov Italije, ne privlačuje tujih naložb in spodbuja pretok italijanskega kapitala v tuje države. Dolgoročno bi to lahko imelo veliko pozitivnih posledic predvsem v Italiji, saj pričakujejo, da bodo pretok tuje ga kapitala v druge evropske države omejili tako, da bodo poenostavili delovanje državnih uradov, zmanjšali zapletenost italijanske zakonodaje in omejili davčni pritisk. Pretok kapitalov v druge evropske države pa bi lahko imel takojšnje negativne posledice na zaposlovanje, saj se bo povečalo povpraševanje v krajih, kjer bodo nastajala nova podjetja, in zmanjšalo v krajih, kjer bodo podjetja iz tega ali onega razloga zaprla. Uslužbenec se bo moral tako seliti in postati precej prilagodljiv. Če so prejšnje generacije preživele svojo dobo aktivnosti na enem samem delovnem mestu, se bodo morale nove generacije sprijazniti z dejstvom, da stalnega "dosmrtnega" delovnega mesta ni več in da bo treba v življenju delo večkrat menjati, se preseliti ipd.

Seveda se pri vsem tem postavlja vprašanje izobraževanja, saj zahteva nova stvarnost bolj pripravljene usluž-

bence, ki lahko tekmujejo v konkurenci z mladimi iz vseh enajstih držav. Po anketi, ki jo je izdelal evropski urad za statistiko, so italijanski maturanti po šolskem znanju šele na devetem mestu, sledita ji samo še Španija in Portugalska. Da bodo lahko tekmovali z evropskimi vrstniki, se bo moral italijanski šolski sistem izboljšati in nuditi svojim dijakom več znanja in več priprave. Dolgoročno lahko torej pričakujemo precej bolj pripravljene maturante. Poleg tega pa predvidevajo, da se bo v bodoče bistveno spremenil in se prilagodil evropskim standardom tudi delovni status vseh šolnikov. Da bodo tudi v Italiji zagotovili pravico do svobode šolanja in izobrazbe, ki jo predvideva evropska zakonodaja, pa bo morala italijanska vlada poskrbeti za primerno financiranje zasebnih šol. S tem naj bi se povečala konkurenca tudi med šolami v isti državi.

Čeprav naj bi evro prinesel veliko prednosti, imajo Italijani po izidih ankete, ki jo je izdelal Abacus, zelo deljena mnenja in pričakovanja. Petina intervjuvancev je dejala, da se jih nova valuta ne tiče, skoraj petina vseh vprašanih pa je zelo v skrbeh in so večinoma zelo nasprotni uvedbi nove valute. Nekaj manj kot petina vprašanih je bila mnenja, da evro niso nasprotni, so pa glede bodočnosti zelo v skrbeh, skoraj tretjina vprašanih čaka na novo valuto z zmereno mero optimizma. Samo 16% vprašanih pa je izjavilo, da so nad novo valuto zelo navdušeni in da komaj čakajo nadaljnji razvoj dogodkov.

DALJE

GOSPODARSTVO

VINSKA
KRIZA V
SLOVENIJI
ŠE BREZ
IZHODA

Trgatev grozdja je v Sloveniji končana, razen manjših količin tistih sort, ki jih poberejo v okviru t.i. zimske trgatve. Takšno zapoznelo trgatve je letos pripravila tudi Kmetijska zadruga na Dobrovem v Goriških Brdih.

Letošnja trgatve v Slovenski Istri, Goriških Brdih, Vipavski dolini, na Štajerskem, v Pomurju, na Dolenjskem in v drugih vinorodnih krajih ni potekala v vzdušju prešernosti in zadovoljstva, kot je bil to običaj že od nekdaj. Slovenski vinogradniki in vinarji so namreč zelo zaskrbljeni zaradi velikih zalog neprodanega vina, ki naj bi znašale nad 40 milijonov litrov. Letošnji pridelek grozdja, ki je bil že tretje leto zapored zelo dober, bo zaloge vina še povečal. Dohodek vinogradnikov in tudi vinskih kleti se zmanjšuje, zanimanje za urejanje novih vinogradniških nasadov pa znatno upada.

Slovenska vlada bo za t.i. blagovne rezerve v državi odkupila okrog 20 milijonov litrov vina, ki ga bo poskušala prodati v tujino, zlasti v zahodne države. Pridelovalcem oz. kletem bo vino plačala po 60 tolarjev za liter, v tujino pa ga bo pripravljena prodati po nenavadno nizki ceni: od 25 do 30 tolarjev.

V Sloveniji zdaj preučujejo najrazličnejše ukrepe in možnosti za večjo prodajo vina, kar pa bo težko izvedljivo. Vina imajo namreč dovolj tudi druge države pridelovalke, na primer Italija in Francija. Ob takem stanju zalog je podpredsednik slovenske vlade Marjan Podobnik kritiziral sklepanje kompenzacijskih pogodb z nekaterimi državami, ki Slovenijo obvezujejo, da mora na primer letos samo iz Makedonije uvoziti 22 milijonov litrov vina. O tem je Marjan Podobnik dejal naslednje: "Sporazum z Makedonijo pomeni, da smo neposredno prizadeli slovenska vinogradniško-vinarska področja, zato da lahko tja izvažamo pralne stroje, zdravila in druge izdelke. Najbrž bi bilo zdaj smiselno, da bi del dobrička, ki se ustvarja s tako pridobljenim izvozom, namenili za pokrivanje izgub na tržišču z vinom."

Nizke odkupne cene grozdja letošnjega pridelka bi morale povzročiti oz. omogočiti tudi občutno znižanje maloprodajnih cen vina. Osnovni pogoj za večjo prodajo bodisi v Sloveniji ali pa v tujini sta zagotovo čim večja kakovost in hkrati primerno nižja cena vina. Seveda pa bi bilo za to potrebno znižati proizvodne stroške v vinogradništvu.

M.

NOGOMET

PETO KOLO V ZNAMENJU
SLOVENSKEGA DERBIJA

Peto kolo prve amaterske nogometne lige je potekalo v znamenju slovenskega derbija. V Sovodnjah sta se namreč pomerili enajsterici domačega društva Sovodnje

in štandreške Juventine (na sliki). Slavili so gostje z izidom 1:3. Tudi v promocijski ligi je potekalo 5. kolo. Primorje je premagalo Palmano z 2:0 in s tem prešlo v

vodstvo na lestvici. Zarja/Gaja je odpravila Ponziano z 1:4, Vesna pa je izgubila proti Latte Carsu z 1:0.

Konec tedna je potekalo tudi 3. kolo 2. in 3. amaterske lige. V 2. amaterski ligi je doberdobska Mladost v gosteh premagala Roianese z izidom 1:2. Breg je izgubil proti Porpettu z 1:2, enak poraz pa je doživel tudi Primorec proti Portualeju. V 3. amaterski ligi je Primorje B premagalo Portuale z 1:2, Kras je izenačil proti Foglianu z 1:1, tekme med Zarja/Gajo in San Vitom pa niso odigrali, ker se slednja ekipa ni pravočasno predstavila na igrišču.

ODBOJKA

MEMORIAL SONJA KOKORAVEC

V nedeljo, 18. t.m., sta na Opčinah in v Repnu potekala moški in ženski odbojkarški mladinski turnir za memorial Sonja Kokoravec. V moškem delu se je na prvo mesto uvrstila ekipa Rijeke. Drugi so bili domači slogaši, tretji pa igralci Odbojarskega kluba iz Izole. Ženski del je osvojila ekipa Sloge, drugi je bil Sušak, tretja je prišla ekipa Kemiplasta, četrta pa je bila Altura. Turnir je prire-

dilo Športno združenje Sloge v spomin na svojo premisljeno igralko, sponzor pa je bila picerija Veto. Konec tega tedna pa se bo začelo odbojkarško prvenstvo moške in ženske C lige, na katerem nastopajo ekipe Sloge Mime Eurospin, Soče Unitecno, Olympie Agrarie Terpin in Vala lmsa (moški) ter Sloge Nuova Kreditna, Olympie Kmečka banka in Vala (ženske).

NAGRADI NAŠIMA
ŠPORTNICAMA

Konec prejšnjega tedna je v Portorožu potekala sklepna prireditev šestmesečne pobude Športnik poletja '98, ki jo je priredilo športno uredništvo Radia Slovenija. Največ glasov je prejela atletinja Brigita Bukovec, nagradi pa sta prejeli tudi zamejski športnici, in sicer kotalarska prvakinja Tanja Romano in rolkarska prvakinja Mateja Bogatec.

NAŠA KOŠARKA

SPEKTAKULARNA PREDSTAVITEV
KOŠARKARSKE SEZONE KK BOR

GORAZD BAJC

V petek, 16. oktobra, je na Stadionu 1. maj potekala slovesna predstavitev vseh borovskih košarkarskih ekip. Bila je to prava spektakularna prireditev, katere nismo vajeni pri nas. V polno nabiti telovadnici (bivši "balon") so organizatorji "razkrili" letošnji mladi potencial in člansko ekipo, ki bo nastopila v močni konkurenci C-2 lige, ter sorodno Cicibono, ki je del velike košarkarske družine

Bora in bo letos merila moči v D ligi. Luči in glasba, točka plesne skupine, ki vadi v prostorih KD Škamperle ter zelo zabavne pripombe mladih povezovalcev, Petra Verrija in Igorja Pisona, so pospremile vsakega člana posebej, ki je v teku pohitel na sredino igrišča, kjer je, kot je že navada za take priložnosti, oddal klasični "gimme five". Tako so se zvrstili najmlajši minibasketi, nato tekmovalci v kate-

goriji propaganda, dečkov, državnih naraščajnikov, deželnih in državnih kadetov, deželnih mladincev, članske ekipe Bora Radenske in Cicibone Marsich. Najlepsi vtis je gotovo pustilo veliko število mladih košarkarjev, za kar ima veliko zaslug nadomestljivo in pohvale vredno delo številnih trenerjev, odbornikov in spremljevalcev.

ZGODBA IZREDNEGA SLOVENCA

SLAVNOSTNA AKADEMIJA
V POČASTITEV STOLETNIČE
ROJSTVA LEONA ŠTUKLJA

12. novembra bo najstarejši slovenski in svetovni olimpijec Leon Štukelj praznoval stoletnico rojstva. V počastitev jubileja velikega športnika bo na njegov rojstni dan v Novem mestu slavnostna gimnastična akademija s številnimi uglednimi gosti.

nostjo in vzdržljivostjo ter človek iskrivega duha.

Kot smo zapisali na začetku, bo na Štukeljev rojstni dan, 12. novembra, v Novem mestu slavnostna gimnastična akademija z naslovom Ave, Triumphator z začetkom ob 20. uri. Častna pokroviteljica prireditve sta predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora Juan Antonio Samaranch in predsednik vlade Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek. Na akademiji bodo nastopili nekateri mednarodno priznani telovadci in telovadke: Italijan Juri Chechi (zmagovalc na svetovnem prvenstvu na krogih od leta 1993 do leta 1997 ter olimpijski zmagovalc na krogih v Atlanti leta 1996); Nemec Valeri Belenki (olimpijski zmagovalc v mnogoboju ekipno v Barceloni leta 1992 in svetovni prvak leta 1991 in 1997 na konju z ročajem); Romunka Simona Amanar (olimpijska prvakinja v Atlanti leta 1996 ter evropska in svetovna prvakinja v preskoku); Madžarka Adrienne Varga (evropska prvakinja v preskoku). Nastopil bo tudi nekdanji evropski prvak Aljaž Pegan, poleg njega še drugi slovenski telovadci, kot Mitja Petkovšek, Dejan Ločnikar in Mojca Mavrič.

Slovesnosti se bodo poleg predstavnikov Mednarodnega olimpijskega odbora in mednarodnih športnih zvez, vrhunskih športnikov, predstavnikov Slovenije, udeležili tudi župani mest, kjer so potekale olimpijske igre in svetovna prvenstva in kjer je Štukelj osvojil odličja - Pariza, Berlina, Amsterdama in Dunaja, kot predsedujočega Evropski zvezi. Med povabljenimi gosti pa so tudi športniki, ki so zaznamovali svoja obdobja, kot npr. romunska gimnastičarka Nadia Comaneci, ameriški atlet Bob Beamon (dolgoletni rekorder v skoku v daljino) in ameriški boksar Mohamed Ali.

KOŠARKA

JADRAN USPEŠEN, OSTALI NE

V drugem kolu košarkarske C1 lige je Jadran Nuova Kreditna premagal Conegliano z izidom 76:74 (odločilen koš je na koncu dal Černe). V C2 ligi pa sta tako Bor Radenska kot Dom Kmečka banka izgubila proti Servolani (59:76) in proti Codroipeju (60:73). V D ligi je v 1. kolu Cicibona Prefabbricati Marsich izgubila proti Gori-

ziani z izidom 71:81. Zagonetka pa je srečanje med Kontovelom Nord Est in Gradesejem, ki ni potekalo, saj je Kontovel prepoznal prejel popravljen koledar srečanj. Kontovelovci so tako izgubili z 20:0, ker se niso predstavili na igrišču, to pa zaradi zmede, ki vlada v krogih krajevne košarkarske zveze.

S 3. STRANI

SPOMIN NA PESNICO ANO KNEZ

SLOVESNOST NA ŠENTVIŠKI PLANOTI

NIKDAR NE NEHAMO...

Katera je po vajinem mnenju vloga duhovnosti v organizaciji?

Ivo: Pri volčicah vzgajajo voditelji otroke k hvaležnosti Gospodu za sestanek, za lep dan, tabor itd. Mislim, da je to že nekaj. Z izvidniki je problematično govoriti o duhovnosti, saj imajo mladi v puberteti nekoliko spačene informacije in predsodke. Zato jim tedaj lahko najboljše spregovori o Bogu narava, ki jo spoznavajo prek pustolovščine in taborov. Roverji že začnajo kazati zanimanje za globlja vprašanja, čeprav se jih verjetno na začetku neka-ko sramujejo. Zame je presenetljivo, kakšna vprašanja si postavljajo. Žal mi je, ker je dejansko malo priložnosti in krajev, kjer lahko ti mladi najdejo odgovore na svoje dvome. Niso jih namreč pripravljene zaupati vsakomur.

Katja: Vero sprejemajo kot vsiljeno dolžnost in ne kot oseben odnos. Velik dosežek je bil za nas, ko so sami izrazili željo, da bi razčistili nekatera vprašanja. Mislim, da je prijateljstvo z mladim temeljni pogoj, da katerikoli vzgojni prijem obrodi sadove. Ko mladi doživijo vzajemno zaupanje, je to priložnost, da lahko določene tematike prepoznajo za svoje. In tedaj začnejo rasti.

V KOBARIŠKEM MUZEJU "GOLE RESNICE"

Letošnje leto so v Kobarškem muzeju začeli s prireditvami prej kot običajno. V soboto, 10. t.m., so ob 19. uri zagorela polena klubske sobe v pritličju, nadstropje višje pa je srca ogrela izbrana slovenska beseda izpod peresa pokojne Ane Knez-Ganzelnove, domačinke s Trnovega. Presenečenje je bilo popolno, saj veliko njenih sploh ni vedelo, da piše pesmi. Ko pa je ta novica že pricurljala na dan, ni bilo mogoče slutiti, da bodo zagledale luč sveta v knjižni obliki. Ko so udeleženci večera prisluhnili verzom, ki sta jih mojstrsko interpretirali Marija Učakar in Radica Šoln, članici Gledališke skupine s Senovega, ter se zatopili v razkošen glasbeni del, ki so ga izvajali sopranistka Marjetka Podgoršek-Horžen, korepetitorica na klavirju Darja Stanovič, obe profesorici iz brežiške glasbene šole, in Janko Avsenik, avtor in izvajalec scenske glasbe, se je orosilo marsikatero oko. Pesmi iz pesniške zbirke *Gole resnice* je slikovito predstavil g. Franci Šali, pesnik in glavni urednik Dolenjske založbe iz Novega mesta, kjer so tudi izšle. Opozoril je na tematiko izpovedanega, na njeno zavedno

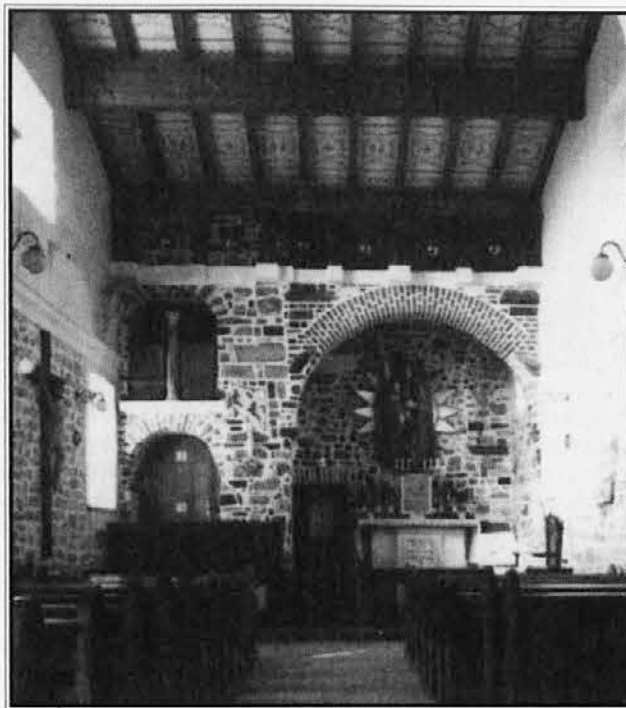
pripadnost slovenstvu, predanost družini, ljubezen do vseh najbližjih in do narave, ki jo je obdajala.

Največ zaslug, da je pesniška zbirka *Gole resnice* izšla, ima gotovo pesničina hči Štefka Kolar, ki je vztrajno bdela nad pripravi, seveda pa tudi Zavarovalnica Triglav - Območna enota Krško kot glavni sponzor.

Večer je bil na neki način nežen in topel, a tudi ognjevit. Posebno razpoloženje je ustvarila omenjena glasbena skupina. Med povabljenimi je bil tudi g. Stanko Jericijo, skladatelj iz Gorice, ki je uglašil tri pesmi iz zbirke. G. Jericijo je bil nadvse navdušen nad interpretacijo. Pesniška zbirka je, ne da bi avtorica tako zapovedala, združila dva dela naše domovine, saj so izvajalci prišli s Štajerskega, predstavnik je zastopal barve Dolenjske, večina poslušalcev je bila iz Primorske, nekaj tudi iz Ljubljane. Bil je prijeten klepet ob odprtem kaminu, kjer so dogorevala polena, ob cvičku in sladkah. Spomin na pesnico pa bo ostal vedno živ. Vsakokrat, ko bomo s knjižne police vzeli *Gole resnice*, bo zaživel v vsej svoji podobi.

BO

OB OBLETNICI POSVETITVE CERKVE MARIJINEGA OBISKANJA NA PONIKVAH

Na Ponikvah na Šentviški planoti je bilo v preteklih dneh nekaj slovesnosti ob 40. obletnici posvetitve tamkajšnje župnijske cerkve (na sliki), edinega sakralnega objekta na Primorskem, ki ga je načrtoval sloviti slovenski arhitekt Jožef Plečnik. Ob cerkvi

in v njej so v zadnjih letih opravili več ureditvenih in obnovitvenih del, ker je bilo svetišče med drugo svetovno vojno najprej požgano in nato še minirano. Sredstva za dela so prispevali ministrstvo za kulturo, župnija Ponikve, občina Tolmin in domače turistično društvo.

Ob obletnici posvetitve cerkve je izšel novi *Zbornik Šentviške planote*, ki sta ga izdala in založila župnija Ponikve in založba Branko iz Nove Gorice. V spremni besedi za to publikacijo je župnijski urednik Jožef Jakopič med drugim zapisal: "Zbornik je nastajal v času pred obhajanjem jubileja 2000, ki nas spodbuja, da se znova vprašamo o skrivnosti začetka, od katerega živimo in kateremu gremo naproti. V tej luči bomo tudi bolj razumeli predstavljene življenjske dogodke, ljudi in njihova dela na Šentviški planoti. Naj bo zbornik vabilo vsem ljudem dobre volje, da bi znali in hoteli v različnosti delovati pri soustvarjanju življenja." Ob tej priložnosti so v prostorih Tolminske muzejske zbirke predstavili omenjeni zbornik in prospekt o t.i. Plečnikovi cerkvi na Ponikvah. V cerkvi so odprli tudi stalno razstavo o povojni obnovi tega sakralnega objekta; to so opravili po izvirnih načrtih in zasnovi Jožefa Plečnika. V cerkvi imajo tudi ke-lich, ki ga je arhitekt poklonil cerkveni skupnosti.

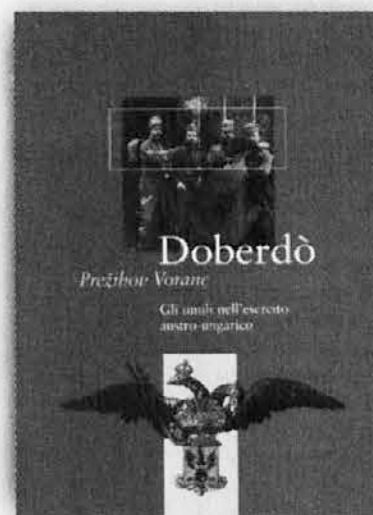
M.

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

ANTON KACIN GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA

Nova, dopolnjena izdaja slovenske slovnice dr. Antona Kacina s svojo strokovnostjo in jasno ter izčrpno preglednostjo bo spet na voljo vsem uporabnikom, ki ta tekst pogrešajo že nekaj let.

PREŽIHOV VORANC DOBERDÒ GLI UMILI NELL'ESERCITO AUSTRO-UNGARICO

V sklopu pobud ob 80. obletnici konca prve svetovne vojne je sedaj med nami italijanski prevod Vorančevega romana *Doberdò* o vojni vihri, ki je zajela avstro-ogrsko cesarstvo in seveda tudi naša tla. Knjiga je izšla s podporo EVROPSKE KOMISIJE.

